

MAHPUS HAKLARI EL KİTABI

CISST

CEZA İFAZ SİSTEMİNDE SİYELİ TOPLUM ÖĞRETİMİ

MAHPUS HAKLARI EL KİTABI

CİSST

CESZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

Mahpus Hakları El Kitabı

Hazırlayanlar: Av. Hadice KORKUT, Av. Ruken ALTUN

Editör: Ruken Altun

Kapak ve Sayfa Tasarım: Tutku Sönmez

ISBN 978-9944-0751-6-9

Baskı: Mart 2023

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği

Adres: Caferağa Mahallesi,
General Asım Gündüz Caddesi,

No:68/9 Kadıköy / İstanbul

Telefon: 0216 450 50 05

E-posta: info@cisst.org.tr

Baskı ve Cilt

İncekara Kağ. Mat. Yay. ve Dış Tic. Ltd. Şti

0212 501 0883

info@incekaramatbaa.com.tr

Bu kitap satılamaz ve ticari amaçla kullanılamaz.

Bu yayın İsveç Büyükelçiliği desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının içeriğinden yalnızca Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği sorumlu olup herhangi bir şekilde İsveç Büyükelçiliği, Sida'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	7
Giriş.....	9
A - KURUMA GELİŞ VE KABUL İŞLEMLERİ	
Arama.....	11
Eşya Araması.....	13
Formlar ve Parmak İzi.....	14
Kabul Odası ve Görüşmeler.....	14
Kabul Sırasında Hakların.....	15
Geçici Oda.....	17
İhtiyaçlar.....	14
Tutuklama Kararına İtiraz ve Adli Kontrol Talebinde Bulunma.....	18
Kefaletle Tahliye Talebinde Bulunmak.....	19
B – HAKLAR	
Avukat ve Noterle Görüşme Hakkı.....	21
Ziyaretçi Kabul Hakkı.....	26
Telefon ile Haberleşme Hakkı.....	32
Radyo, Televizyon Yayınlarından Yararlanma Hakkı.....	38
Mektup, Faks ve Telgrafları Alma ve Gönderme Hakkı.....	41
Oda ve Eklentilerinde Bulundurulabilecek Kişisel Eşyalar.....	46
Dışarıdan Gönderilen Hediyeği Kabul Etme Hakkı.....	54
Sağlığa Erişim Hakkı.....	56
Öğrenim Hakkı.....	73

Kütüphane ve Kitaplıktan Yararlanma Hakkı.....	83
Sürelî ve Süresiz Yayınlardan Yararlanma Hakkı.....	87
Din ve Vicdan Özgürlüğü Hakkı.....	90
Yabancı Mahpusların Din Görevlilerince Ziyareti.....	90
Oy Kullanma Hakkı.....	92
İzin Hakkı.....	94
Hapishane Dışında Etkinliklere Katılma Hakkı	102
C - KANUN YOLLARINA BAŞVURMA.....	103
İnfaz Hakimliği'ne Başvuru.....	104
Ağır Ceza Mahkemesi'ne İtiraz.....	108
Anayasa Mahkemesi'ne Başvuru.....	111
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru.....	132
D - HAKLARIN İHLAL EDİLDİĞİNDE BAŞVURABİLECEĞİN KURUMLAR.....	139

ÖNSÖZ

Hapsetmenin, başlıca ceza infaz yöntemi olarak varlığını koruduğu ve mahpus sayısının her yıl arttığı Türkiye’de hapisanelerin insan hakları ve uluslararası standartlar ile olabildiğince uyumlu hale getirilmesi politika yapımcıların, idarecilerin, STÖ’lerin, ilgili meslek örgütlerinin ve üniversiteler de dahil olmak üzere hapisanelerle temas eden, edebilecek tüm kurum ve kuruluşların sorumluluğundadır.

Hapisanelerin uluslararası standartlar ve insan hakları ile olabildiğince uyumlu hale getirilmesinin en önemli yöntemlerinden biri de mahpusları kendi hakları konusunda bilgilendirmektir. Elinizdeki kitap bunu amaçlamaktadır.

Bu çalışmayla, mahpusların;

Haklarının neler olduğunu,

Hakları ihlal edildiğinde yasal olarak nereye, nasıl başvuracağını,

Hak ihlallerine karşı iletişime geçebileceği bazı STÖ’lerin isim ve adreslerini öğrenmesi amaçlanmaktadır.

CİSST Hukuk Alanı Çalışma Grubu

GİRİŞ

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Avrupa Cezaevi Kuralları” başlıklı 12 Şubat 1987 tarihli 3 No’lu Tavsiye Kararının Temel İlkeler başlıklı 5. maddesinde “Özgürlükten yoksun bırakma insan onuruna saygılı olmanın gerektirdiği maddi ve manevi koşullara uygun olarak yapılmalıdır” denilmektedir. Birleşmiş Milletlerin “Herhangi Bir Şekilde Tutuklanan veya Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunması Hakkında İlkeler Bütünü”, “Mahpuslara Muamele ile İlgili Standart Asgari Kurallar” ve “Mahpuslara Muamele ile İlgili Temel İlkeler” adlı belgelerinde de mahpuslara “insan haklarının gerektirdiği gibi” davranılması yönünde ifadeler vardır. Örneğin, Mahpusların Islahı İçin Standart Asgari Kurallar’ın 60. maddesinin ilk fıkrasında “Kurumun uyguladığı rejim, mahpusların sorumluluğunu azaltmadan veya insan onuruna gösterilen saygıyı düşürmeden, hapisane yaşamı ile özgür yaşam arasındaki farkı asgariye indirmeye çalışır.” denilmektedir. Türkiye’de hapisanelere ilişkin temel kanun olan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un (CGTİHK) 2. maddesinde ise, “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.” ifadeleri yer alır. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün yayınladığı Ceza İnfaz Kurumu Yönetimi El Kitabı’nda ise, “Hapis cezası sadece özgürlükten yoksun bırakmayı içerir, hapsedme koşulları asla ek bir cezalandırma olarak kullanılmamalıdır”,

“Özgürlüklerinden mahrum edilen bütün insanlara, her zaman, insanlık onuruna uygun bir şekilde ve insan olmalarından kaynaklanan onura saygı gösterilerek davranılmalıdır.” düzenlemelerini içerir.

Görüldüğü gibi hem uluslararası mevzuat hem de Türkiye'nin ulusal mevzuatına göre hapis cezası sadece ve sadece hapsedilen kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakmak anlamına gelmektedir; hapsedilen kişiye hiçbir şekilde “zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda” bulunulamaz; mahpuslara insanlık onuruna aykırı davranılmaz. Yani hapsedilmiş olman, haklarının elinden alındığı ve sana insan onuruna aykırı davranılabileceği anlamına gelmemektedir.

A- HAPİSHANEYE GELİŞ VE KABUL İŞLEMLERİ

İlgili Mevzuat

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (İnfaz Kanunu) 20, 21, 23. maddeleri
Ceza ve İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik (İnfaz Yönetmeliği) 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62. maddeleri

Polis veya jandarma eşliğinde hapis haneye ilk getirildiğinde, hapis hane personeli tarafından evrakların incelendikten sonra arama odasına alınır, üstün ve yanındaki eşyalar aramadan geçirilir.

Arama

Hapishanelerde aramalar İnfaz Yönetmeliği madde 55/5 gereğince yapılır, "Hükümlüler hakkında üst ve eşya araması yapıldıktan sonra aşağıdaki işlemler yapılır;" düzenlemesi gereği üst arama yapılır. İnfaz Yönetmeliği madde 34'e dayanılarak üst arama, detaylı arama olarak da yapılabilir. Detaylı arama, üzerindeki giysilerin çıkarılarak hem çıplak olarak bedenin hem de çıkarılan giysilerin aranmasına denir. Detaylı arama kararını ancak kurumun en üst amiri verebilir. Detaylı, yani çıplak arama yapılabilmesi için "üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emare-

ler” olmalı ayrıca bu eşyanın “başka suretle tespiti olanaksız olması” gerekmektedir. Ancak o zaman kurumun en üst amiri bu kararı verebilir. Detaylı arama gerekçelerinin sana da bildirilmesi gerekmektedir. Detaylı arama yapılırken; kimse tarafından görülmeyecek özel bir bölmede olman, arama sırasında kullanabilmen için tek kullanımlık daha önce kimse tarafından kullanılmamış bir önlüğün sağlanması, aramanın aynı cinsiyetten güvenlik görevlilerince mutlaka eldiven kullanılarak ve “utanma duygusunu ihlâl etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak” yapılması zorunludur. Aramayı yapan görevli “Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen”i göstermekle yükümlüdür ve mümkün olan en kısa süre içinde aramayı bitirmelidir. Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenin alt kısmındaki giysiler, üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Ayrıca bu arama sırasında üzerinden çıkan giysilerin de mutlaka aranmalıdır ve X-ray cihazından geçirilmelidir.

Beden çukurlarında arama ancak ve sadece hapishane doktoru tarafından yapılabilir. Bu işlem her ne kadar İnfaz Yönetmeliğinde ayrıntılı düzenlenmişse de beden bütünlüğünü ilgilendiren bir işlem olduğundan neler yapılacağı ve işlemin nedeni sana bildirilmek zorundadır ve mutlaka aramayı yapan doktor tarafından da arama tutanağı düzenlenmesi imzalanması zorunludur.

Detaylı arama işlemi tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile aranan mahpusun imzası bulunmalıdır. Ancak tutanağı imzalamak zorunda değilsin, imzalamak istemediğinde bu durum tutanağa yazılır ve bu tutanağın bir örneğini talep edebilirsin.

Detaylı aramaya karşı çıkman halinde hapishane personeli arama yapmak için zor kullanabilir ancak bu zor kullanma aramayı gerçekleştirmek için başvurulabilecek sınırlarda kalmak zorundadır. Bunu aşan bir zor kullanma, kötü muamele oluşturacaktır. Detaylı arama İnfaz Yönetmeliği 34. maddede belirtilen tüm koşullar eksiksiz yerine getirilerek mümkün olan en kısa süre içinde bitirmek zorundadır.

Yapılan aramanın insan onuruna aykırı olduğunu, haksız olarak uygu-

landığını, yasal düzenlemelere aykırı biçimde gerçekleştirildiğini veya haklı ve makul şüphe gerekçesine dayanmadan yapıldığını düşünüyorsan hapisane idaresinin bağlı bulunduğu Cumhuriyet Savcılığı'na veya İnfaz Hâkimliğine soruşturma açılması için başvurabilir, insan haklarıyla ilgili sivil toplum örgütlerine yaşadıklarını anlatan bilgilendirici mektuplar yazabilirsin.

Eşya Araması

Üst aramanın ardından eşyaların aranır. Eşyalarının senin de görebileceğin şekilde aranması gerekmektedir. Hapishanelerde bulundurulması yasak olmayan eşyaların sana geri verilir, yasak olduğu belirtilen eşyalarınsa İnfaz Yönetmeliği madde 59 gereğince yıkanıp temizlendikten sonra paketlenip ambar memuruna teslim edilir. Ambar memuru bu eşyaları kaydeder ve bu kayıt makbuzunun bir örneği de sana verilir.

Emanet eşya deposuna alınan eşyalarının ziyaretçine verilmesini talep edebilirsin. Bunun için hapisane idaresine bir dilekçe yazmalısın. Eğer böyle bir başvuru yapmazsan bu eşyaların tahliye olduğunda sana iade edilmek üzere saklanır.

Eğer üzerinde para veya değerli eşyalar varsa hapishanelerde üzerinde para bulundurman yasak olduğundan bu para senden alınacak ve senin adına emanet para hesabına yatırılacaktır. (İnfaz Yönetmeliği madde 61)

Emanet para hesabına alınan paran, faiz geliri elde edilmek üzere hapisane idaresi tarafından işletilir. Hapishaneye giriş esnasında kayıt işlemlerin yapılırken senden, faiz gelirini hapisane idaresine bırakmak istediğine dair bir belge imzalaman istenebilir. Bu belgeyi imzalamak ve böylece faiz gelirini hapisane idaresine bırakmak zorunda değilsin. Faiz gelirini hapisane idaresine bırakmama hakkına sahipsin.

Yanında değerli bilezik, kolye gibi ziynet eşyası ya da başkaca değerli eşyalar varsa bunlar hapisane idaresi tarafından tutanakla tespit edilir, bir zarfa konup mühürlenir ve hapishanede bir kasada saklanmak üzere alınır. Bu işlem, senin de hazır bulunduğun bir ortamda yapılır. Bu eşya-

lar tutanağa yazılır. Sen ve hapisane idaresindeki görevliler tarafından imzalanan bu makbuzlardan biri sana verilir. Bu eşyaların da ziyaretçilerine verilmesini talep edebilirsin. (İnfaz Yönetmeliği madde 60)

Formlar ve Parmak İzi

Arama işlemlerinin ardından eşkâl formunun doldurulması, parmak ve avuç içi izinin alınması, fotoğrafının çekilmesi, kan grubunun belirlenmesi ile kurum kimliğinin hazırlanması ve bilgilerinin UYAP sistemine girilerek dosya numarasının alınması işlemleri için "mahkûm kabul" kısmına alınırsın.

Burada adın ve soyadın, cezalandırılma sebebin, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün hükümlü defterine kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası aynı zamanda senin adına tutulacak dosyanın numarasıdır. Bu tutulduğu hapishanenin koşullarına göre elektronik ortamda ya da hapishanede oluşturulan dosya içerisinde saklanır. Bu dosyada hapishanede seninle ilgili yapılan ya da yapılacak her türlü işlemin kaydı tutulacaktır.

Kabul Odası ve Görüşmeler

Kayıt işlemlerinin ardından tutulacağın koğuş veya odaya götürülmeden önce "kabul odasına" alınırsın. Hapisane idaresi, seni kabul odasında en fazla 3 gün tutabilir. Burada tutulduğu süre içerisinde hapisane doktoru, öğretmen, atölye şefi ve "Psiko-Sosyal Yardım Servisi" personeli (psikolog, sosyolog veya sosyal çalışmacı) ile görüşürsün.

Doktorla görüşmen esnasında herhangi bir rahatsızlığın veya kullanman gereken ilaç varsa bunları doktora söylemeli ve hastaneye sevk edilmeği, ilaçların sana temin edilmesini talep etmelisin.

Öğretmen ile görüşmen esnasında eğer öğrenciysen ve öğrenimine devam etmek istiyorsan veya bir sınava girmeyi talep ediyorsan bunları öğ-

retmene bildirmeli ve gerekli işlemlerin yerine getirilmesini belirtmelisin. Psikolog, sosyolog veya sosyal çalışmacı ve öğretmen ile yapacağın görüşmeler sırasında bu personelin elde edeceği bilgiler hapisane idaresinin senin hakkında bir form oluşturmasında ve yerleştirileceğin yerin belirlenmesinde kullanılacaktır.

Kabul odasından kalacağın oda ya da koğuşa geçmeden önce İnfaz Yönetmeliği madde 55/5-f “Her hükümlünün odaya gönderilmeden önce yıkanması sağlanır” düzenlemesi gereğince yıkanman istenecektir. Eğer yanında yıkanmak için gerekli şeyler yoksa ve sen bunları temin edemiyorsan hapisane idaresinden bunların sana sağlanmasını talep etme hakkın bulunmaktadır. Yasa yıkanma zorunluluğu getirdiğinden ihtiyaç duyduğun şeyleri temin etmek hapisane idaresinin sorumluluğunda olacaktır.

Kabul Sırasında Hakların

a. Hapishaneye getirildiğini ailene bildirme hakkın var. Sadece hapishaneye ilk getirildiğinde değil, başka bir hapishaneye naklinde veya hastaneye yatırılman halinde de bildirimde bulunma hakkın var. Ailen veya bildirilmesini istediğin kişileri dilekçe ile ya da sözlü olarak belirtmelisin.

b. Yabancı uyruklu bir mahpussan sana vatandaşı olduğun devletin diplomatik temsilcilik veya konsolosluluğuna durumun bildirilmesini isteyip istemediğin sorulur. Eğer bildirilmesini istemiyorsan bir tutanak düzenlenerek bu durum tespit edilir ve bildirim yapılmaz. Vatandaşı olduğun ülkenin Türkiye’de yerleşik diplomatik temsilcilik veya konsolosluluğunun bulunmaması hâlinde istersen durum Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla Dışişleri Bakanlığı’na bildirilir. (İnfaz Yönetmeliği madde 56)

c. Hapishanede tutulduğun süre içinde, akrabaların dışında senin belirleyeceğin üç arkadaşın seni ziyaret edebilir. Bunun için hapis-

haneye getirildikten sonra 60 gün içinde bu üç kişinin adı, soyadı ve eğer biliyorsan adreslerini hapishane idaresine bildirmelisin. Kanunen hapishane idaresinin bu üç kişi hakkında “ziyarette bulunmalarında sakınca bulunup bulunmadığı konusunda” kolluk kuvvetleri tarafından araştırma yapılmasını isteme hakkı vardır. Hapishane idaresinin onaylaması halinde bu üç kişi seni ziyaret edebilir. Eğer hapishane idaresi, istediğin ziyaretçilere izin vermezse yeni ziyaretçi isimleri bildirebilirsin. Bu ziyaretçiler ölüm, ağır hastalık, doğal afet, hükümlü ve tutukluların nakli ya da ziyaretçinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim yeri değişikliği gibi zorunlu haller dışında değiştirilemez. Bu nedenle bu üç kişiyi belirlerken dikkatli olmalısın.

d. Can güvenliğinin için aynı odada kalmak istemediğin hasımların varsa bunu hapishaneye giriş işlemlerin yapılırken hapishane personele söylemeli ve ayrı bir odada tutulmayı talep etmelisin. Ayrıca İnfaz Yönetmeliği madde 57 /1-d “Cinsel yönelimi farklı hükümlülerin diğerlerinden ayrı odalarda kalmaları sağlanır” düzenlemesine dayanarak cinsel yönelimin nedeniyle ayrı odada tutulmayı talep edebilirsin.

e. Her mahpusa hapishane kuraları hakkında bilgilendirme yapmak zorundadır. Hapishaneye alındıklarında uygulanacak iyileştirme çalışmaları, disiplin suçları ve cezaları, bilgi edinme ve şikâyet yolları, hak ve sorumlulukları gibi konular ile buradaki yaşam biçimine uyum sağlamaları için gereken bilgiler, kurum yöneticileri tarafından mahpusa sözlü olarak anlatılır ve yazılı olarak bir kitapçık ya da broşür biçiminde tebliğ edilir. İnfaz sonrası koruma ve yardım konusunda ayrıca bilgi verilir. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu mahpuslara kendi dilinde, mümkün olmadığında İngilizce, Fransızca veya Almanca olarak bildirilir. Duyma ve konuşma engellilere işaret diliyle anlatılır. Görme engellilere ise kendi alfabeleri ile yazılmış kitapçık verilir. (İnfaz Kanunu, madde 22)

Geçici Oda

Kayıt ve kabul işlemlerinin ardından, tutulacağın asıl oda belirlenene kadar bir süre geçici odaya alınabilirsin. İnfaz Kanunu madde 23'e göre eğer hapisanenin olanakları el veriyorsa bu geçici oda tek kişilik olmak zorundadır. Hapishanede bulunan "İdare ve Gözlem Kurulu", bu geçici odada bulunduğun süre içinde senin kalacağın odayı belirler. İnfaz Kanunu madde 23/1-e fıkrası gereğince gözlem süresi 60 günü geçmez. 60 gün içerisinde, tutulacağın asıl oda veya koğuşa gönderilmek zorundasın.

Tutulacağın geçici odada yatak bulunmak zorundadır. Hapishane idaresi bu odaya konulduğun gün sana yatabilmen için yastık, battaniye, nevresim takımı vermek zorundadır.

İhtiyaçlar

Odanda banyo yapabileceğin, giysilerini temizleriyle değiştirebileceğin, tıraş olabileceğin koşullar sağlanmak zorundadır. Eğer yanında temiz çamaşır, giysi veya temizlik malzemesi yoksa bu ihtiyaçlarını hapishane idaresinden talep edebilirsin. Hapishane idaresinin bu ihtiyaçlarını karşılamak için yasal yükümlülüğü bulunmamasına rağmen, ihtiyaçlarının karşılanması için girişimlerde bulunması olasıdır.

Hapishaneye alındıktan sonra Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından sana bir müddetname ya da süre belgesi düzenlenerek tebliğ edilir. Bu belgede;

Kimlik, tebligat ve iletişim bilgileri,

İnfaz defteri numarası,

Kuruma alındığın tarih,

Tutuklulukta veya gözaltında geçirdiğin süre,

Ceza süreni, hak ederek salıverilme ve koşullu salıverilme başvurusu

yapabileceğin tarih, cezanın hangi hükme ilişkin olduğu, belirtilir.

Bu belgeyi ihtiyaç duyduğun her zaman dilekçe ile hapishane idaresinden sen de yazılı olarak talep edebilirsin.

Tutuklama Kararına İtiraz ve Adli Kontrol Talebinde Bulunmak

Hakkında tutuklama kararı verildikten ve sana bu karar ileildikten sonra 7 gün içinde tutuklama kararına itiraz edebilirsin. Bu itirazı avukatın yapabileceği gibi sen de yapabilirsin.

İtirazı sen yapmak istiyorsan tutuklama kararını veren sulh ceza hakimliğine bir dilekçe yazmalısın. Bu dilekçede tutuklama kararına itirazının nedenlerini kısa, net ve mümkünse maddeler halinde yazman gerekir.

İtiraz ettiğin Sulh Ceza Hakimliği eğer itirazını yerinde görürse kararını düzeltir. Bu düzeltme ile ya tahliyene ya da adli kontrol uygulanarak tahliyene karar verebilir ancak itirazını yerinde görmezse en fazla üç gün içinde itirazını bir başka Sulh Ceza Hakimliğine yollamak zorundadır. Bu Sulh Ceza Hakimliği tarafından itirazın kabul edilirse tahliye edilirsin, itirazın kabul edilmezse tutukluluğun devam eder.

Hakkında tutuklama kararı verilmesinden sonraki ilk 7 günlük süre dışında da soruşturma (savcılık aşaması) ve kovuşturma (mahkeme aşaması) süreçlerinde her zaman tutuklama kararına itiraz etme hakkın vardır.

Tutuklamaya itiraz ederken itiraz nedenlerini belirtmenin yanı sıra tutuklu olarak yargılanmak yerine “adli kontrol” tedbirleri uygulanarak tahliye talebinde de bulunabilirsin. Adli kontrol, bir suç nedeniyle hakkında soruşturma yürütülen kişinin tutuklanmak yerine yurtdışına çıkmasının yasaklanması, belirlenen yerlere belirli süreler içinde düzenli olarak başvurması, bazı taşıtları kullanmaması, belirli yerlere gitmemesi, uyuşturucu veya alkol bağımlılığı varsa hastaneye yatması ya da tedavi görmesi gibi bazı kontrol tedbirlerinin uygulanmasıdır. Sulh Ceza Hakimisi ya da yargılama sırasında mahkeme, senin talebin olmasa da ken-

diliğinden adli kontrol tedbirleri uygulanarak tahliyene karar verebilir.
(CMK 109 madde)

Tutuklama kararına itiraz dilekçesine örnek

(Bu dilekçe örnek olarak hazırlanmıştır. Her kişi kendi koşullarına göre tutuklamaya itiraz nedenlerini belirtmelidir. Tutukluluğa itiraz gerekçeleri asla aşağıda belirtilen maddeler ile sınırlı değildir her mahpus kendi kişisel gerekçelerini belirten bir dilekçe hazırlamalıdır.)

... SULH CEZA HAKİMLİĞİNE

DOSYA NO : .../...
ADI SOYADI : ... (TC Kimlik No) (Halen... Cezaevi'nde tutuklu.)
KONU : ... Hakimliği'nin ...gün ve ... sayılı tutuklama kararına itirazım hakkındadır.

İTİRAZ NEDENLERİ

1-) Sabit yerleşim yeri sahibi olduğum gibi oturduğum ev de kendime aittir. Ayrıca çalışmaktayım ve çalıştığım yer de sabittir. Hukuki yollara başvurarak kendimi savunmak istiyorum, davalara katılacağım kaçmam söz konusu değildir.

2-) Şu ana kadar herhangi bir suça karışmadım ve sabikasızım. Ailemle birlikte yaşıyorum.

3-) İsnat edilen suça ilişkin olan bütün deliller toplanmış ve muhafaza altına alınmıştır. Delilleri karartma şüphesi bulunmamaktadır.

4-) Yargılamanın tutuklu olarak sürdürülmesi iş hayatımı ve ailemin yaşam koşullarını olumsuz etkileyecektir.

5-) Dosya içeriği, sabikasız ve sabit ikametgâhlı oluşum göz önüne alındığında yargılamanın tutuklu olarak sürdürülmesi için bir neden yoktur.

HUKUKİ NEDENLER: 5271 sayılı kanununun 101. Maddesi ve ilgili yasal mevzuat.

SONUÇ VE İSTEM: ... Ceza Hakimliği'nin ... gün ve ... sorgu sayılı tutuklama kararına itirazımın kabulü ile hakimliğinizin hakkımda uygun göreceği adli kontrol tedbirleri ile tahliyeme karar verilmesini talep ederim.
.../.../...

Ad Soyad / İmza

B- HAKLAR

Avukat ve Noterle Görüşme Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu madde 59
İnfaz Yönetmelik madde 72

İster tutuklu istersen de hükümlü ol, avukatla görüşme hakkın vardır.

Tutukluysan avukatların, vekaletname çıkartılmamış olsa da her zaman seninle görüşebilirler.

Hükümlüysen vekaletnamen olmadan avukatla üç kere görüşme hakkın vardır. Vekaletnamen olmadan yaptığın üç görüşmenin ardından sadece vekalet verdiği avukatlarla görüşebilirsin. Avukatla vekaletname olmadan üç kez görüşme hakkı, yeni bir hapis haneye nakil halinde her hapis hane için yeniden sana tanınmalıdır.

Kimi durumlarda mahpusun nakil sonrası avukatla vekaletnamesiz üç kez görüşme hakkı UYAP kaydı gerekçe gösterilerek engellenmektedir.

Bu durumda bulunduğun yer İnfaz Hakimliğine başvurarak avukat görüşme hakkının sana tanınmasını talep edebilirsin.

Bazı hallerde baro sana bir avukat atamak zorundadır: Yargılandığın dosyan için avukat tutamıyorsan, 18 yaşından küçüksen, sağır dilsizsen veya hakkında 5 sene ve üzeri bir ceza isteniyorsa mahkeme kendiliğinden, senin için barodan bir avukat görevlendirilmesi sağlayacaktır.

Sen de avukat tutacak maddi olanağın yoksa ve dışarıda takip etmek istediğin başka davaların varsa hapishanenin bulunduğu ilin barosuna mektup yazarak veya faks çekerek yardım talebinde bulunabilir, kendilerinden yardım veya ayrıntılı bilgi talep edebilirsin. Baroların bu konuda yasal bir zorunluluğu bulunmamaktadır ancak çoğu baronun gönüllük temelinde yaptığı destek ve yardım çalışmaları bulunmaktadır.

Vekaletname nasıl çıkartılır?

Tutukluysan vekalet vermek istediğin avukata noter veya noter katibi aracılığıyla vekaletnameyi kendin verirsin. Avukatla birlikte ya da avukatın vekalet bilgilerini alarak noter tarafından hapishanede kendin vekaletname çıkarttırabilirsin. Her hapishaneye noter gelmektedir. Ayrıca eğer halletmen gereken mali işlerin varsa yine noter aracılığı ile güvendiğin kişilere bu işlerini halletmelerini sağlayacak yetkileri belirterek noterden özel yetkili vekaletname düzenlemesini isteyebilirsin. Noterin hangi günler geldiğini ve nasıl vekalet çıkartabileceğine dair ayrıntıları dilekçe ile hapisane idaresinden öğrenebilirsin.

Hükümlüysen ve hakkında bir yıldan fazla hapis cezası verildiyse vesalet altına alındığından artık kendi adına avukat tutamaz ve diğer mali işlemlerini yapamazsın. Ancak vasin senin adına vekalet verebilir, vesalet altına alınmadan önce verdiği vekaletlerin tümü, -ister bir avukata olsun ister güvendiğin kişilere verdiği özel vekaletnameleri olsun- geçersiz sayılacağından vasinin yeniden avukat tutması gerekecektir.

Avukat görüşleri nasıl yapılır?

Konuşulanları başkalarının duyamayacağı ancak hapis hane personelinin izleyebileceği koşullarda,

Açık ziyaretlerde olduğu gibi bir masa etrafında yüz yüze,

Tatil günleri dışında ve mesai saatleri içinde yapılır. Tutukluysan tatil günleri ve mesai saatleri dışında da görüşme yapabilirsin.

Avukatlar, vekaletnameleri olsa dahi aynı anda birden fazla tutuklu veya hükümlüyle görüşemezler. Bu nedenle avukatınla görüşürken aynı dosyada yargılanıyor olsanız dahi bir başka tutuklu veya hükümlü yanınızda olamaz. Mahpus aynı anda birden fazla avukatla görüşebilir.

Hapishane idaresi tarafından sana verilen disiplin cezası, hücre hapsi dahil avukat ile görüş hakkını ortadan kaldırmaz. Hapishane idaresi avukatınla görüşmene sınırlama getiremez.

Avukatına gönderdiğin mektup ve fakslar denetime tabi değildir. İnfaz hâkimliği tarafından hakkında aksi yönde bir karar alınmadığı sürece avukatına gönderdiğin mektupların zarflarını hapishane personeli önünde kapatıp, ilgili hapishane görevlisine öyle teslim edebilirsin ve avukatın tarafından gönderilen mektuplar senin önünde açılıp fiziki kontrol yapıldıktan sonra okunmadan sana teslim edilmelidir. (Avukatına ve resmi makamlara gönderdiklerin hariç diğer mektuplarını mektup okuma komisyonu okuyacağından zarfını kapatmadan vermek zorundasın.) Görüşme sırasında; mahpusun avukatına veya avukatın mahpusa verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmaya ilişkin olarak kendilerinin tuttukları kayıtlar incelenemez; mahpusun avukatı ile yaptığı görüşme dinlenemez ve kayda alınmaz.

Ancak Türk Ceza Kanunu 220. maddesinde ve İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanların avukatları ile görüşmelerinde, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye dü-

şürüldüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirildiğine, bu örgütlere emir ve talimat verildiğine veya yorumları ile gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletildiğine ilişkin bilgi, bulgu veya belge elde edilmesi hâlinde, Cumhuriyet Başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, üç ay süreyle görüşmeler, teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilir, hükümlü ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla bir görevli, görüşmede hazır bulundurulabilir, hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tuttukları kayıtlara el konulabilir veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir. İnfaz hakimliği hükümlünün kurallara uyumunu, toplum veya ceza infaz kurumu bakımından arz ettiği tehlikeyi ve rehabilitasyon çalışmalarındaki gelişimini değerlendirerek, kararda belirttiği süreyi üç aydan fazla olmamak üzere müteaddit defa uzatabileceği gibi kısaltılmasına veya sonlandırılmasına da karar verebilir.

Ayrıca İnfaz Yönetmeliği 76/4 maddesi (e) bendi uyarınca “5237 sayılı Kanununun 220’nci maddesinde ve aynı Kanunun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisinde avukatın savunmaya ilişkin olduğunu beyan ettiği belge ve dosyalar fiziki olarak aranabilir. Avukatların hükümlü ile kurumda yapmış olduğu görüşme sırasında konuşmaları yansıtan ve bizzat avukat tarafından elle tutulan kayıtlar hakkında da bu bent hükümleri uygulanır.” Bu fiziki aramanın senin ve avukatının huzurunda yapılması gerekir.

Tutuklular hakkında bu madde hükümlerine göre karar vermeye soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi, kovuşturma yani yargılamanın başlamasından sonra yargılamayı yapan mahkeme yetkilidir.

İnfaz hakimliğinin bu kararlarına karşı Ağır Ceza Mahkemesine itiraz hakkın bulunmaktadır.

Yabancı ülkelerde hakkında açılan soruşturma veya sürmekte olan da-

van varsa veya yabancı bir ülke veya uluslararası yargı mercilerine dava açmak istiyorsan (Türkiye vatandaşı veya yabancı uyruklu olsan da) yabancı uyruklu bir avukat tutabilirsin. Yabancı uyruklu bu avukata vekalet vermişsen Türkiyeli bir avukatla görüşür gibi, henüz vekalet vermediysen de Türkiye barolarına kayıtlı bir avukat eşliğinde görüşme yapma hakkına sahipsin.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuracaksan ya da başvurduysan (Türkiye vatandaşı veya yabancı uyruklu da olsan), bu konuda avukatlarla görüşebilmek için soruşturma, kovuşturma veya dava konusuyla ilgili belgelerin tercümesini hapisyanenin en üst amirine göstermek koşuluyla avukatlarla görüşebilirsin.

Ziyaretçi Kabul Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 83, 84, 85, 86, 114, 25, 38, 43, 48, 51 maddeleri
İnfaz Yönetmelik madde 108

Ziyaretçilerle haftada bir kez olacak şekilde, üçü kapalı biri açık görüş olmak üzere ayda dört kez görüşme yapabilirsin.

Bu ziyaretler eğer yetişkinsen yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla; eğer çocuk mahpusun bir saatten az üç saatten fazla olamaz. Açık hapisaneler ile çocuk eğitim evlerinde kalan mahpusların tüm ziyaretleri açık görüş olarak yaptırılır.

Kapalı görüş, ziyaretçilerle fiziki temasının önlendiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği, ziyaretçilerle sadece yüz yüze gelip konuşabildiğin görüşlerdir. Açık görüş, ziyaretçilerine fiziksel olarak temas edebildiğin ancak konuşulanların hapisane görevlileri tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği görüşmelerdir.

Görüş yapabileceğin kişiler

“Belgelendirilmesi koşuluyla” eşin, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hisimların ile vasin veya kayının tarafından ziyaret edilebilirsin. Yani; Eşin, anne-baban, büyükanne-büyükbaban, çocuğun, torunun, kardeşin, gelinin, damadın, kayınbiraderin, baldızın, yengen, enişten, kayınvalide-kayınpederin, kayınvalide-kayınpederinin anne-babası, eşinin başkasından olma çocuğu, büyükanne-büyükbabanın anne-babaları, torununun çocuğu, kardeşinin çocuğu, amcan, halan, dayın, teyzen ve bunların eşleri ile eğer varsa vasin veya kayının.

Yukarıda sayılan akrabalarının haricinde hapishaneye getirildikten sonra

60 gün içinde açık kimlik ve adreslerini yazılı olarak bildirdiğin üç arkadaşınla görüşebilirsin. Bu arkadaşlarının isimlerini, ağır hastalık, ölüm gibi zorunlu durumlar haricinde değiştiremeyeceğin için dikkatli seçmen gerekmektedir. Başka bir hapishaneye nakil halinde yeniden yeni bir arkadaş görüş listesi vermen gerekmektedir ve istersen bu esnada görüş listesindeki isimleri değiştirme hakkına sahipsin.

Ziyaretçi görüş listesi için hapisane idaresinin sana yazılı bir bildirimde bulunması gerekir. Bu bildirim sana yazılı olarak tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde ziyaretçi görüş listesindeki kişilerin ad-soyad ve adreslerini bildirmelisin. Bilgilerde yanlışlık, adres değişikliği ya da ismin nüfusta farklı kaydedilmiş olması gibi sorunlar olabilir ancak bu tür yanlışlıkları 60 günlük süre geçtikten sonra da düzeltebilirsin.

Çocuk bir mahpusun üç kişilik ziyaretçi listesindeki kişiler tarafından ziyaret edilebilmen için anne ve babanın veya yasal temsilcisinin onayı gerekir. İsmi yazdığın ziyaretçinin de çocuksa onun da anne ve babasının veya yasal temsilcisinin rızası aranır.

Ziyaretçi görüş listesindeki kişiler hakkında hapisane idaresi isterse soruşturma yapabilir. Eğer böyle bir soruşturma yapılırsa ancak bu soruşturma bittikten sonra o kişi seni ziyarete gelebilir. Eğer hapisane idaresi görüşçünü onaylamazsa bu kişinin yerine yeni bir görüşçü bildirmen için sana yeniden 60 günlük süre tanır (Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmesine Dair Yönetmelik madde 9). Hapisane idaresinin bu kararına karşı İnfaz Hakimliğine itiraz etme hakkın da bulunmaktadır.

Ayrıca aynı hapishanede ya da birden fazla hapishanenin bir arada bulunduğu yerleşkedeki diğer hapisanelerde mahpus bir akraban varsa ve aranızdaki akrabalık hapishanede seni ziyarete izin verecek yakınlıktaysa (yukarıda sayılan yakınlarından biriye) cumhuriyet başsavcılığına görüş için yazılı olarak başvuruda bulunabilirsin. Cumhuriyet Başsavcılığı görüş izni verirse görüşebilirsiniz (Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmesine Dair Yönetmelik madde 9).

Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma ve hücreye koyma disiplin cezası kesinleşmiş olup da bu cezaları infaz edilmekte olan hükümlü ve tutuk-

lular dışında kalan hükümlü ve tutuklular ziyaretçileri ile görüşebilir. Ancak bu mahpuslardan ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası infaz edilmekte olan mahpusların resmî ve yetkili merciler ile avukatları ve kanunî temsilcileriyle yani vasileriyle, hücreye koyma cezası infaz edilmekte olanların resmî ve yetkili merciler ve avukatlarıyla görüşmeleri engellenemez. Ayrıca çocuk bir mahpusun ve odaya kapatma disiplin cezası almış olsan dahi anne, baba, kardeşlerin, avukatın, resmî ve yetkili merciler ile yasal temsilcinle görüşmen engellenemez.

Ziyaretçilerin, belirlenen ziyaret günü ve saatleri dışındaki ziyaretleri ile hapisanede seni ziyaret etme hakkı olmayan kişilerin ziyaretlerine, makul sebep bulunması halinde Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir. Bu hüküm, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler hakkında uygulanmaz.

Tutuklulara Ziyaret Sınırlaması

Tutukluların ziyaret hakları soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı tarafından, dava açıldıktan sonra ise hâkim veya mahkeme kararıyla kısıtlanabilir. Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme, tutukluya ziyaret konusundaki kısıtlamanın yanı sıra mektup ve telefon haklarında da kısıtlama koyabilir.

Kanun, bu konudaki kısıtlamayı aşağıdaki gerekçeye bağlamaktadır: “Tehlikeli hâlde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara...” kısıtlama getirilebilir (İnfaz Kanunu madde 115). Eğer hakkında kısıtlama kararı verilen bir tutukluysan bu kısıtlama kararını veren mahkemeye itiraz hakkına sahipsin.

Ağırlaştırılmış Müebbet Hükümlüsü Mahpuslar İçin Ziyaret Hakkı

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpusların on beş günde bir kez

olmak üzere biri açık, diğeri kapalı görüş biçiminde, ayda iki kez görüşme yapma hakkı bulunmaktadır.

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpuslar eşi, çocukları, torunları, torunlarının çocukları, annesi, babası, büyükannesi, büyükbabası, büyükannesi ve büyükbabasının anne ve babaları, kardeşleri ve vasisi ile görüş yapabilir.

Diğer mahpuslardan farklı olarak ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpuslar, ziyaret günlerinden farklı günlerde savcılıktan izin alınarak yapılabilecek ziyaret haklarından yararlandırılmazlar.

Cezalar

“Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma” ve “hücreye koyma” disiplin cezaları almışsan ve bu cezaların devam ediyorsa ziyarete çıkarılmazsın.

Ancak, “ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma” ceza süresince resmi ve yetkili merciler ile avukatların ve kanuni temsilcilerle “hücreye koyma” ceza süresince de resmi ve yetkili merciler ve avukatlarıyla görüşme hakkın bulunmaktadır.

Çocuk mahpuslar, “odaya kapatma” cezası almış olsalar dahi annesi, babası, kardeşleri, avukatı, resmi ve yetkili merciler ile yasal temsilcisiyle görüşme hakkı devam eder.

Hapishane idaresi ayrıca “kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı istek ve davranışları nedeniyle” ziyaretçilerin görüşme hakkına engel koyabilir.

Hükümlü ve Tutukluları Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik maddede 5 gereğince ziyaret ve görüşlerde kurallara uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmeleri sürdürmelerine derhal son verilir. Suç oluşturan davranışlar, kurum idaresince tutanakla tespit edilerek ilgili adli ve idari makamlara bildirilir. Görüşme hakkına sahip özel kişilerin kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı istek ve davranışları nedeniyle görüşme hakları, ceza infaz kurumunun en üst amirince bir aydan bir yıla kadar kısıtlanabilir. Bu karara karşı infaz hakimliğine itiraz hakkın bulunmaktadır.

Yabancı Uyruklu Mahpusların Ziyaret Hakkı

Yabancı uyruklu mahpuslar da Türkiyeli mahpuslar gibi her hafta biri açık, üçü kapalı olmak üzere ayda dört ziyaret hakkına sahiptir.

Yabancı uyruklu mahpuslar eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayıyı tarafından ve ayrıca, kuruma kabullerinde, zorunlu haller dışında bir daha değiştirilmemek üzere ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından ziyaret edilebilirler ancak akraba olan ziyaretçileri akrabalık durumunu belgelemek zorundadır.

Yabancı adli mahpusların ziyaretçileri ya da doğrudan mahpusun kendisi mahpusun bulunduğu yerdeki cumhuriyet başsavcılığına mahpusla ziyaretçinin akrabalık bağı gösteren bilgi ve belgelerle başvuruda bulunmalıdır. Bu başvurudan sonra ziyareti uygun görülen ziyaretçi için resimli bir ziyaret belgesi düzenlenir bu belgenin bir örneği mahpusun bulunduğu hapis haneye gönderilir. Bu “ziyaret belgesi” ile ziyaretçi önceden başvuru yapmak ve herhangi bir belge göstermek zorunda kalmadan doğrudan hapis haneye gelerek görüş hakkını kullanabilir. Yabancı siyasi veya örgütlü suçlardan ceza alan mahpuslar ise Adalet Bakanlığına başvurarak bu “ziyaret belgesini” edinebilirler.

Ayrıca ziyaret hakkı olmamasına rağmen yabancı uyruklu mahpusu ziyaret etmek isteyen Türkiye veya yabancı uyruklu kişilerin adli mahpuslar için Cumhuriyet başsavcılığına, siyasi veya örgütlü suçlara ilişkin ise Adalet Bakanlığı'na başvuru yapmaları halinde bu mercilerin gerekli görüp izin vermesiyle görüşme yapmaları mümkündür (Bu hak, ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpuslar için uygulanmamaktadır.)

Yabancı uyruklu ziyaretçilere öncelikle açık görüş hakkı kullanılır ve hapis hane idaresince belirlenen ziyaret günleri dışında da ziyaret yapılabilir.

Yabancı uyruklu mahpuslar, vatandaşı olduğu ülkenin diplomatik temsilciliği görevlileri veya konsolosluk memurları ile görüşebilirler. Ayrıca bu kurumlar Türkiye’de diplomatik temsilciliği veya konsolosluk bu-

lunmayıp da anlaşmalar gereği, yararlarını korudukları yabancı uyruklu kişileri de ziyaret hakkına sahiptir. Konsolosluk memurunun ziyareti, ancak mahpusun onayı ile gerçekleştirilebilir.

Yabancı temsilcilikler dışında Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkili makamları tarafından faaliyetleri kabul edilmiş olan dinlerin resmî temsilcileri ve din adamları, bakanlığın izni ile yabancı uyruklu mahpusları ziyaret edebilir. Ancak bu ziyaretin ilgili mahpus tarafından da kabul edilmesi gerekir.

Telefonla Haberleşme Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 25, 51, 66, 114, 115. maddeleri
İnfaz Yönetmelik madde74

Kapalı hapisanelerde tutulan bir mahpusun haftada bir kez, on dakikayı geçmemek üzere eşin, dördüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımların ve vasin ile ücreti senin tarafından karşılanmak üzere ankesörlü telefonlarla görüşme hakkın var. Eğer açık hapisane veya eğitim evinde tutuluyorsan ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirsin (İnfaz Kanunu madde 66)

Telefonla görüşme hakkından yararlanabilmen için

“Telefon Görüşme Formu” adı verilen bir formu idareden istemeli ve doldurmalısın. Bu formda telefon görüşmesi yapmak istediğin kişiler, bu kişilerle olan yakınlık derecen, telefon görüşmesi yapmak istediğin telefon numaraları (sabit telefon ya da cep telefonu, yurtiçi ya da yurtdışı numaraları olabilir) ve telefon görüşmesi yapacağın kişilerin açık adresleri sorulmaktadır.

Bu forma yazmadığın kişilerle telefon görüşmesi yapamazsın.

Telefon görüşme formuna ek olarak senden aramak istediğin telefon numaralarının kime ait olduğunu gösteren bazı belgeler istenmektedir.

Bu belgeler şunlardır:

Aramak istediğin telefon numarasının son döneme ait faturasının aslı,

Fatura sahibinin nüfus müdürlüğünden alınan vukuatlı nüfus kayıt örneği,

Fatura sahibinin nüfus cüzdanı fotokopisi,

Fatura sahibine ait ikametgâh ilmühaberi,

Sabit hatlı cep telefonları için son döneme ait fatura, kontrollü cep telefonları için abonelik sözleşmesi. (yurtdışından bir telefon numarası için bu belgelerin yeminli tercüman tarafından çevrilip onaylanmış bir örneğinin de eklenmesi gerekmektedir.)

Bu belgeler, ziyaretçilerin tarafından ziyaret sırasında hapishane idaresine teslim edilebilir veya posta yoluyla gönderilebilir.

Eğer telefon görüşmesi yapmak istediğin kişiler ya da telefon numaraları değişmişse, hapishane idaresine değişiklik yapmak istediğini bildirmeli, yeni bir form doldurmalısın.

Yabancı uyruklu mahpuslar, görüşmek istedikleri kişilere ait telefon numaralarının kime ait olduğunu gösteren, yetkili makamlarca düzenlenmiş bir resmi evrakın Türkçe tercümesini hapishane idaresine teslim etmelidir. Bunu mahpusun kendisi de yapabilir, yasal temsilcisi ya da yakınları da posta yoluyla gönderebilir. Şüphe halinde hapishane idaresi, ilgili konsolosluk makamlarından bilgi isteyebilir.

Telefon görüşme formunu idareye teslim ettikten sonra haftalık olarak hapishane idaresinin sana vereceği “Telefon Görüşme Talep Formunu” doldurarak bu formda belirttiğin numarayla görüşme yapabilirsin.

Telefon görüşme talep formu, üç bölümden oluşmaktadır. Telefon görüşmesinin ardından, görüştüğünü belgelemek için telefon görüşme talep formunun son bölümünü imzalaman istenmektedir.

İnfaz Yönetmeliği madde 74/2-o gereğince “Hükümlü öncelikle konuşmasına kendi adını ve soyadını söyleyerek başlar. Görüştüğü karşıdaki kişiye, adını, soyadını ve telefon numarasını tekrar etmesini isteyerek konuşmasına devam eder. Bu işlemin yapılması zorunlu olup konuşma bittikten sonra, “Telefon Görüşme İstek Formu”nun konuşmanın yapıldığına ilişkin bölümü doldurulur, konuşmayı yapan hükümlü ve görevli memur tarafından imzalanır.”

Mahpus dışardan aranamaz. Ancak hapishanede bu iş için özel olarak

konmuş ankesörlü telefonlardan kendisi arayarak görüşme yapabilir. Görüşme ücreti, mahpus tarafından karşılanır, kartlar ücreti karşılığında kantin ya da hapishane idaresi tarafından sağlanır.

Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma veya hakkında kısıtlama kararı verilen veya hücreye koyma cezasının infazı devam eden mahpuslar, telefonla konuşma hakkını kullanamaz.

Çocuk bir mahpusun hiçbir şekilde telefonla konuşmanın engellenemez.

Kapalı hapishanelerde mahpusların yaptığı telefon görüşmeleri, idare tarafından dinlenir ve elektronik aletler ile kayda alınır. İnfaz Yönetmeliği madde 74/2-ı gereğince "Hükümlünün, kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren, suç oluşturan veya bir suça azmettirme ya da yardım etme sonucunu doğurabilecek konuşmalarda bulunduğu, dinleme sırasında belirlendiğinde görüşme derhal kesilir. Bu hâlde hükümlü hakkında adli veya idari soruşturmaya esas olacak işlemler kurum en üst amiri tarafından yapılır."

Aradığın telefon numarası ile görüşme yapamadıysan hapishane idaresine bildirdiğin bir diğer numarayı arayabilirsin. Aradığın numara ile kesintisiz 10 dakika görüşme yapabilirsin, yani bir telefon görüş süresinde yalnızca bir telefonla 10 dakika görüşme hakkın vardır.

Mahpusun kendisi veya görüşeceği yakınının Türkçe bilmediğini beyan etmesi hâlinde, konuşmanın istedikleri dilde yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmanın suç teşkil etme ihtimali olan faaliyetler için kullanıldığının anlaşılması durumunda, bir daha aynı kişiyle Türkçeden başka bir dille konuşmasına izin verilmez.

Mahpusların disiplin cezaları olsa bile anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerin ölüm veya ağır hastalıkları veya doğal afet hâllerinde, telefon görüşme hakları hiçbir şekilde engellenemez. Açık ve kapalı hapishanelerde mahpuslar altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm, ağır hastalık veya doğal afet hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhal yararlandırılma hakkına sahiptir. Bu hâlde, yapılan telefon konuşmaları o

haftaya ait konuşma hakkından sayılmaz.

Telefonla görüşme hakkı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpuslar yönünden on beş günde bir ve eşi, altsoy ve üstsoyu, kardeşleri ve vasisi ile on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme hakkıyla sınırlandırılmıştır.

Hapishane idaresi tehlikeli olduğu gerekçesiyle bir mahpus hakkında telefon görüşmelerinin kısıtlanmasına karar verebilir. "Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir."

İnfaz Yasası 66 madde "...Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir." düzenlemesi içermektedir. Ayrıca yine İnfaz Yönetmeliği madde 74/2-ı gereğince "Hükümlünün, kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren, suç oluşturan veya bir suça azmettirme ya da yardım etme sonucunu doğurabilecek konuşmalarda bulunduğu dinleme sırasında belirlendiğinde, görüşme derhal kesilir. Bu hâlde hükümlü hakkında adli veya idari soruşturmaya esas olacak işlemler kurum en üst amiri tarafından yapılır. Terör örgütü yöneticiliği ve suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yöneticiliği suçundan mahkûm olanlar, konuşma süresi haftada on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme yapabilir. Suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülere idare ve gözlem kurulu kararıyla telefon görüşmesi hiçbir şekilde yaptırılmaz." düzenlemeleri yapılmıştır.

İnfaz Kanunu madde 66, koşulları varsa hapishane idarelerine telefon görüşmelerini sınırlama yetkisini tanımaktadır fakat düzenleme, görüşmenin tamamen engellemesini öngörmektedir. Yasanın tanıdığı hak hiçbir gerekçe ile idari bir işlem olan yönetmeliklerle ortadan kaldırılamaz. İnfaz Kanunu madde 66 telefonla konuşma hakkının kısıtlanmasına izin vermektedir. İnfaz Yönetmeliğinin "Suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi

bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülere idare ve gözlem kurulu kararıyla telefon görüşmesi hiçbir şekilde yaptırılmaz.” düzenlemesi yasanın çizdiği sınırları aşmaktadır. Bu nedenle yönetmeliğin bu maddesi ile telefon görüşmenin tamamen engellenmesi kararına karşı infaz hakimliğine bu yasal duruma dayanarak itiraz edilebilir.

Telefonla Görüntülü Görüşme Hakkı

Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen hapisanelerde;

Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan mahpusların bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir,

Bu süre devredilemez, ziyaret hakkının kullanılmadığı haftadan sonraki hafta ile sınırlı olarak tanınmıştır.

Bu durumda mahpusun zaten yasayla tanınmış olan 10 dakikalık telefonla görüşme hakkına bu süreler eklenir. Haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla (Onar dakikalık) bölünmek suretiyle de yapılabilir. Bu görüşmeler görüntülü yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir.

Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirilmeye göre yararlandırılabilir.

Görüntülü görüşme yapabilmek için görüşmeyi yapacak yakınızın internet üzerinden E-Görüş Mobil uygulamasını indirmesi ve ilgili hapishaneye ulaşabilmek için bir kayıt oluşturması gerekmektedir. Ayrıca sesli telefon görüşmesi için gerekli olan evraklara son 6 ay içinde çekilmiş vesikalık bir fotoğrafını da ekleyerek hapishaneye elden ya da posta

aracılığıyla iletmesi gerekmektedir.

Siz de hapishane idaresine yazarak görüntülü konuşma yapılıp yapılmadığını ve konuşmak istediğiniz yakınlarınızın başvuru belgelerini öğrenebilirsiniz.

Radio Televizyon Yayınlarından Yararlanma Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 67 ve 42. maddeleri

İnfaz Yönetmelik madde 75

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik 9. madde

Merkezi yayın sisteminin bulunduğu hapisanelerde bu merkezi yayına bağlanarak merkezi yayın sistemi bulunmayan hapisanelerde ise “yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle” bağımsız anten kullanarak televizyon ve radyo izleme hakkın vardır (İnfaz Kanunu madde 67).

Radio ve televizyon yayınlarından yararlanabilmen için

Ziyaretçilerinin getireceği radyo ve televizyonlar hapisaneye alınmamaktadır. Bu nedenle radyo dinlemek veya televizyon izlemek istiyorsan ve koğuşunda bunlar yoksa bir dilekçe ile hapisane idaresine başvurmalı ve kendi paranla bu cihazları satın almalısın. Eğer mali olarak bu cihazları karşılayamıyorsan hapisane idaresine ya da yardım kuruluşlarına yazarak sana bu konuda yardım edilmesini isteyebilirsin.

Radyo ve televizyon satın almak istediğinde yalnızca tutulduğun hapisanenin kantinindeki modelleri satın alabilirsin. Yönetmeliğe göre eğer hapisane “oda sisteminde” ise ve bir odada tutuluyorsan sadece 37 ekran büyüklüğünde televizyon alabilirsin. Oda sistemine geçmemiş hapisanelerde ise “koğuşların durumuna göre bir adet büyük ekranlı televizyon” alınabilir (Yönetmelik madde 9).

Yönetmeliğe göre her mahpus bir adet kulaklıklılı küçük el radyosu bu-

lun- durma hakkına sahiptir ve bu radyoyu kurum kantininden almak zorundadır (Yönetmelik, madde 9).

Eğer merkezi yayın sisteminin bulunduğu bir hapis hanede tutuluyorsan televizyonda hangi kanalların görülebileceğini hapis hane idaresi belirlemektedir. Sadece hapis hane idaresinin izin verdiği kanalları izleyebilirsin.

Eğer izlemek istediğin ve merkezi yayın sistemi içerisinde olmayan bir kanal varsa dilekçe ile hapis hane idaresine başvurabilir ve bu kanalın merkezi yayın sistemine dahil edilmesini talep edebilirsin.

Hapis hanelerde aydınlatma dışındaki elektrik giderleri mahpuslar tarafından karşılandığı için prize taktığın her cihazın, dolayısıyla televizyonun harcadığı elektriğin parasını da sen ödemek zorundasın.

Kapalı ve açık hapis haneler ile çocuk eğitimevlerinde ancak eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde hapis hane idaresinin belirlediği yerlerde, görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında mahpusların internetten yararlanmasına olanak sağlanabilir. Ayrıca Adalet Bakanlığı, eğitim ve kültürel amaçlı olarak hapis hane bilgisayar alınmasına izin verebilir ancak odanda bilgisayar bulundurma izin verilmez. Yine İnfaz Yönetmeliği madde 75 gereğince “Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.” Ayrıca “İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez” düzenlemeleri yapılmıştır.

Mahpusun radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı İnfaz Kanunu madde 67 ile düzenlenmiştir. Yasa bu haklar, “tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.” diyerek idareye belli sınırlar dahilinde kısıtlama yetkisi

vermiştir.

Ancak İnfaz Yönetmeliği madde75 (5) fıkrası ile bir sınırlamadan değil hakkın tamamen engellenmesinden söz edilmektedir. Yasa gerekçeleri varsa hakkın sınırlama halinden söz etmektedir ancak yönetmelikte yapılan düzenleme hakkın tamamen engellemesini öngörmektedir. Yasanın tanıdığı hak, hiçbir gerekçe ile idari bir işlem olan yönetmeliklerle ortadan kaldırılamaz, yönetmelik yasanın tanıdığı bir hakkı hakkın özünü zedeleyecek biçimde sınırlandıramaz. İdarenin hakkınızı tamamen engelleyen kararına karşı infaz hakimliğine itiraz edebilirsiniz.

Mektup, Faks ve Telgrafları Alma ve Gönderme Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 68 ve 42 maddeler
İnfaz Yönetmelik 76, 104, 105, 106, 107. maddeleri

Hapishanede tutulduğun süre içerisinde sana gönderilen mektup, faks ve telgrafi alma ve ücretini kendin karşılayarak mektup, faks ve telgraf göndermek hakkına sahibsin (İnfaz Kanunu madde 68/1)

Göndereceğin her ileti ücrete tabidir. Mektuplar için hapishane kantininden pul satın alabilirsin veya APS, taahhütlü mektupların ile faks ve telgraf için emanet para hesabındaki paradan kesinti yapılır.

Çocuk bir mahpusun Evrensel Posta Hizmetleri Yönetmeliği'nin 6. Maddesine göre 100 grama kadar olan mektup ve gönderilerini ücretsiz gönderebilirsin.

(Yazının bundan sonraki kısmında "mektup, faks ve telgraf" diye ayrı ayrı yazmak yerine üçü için, "ileti" kelimesi kullanılacaktır)

Göndermek istediğin iletiler, zarfı kapatılmaksızın hapishane idaresi tarafından belirtilen günlerde ilgili personele verilir.

Ayrıca "usul ve esasları Bakanlıkça belirlenmek suretiyle, gerekli teknik altyapımın bulunduğu kurumlarda elektronik yöntemlerle de mektup alıp gönderebilir." Düzenlemesi yapılmıştır. E-posta yoluyla mektup alıp göndermen de PTT aracılığıyla gönderilen mektuplar ile aynı biçimde denetlenecektir. Bu konuda hapishane idaresine başvuru yaparak bilgi isteyebilirsin.

İster dışarıdan mahpusa gönderilsin isterse mahpus tarafından yollana-

cak olsun tüm iletiler mektup okuma komisyonu tarafından incelenir. Gönderilmesinde sakınca bulunmayan iletiler “görölmüştür” damgası vurup zarfı kapatılarak PTT’ye teslim edilir, gelen iletilerde aynı biçimde zarfı ile birlikte sana teslim edilir.

Senin gönderdiğin ve sana gönderilen iletiler, mektup okuma komisyonu bulunan hapisanelerde bu komisyon tarafından, olmayanlarda ise hapisanenin en üst amirince denetlenir. Mektup okuma komisyonu sakıncalı olduğunu düşündüğü iletileri en geç yirmi dört saat içinde incelenmek üzere disiplin kuruluna gönderir.

Disiplin kurulunun kararına göre iletinin kısmen sakıncalı görülmesi hâlinde, aslı idarede tutularak fotokopisinde sakıncalı görülen kısımlar okunmayacak şekilde çizilerek disiplin kurulu kararı ile birlikte sana tebliğ edilir. Mektubun tamamının sakıncalı görülmesi hâlinde, sadece disiplin kurulu kararı tebliğ edilir.

Bu hakkın ancak İnfaz Kanunu madde 68/3 ve yine İnfaz Yönetmeliği madde 76/3’te yer alan “Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönleltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.” gerekçeleriyle kısıtlanabilir.

Disiplin kurulunun bu kararı sana tebliğ edildiği tarihten itibaren bu karara karşı 15 gün içinde infaz hakimliğine itiraz hakkın bulunmaktadır. Kısmen veya tamamen sakıncalı görülen mektuplar, iç hukuk veya uluslararası hukuk yollarına başvuru yapılması durumunda kullanılmak üzere idarece saklanır.

Eğer başka bir hapishaneye sevk edildiyse tutulduğun eski hapishaneye gönderilen mektuplar, eski hapisanenin idaresi tarafından, açılmadan yeni tutulduğun hapishaneye gönderilir.

Eğer tahliye olduysan senin adına hapishaneye yollanan mektuplar,

posta idaresine iade edilir.

Adına ancak PTT ile kargo gönderilebilir, gönderilen kargo, havale ve eşya, kurum mutemedi tarafından en geç yedi gün içinde postadan alınır. Gönderi, içeriği itibarıyla sakıncalı bulunmazsa sana teslim edilir. İnfaz Yönetmeliği madde 107'ye göre gönderinin sakıncalı bulunması halinde "Posta veya kargodan alındığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde hükümlüye yazılı bilgi verilir. Hükümlü, bildirim yapıldığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde İnfaz Hâkimliğine itiraz hakkını kullanmadığı takdirde, gönderi, göndericiye veya hükümlünün göstereceği kişiye iade edilir. Hükümlünün isteği hâlinde ilk ziyaret günü yakınlarına verilmek üzere kurum emanet deposunda saklanabilir. Ancak eşyanın bozulabilir olması veya maddi değerinde azalma olasılığının bulunması halinde, gönderi gönderene iade edilir."

Disiplin cezası nedeniyle iletişimden men

İnfaz Kanunu madde 42 ile Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama disiplin cezası düzenlenmiştir, bu disiplin cezası "bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun" yaptırımını içermektedir.

Bir disiplin cezası ancak kesinleştiği zaman uygulanabilir, eğer itiraz hakkını kullanarak bu cezaya karşı infaz hakimliğine ve infaz hakimliğinin kararına karşı da ağır ceza mahkemesine itiraz ettiysen bu itirazların sonuçlandıktan sonra disiplin cezası kesinleşir ve uygulanabilir. Hakkında verilmiş birden çok disiplin cezası varsa bu cezaların infazına birer gün arayla başlanır. Yani birden çok iletişim cezası almış olsan dahi birincisi infaz edildikten sonra gelen iletilerin sana verilmek zorundadır. Yeni ceza ancak bu iletiler teslim edildikten ve aradan bir gün geçtikten sonra başlayabilir.

Ayrıca hakkında bu disiplin cezası verilmiş olsa dahi anne, baba, eş,

çocuk ve kardeşlerinin ölüm veya ağır hastalıkları ile doğal afet hallerinde gereken haberleşme hakkına sahiptir. Ölüm, ağır hastalık, afet hallerinde gerçekleştirileceği haberleşme ve yazışmaların disiplin cezası ile engellenemez. (Kanun, madde 42/4).

Ayrıca her zaman avukatınla yapacağın yazışmalar, resmi makamlara göndereceğin dilekçeleri gönderme hakkına sahiptir iletişim cezası almış olman bu hakkını engellemez. Resmi makamlara örneğin savcıya, milletvekillerine, çeşitli devlet kurumlarına gönderdiğin iletiler, hapis-hane idaresi tarafından denetlenemez ve engellenemez. Ayrıca resmi kurumlara gönderdiğin dilekçeler için ücret ödemek zorunda değilsin.

Avukatlarına gönderdiğin iletiler veya avukat görüşü sırasında vermek istediğin belgeler hapis-hane idaresi tarafından denetlenemez, sadece fiziki olarak aranabilir. Ancak hapis-hane idaresi bu ileti veya belgelerin suç içerdiğine dair "bir bulgu veya belge" olduğunu düşünüyorsa ve eğer gerekli görürse infaz hâkimince incelenmesini isteyebilir. Bu incelenme kararı Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi ve İnfaz Hâkiminin kararıyla gerçekleştirilir. İnfaz Hâkimi, incelediği belgelerin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verebilir.

İnfaz hâkiminin vereceği karara itiraz etme hakkın bulunmaktadır.

Eğer infaz hâkiminin kararına itiraz edeceksen dilekçeni "infaz hâkimliğinin kurulduğu yerin ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde (2) numaralı daireye" hitaben yazman gerekir (İnfaz Hâkimliği Kanunu madde 6).

Para havale edilmesi

Ailen veya isteyenler, posta aracılığıyla adına para havalesi yapabilir, yani senin adına para yollayabilirler. Posta aracılığıyla sana para yollanabilmesi için, parayı yollayacak kişinin senin adını ve tutulduğun hapis-hanenin adresini bilmeleri yeterlidir. Bu bilgilerle herhangi bir PTT şubesine giden kişi, oradaki gerekli formu doldurduktan sonra parayı sana yollamış olur. Hapis-hane idaresi, adına gönderilen parayı,

İlgili PTT şubesine ulaştıktan sonra 7 gün içinde çekmek ve hesabına yatırmak zorundadır (Yönetmelik, madde 107).

Ayrıca bulunduğu hapishanenin ilgili banka ve IBAN numarasını öğrenerek banka havalesi ile de para gönderilmesi sağlanabilir. Bunun için banka ve ilgili şubenin hangisi olduğu, IBAN numarası, göndericinin ve mahpusun adı ve soyadının mutlaka gönderilecek havale işleminde belirtiliyor olması gerekmektedir.

Oda ve Eklentilerinde Bulundurulabilecek Kişisel Eşyalar

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 35, 62, 70. maddeleri
İnfaz Yönetmelik madde 80
Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler
Hakkında Yönetmelik

Kanun ve yönetmelikler gereği, bazı eşyaları yanında bulundurmak senin hakkındır. Hapishane idaresinden bu eşyaları alabilmek ve yanında tutabilmek için talepte bulunabilirsin. Ancak öncelikle her mahpusa yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilmelidir.

Gıda maddeleri ve kullanılacak mutfak malzemeleri:

Mutfağı olan bir hapishanedeyseñ yani yemekler hapishane mutfağında yapılıyor ve mahpuslara dağıtılıyorsa koğuş veya odanda yemek yapmana yarayacak ocak veya malzeme buldurmana izin verilmez. Yemeğın hapishane mutfağında yapıldığı hapishanelerde sadece kantinden temin edilebilen sebze, meyve ve diğere gıda maddelerini koğuş veya odanda buldurmana izin verilir. Bunun haricinde yanında bebeğı veya çocuğı olan kadın mahpuslar, doktorun izni ve onayıyla ihtiyaç duydukları gıda maddelerini yanında buldurabilir.

Mutfağı bulunmayan bir hapishanedeyseñ ve hapishanede koğuş veya odanızın dışında yemek yapabileceğiniz herhangi bir yerin olmaması durumunda, yani yemekleri koğuş veya odanızda kendiniz yapıyorsanız idare tarafından verilen ve yemek yapmakta kullanılacak her türlü gıda maddesi ve malzemesini kaldığın koğuş veya odada buldurabilirsin.

Kanun, bulundurabileceğin gıda maddesi ve bu malzemenin miktarı için “yeteri kadar” demektedir. Yani koğuş veya odadaki mahpusların ihtiyaçlarını karşılayacak kadar malzeme bulundurmana izin verilmektedir.

Yemeği koğuş veya odanızda kendiniz yapıyorsanız ve yemek yapmakta kullandığınız tüp gibi yanıcı ve parlayıcı madde ve malzemeler size verilmişse yemek pişirildikten sonra geri alınır. Eğer yemek yapımında kullandığınız tüp gibi yanıcı ve parlayıcı maddeler, “bağlantı standartlarına uygun ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmayacak şekilde” koğuşun dışındayken de ocağı kullanabiliyorsanız ya da elektrikli bir ocak gibi bir malzemeyi koğuşta bulundurabilirsin.

Yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler

Yeme ve içmede kullanabilmek amacıyla kantinden satın alacağın aşağıdaki araç ve gereçleri koğuşunda veya odanda tutabilirsin:

- Bir adet uç kısmı sivri olmayan on santimetre uzunluğunda bıçak,
- Plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek ve çay kaşığı,
- 0,5 mm. kalınlığında iki adet metal yemek tabağı,
- İkişer adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı.

Giyim eşyaları

Koğuşunda veya odanda bulundurabileceğin giyim eşyaları şunlardır:

- Birer adet palto, manto ve mont,
- İki adet ceket veya ceket yerine kullanılabilen hırka,
- Dört adet pantolon ve/veya etek,
- Bayan için iki adet elbise,

- Bir takım eşofman,
- Dört adet gömlek,
- İki adet kazak,
- İki takım pijama,
- Bir spor ayakkabısı,
- Bir kışlık ayakkabı,
- Bir iskarpin,
- Üç adet tişört,
- İki adet kravat,
- Bir adet kemer,
- Gerektiği kadar iç çamaşırı, çorap,
- Bir terlik,
- Havlu ve bir bornoz,
- Kaşkol,
- Bir adet şapka.

Bu eşyalardan eskiyenleri yenileriyle değiştirebilirsin. Mahpusların giysileri, iç ve dış güvenlik görevlilerinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamaz, düzenlemesi nedeniyle belli renkte giysilerin hapisaneyeye alınmayabilir.

Sürelili veya süresiz yayınlar ile kitaplar

Sana verilecek süreli veya süresiz yayınlara, yani gazete, dergi veya kitaplara iki nedenle sınırlama getirilebilir:

- Mahkemelerce yasaklanmış olması,
- Hapishane “Eğitim Kurulunun” o süreli veya süresiz yayın için, “kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan” bir yayın olduğuna karar vermesi.

Bu iki neden olmadığı sürece, süreli ve süresiz yayınları koğuş veya odanda bulundurma hakkına sahipsin. Kanun, Tüzük veya Yönetmelik’te koğuş veya odanda bulundurabileceğin yayınların sayısına yönelik herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Elektrikli eşyalar

Koğuş veya odanda bulundurabileceğin elektrikli eşyaları, kantinden satın almak zorundasın. Bu eşyalar şunlardır:

- Bir adet otuz yedi ekran televizyon (eğer “oda sistemine” geçmemiş bir hapishanedeyken ve koğuşta tutuluyorsan, koğuşa bir adet büyük ekranlı televizyon almanıza izin verilebilir),
- Elektrikli su ısıtıcısı (kettle),
- Saç kurutma makinesi,
- Büro tipi buzdolabı (eğer “oda sistemine” geçmemiş bir hapishanedeyken ve koğuşta tutuluyorsan, koğuşa bir adet büyük buzdolabı almanıza izin verilebilir),
- Her koğuş veya odada bir adet vantilatör,
- Bir adet kulaklıklılı küçük el radyosu.

Lambalar yani aydınlatma hariç bütün elektrikli aletlerin için kullanılan elektrik bedelini senin karşılaman gerekiyor. Koğuş veya odalarda ne kadar elektrik kullandığını ölçmek için her koğuş ve odanın bir elektrikli saati bulunmaktadır.

Müzik aletleri

Elektrikli olmamak ve idarece belirlenen saatlerde kullanman koşuluyla, vurmali çalgılar dışında saz, ud, gitar, kemençe, keman, flüt, mızık, ney, kanun gibi müzik aletlerinden birisini alma hakkın bulunmaktadır. Ziyaretçilerinden bu müzik aletlerinden birisini isteyebilirsiniz.

Eğer yanında başka mahpus bulunuyorsa, yani tek kişilik bir odada değilsen müzik aletini koğuş veya odanda tutabilmen için yanında kalan diğer mahpusların da buna izin verdiğini belirten bir dilekçeyi hapishane idaresine vermesi gerekmektedir.

Dini ihtiyaçlar

Mensup olduğun dinin ibadetlerinde kullanılan eşyayı, dini yaşamı bakımından zorunlu olan kitap ve eserleri temin edebilir ve koğuşta veya odanda tutabilirsin.

Sağlık malzemeleri

Sağlık nedeniyle yanında tutmak istediğin her araç veya eşya için doktor raporu gerekmektedir. Doktor, yanında bulundurmanın zorunlu olduğu yönünde bir rapor vermesi halinde sağlığın için gerekli protez ve benzeri tıbbi araçları ve eşyaları koğuş veya odanda tutabilirsin.

Temizlik malzemeleri

Temizlik için gerekli malzemeleri ve eşyaları kantinden satın almak zorundasın. Kantinden satın alarak koğuş veya odanda tutabileceğin eşyalar şunlardır:

- Tarak,
- Saç fırçası,
- Sabun,
- Kese,

- Diş macunu,
- Diş fırçası,
- Tıraş sabunu,
- Şampuan,
- Parfüm,
- Krem,
- Saç boyası,
- Çakısı bulunmayan tırnak makası,
- Plastik saplı tıraş bıçağı,
- Beş adet plastik elbise askısı,
- Çamaşır mandalı,
- Gündelik hayatta kullanılan plastik eşyalar,
- İdarece uygun görülen uzunlukta çamaşır ipi.

Eğer merkezi sıcak su sistemi kurulmamış bir hapishanede tutuluyorsan yani musluklardan belirli gün ve saatlerde sıcak su akmıyorsa hapishane idaresi, koğuş veya odaların dışında yeteri kadar tüp, gaz bulundurmalı; bunlar aracılığıyla banyo ve diğer temizlik işlerinizde kullanabileceğiniz sıcak su ihtiyacınızı karşılamalıdır.

El işi faaliyetleri

El işi faaliyetlerinde kullanacağın malzemeleri kantinden satın almak zorundasın. Kantinden satın aldığın malzemeleri koğuşunda veya odanda tutabilirsin ancak maket bıçağı, tornavida gibi kesici ve delici alet ile boyama ve yapıştırırmada kullanılan madde ve malzemeleri koğuş veya

odanda bulundurmana izin verilmez. Mahpusların gerekli malzemeler kantinden temin edilmek koşuluyla, el işi faaliyetlerini, ceza infaz kurumlarının uygun bölümlerinde yapmaları esastır.

Bulundurulabilecek hayvanlar

Koğuş veya odanda bulundurabileceğin hayvanlar ve bunun için gerekli koşullar şunlardır:

“Oda sistemine” geçmiş bir hapishanedeysen, bir adet kafes ile bir çift kanarya, bülbül veya muhabbet kuşu gibi küçük kafes kuşu bulundurabilirsin. Henüz oda sistemine geçmemiş bir hapishanedeysen, kafes ve kuş sayısını hapisane idaresi belirleyecektir. Koğuş veya odada kuş bulundurabilmen için, birlikte kaldığın diğer mahpusların da onayı gerekmektedir ve bunun için hapisane idaresine bir dilekçe yazmalıdırlar.

Bulundurulabilecek diğer eşyalar

Koğuş veya odanda bulundurabileceğin diğer eşyalar ile bunlar için gerekli koşullar şunlardır:

- İlgili yönetmelik, mahpuslar için “kendilerini geliştirmeleri için gerekli görülen eğitim ve kültürel çalışmalarında kullanabilecekleri malzemeleri, koğuş, oda ve eklentiler dışında, idare tarafından uygun görülecek yerlerde ve denetim altında bulundurmasına ve kullanımına kurum olanakları çerçevesinde izin verilebilir” demektedir. Bu nedenle, kendini geliştirmek için gerekli gördüğün malzemeleri koğuşunda veya odanda tutamasan dahi, alıp kullanabilmek için hapisane idaresinden talepte bulunabilirsin. Hapishanenin, bu malzemeleri sana kullandıra- bilecek mekânı varsa, buralarda bu malzemeleri kullanabilirsin.
- Hapisane idaresi tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden satın alacağın bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniyeyi bulundurabilirsin.

- Kantinden satın almak koşuluyla, her odada bir adet, on kişiden fazla mevcudu olan koğuşlarda ise iki adet, kumar niteliğinde olmayan ve idarece belirlenen satranç takımı gibi oyunlara ait malzemeler bulundurulabilirsin.
- Her oda veya koğuşta, idare tarafından yaptırılan panolara asılmak ve kurum kantininden temin edilmek koşuluyla birer adet Türk Bayrağı, Atatürk resmi, gazete kúpürü, haber, yazı, fotoğraf ve takvim bulundurulabilir.
- Sana ayrılan yattığın yerde veya dolabında, aile fertlerinin fotoğraflarına ait albüm bulundurabilirsin.
- Nişan ve evlilik yüzüğü, küpe, kolye, toka, tespih ve kol saati ile kantinden satın almak koşuluyla bir adet masa saati ve bir adet top bulundurabilirsin.
- İlgili yönetmelik, kadın hükümlülerin kantin aracılığı ile satın aldığı makyaj malzemelerini koğuş veya odalarında bulundurabileceğini belirtmektedir.

Yukarıda sayılan bütün eşyalara ek olarak, ilgili Yönetmelik, “Ceza infaz kurumu işyurdu yönetim kurulunca kantinde satışına karar verilen, bu Yönetmelik’te sayılmayan ve kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyen eşyaların stok oluşturmayacak şekilde koğuş, oda ve eklentilerde bulundurulmasına izin verilebilir,” demektedir.

Açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunacak eşyalar

Bir açık ceza infaz kurumunda ve çocuk eğitimevinde bulunuyorsan kapalı ceza infaz kurumlarında bulundurulabilecek eşyalara ek olarak ceza infaz kurumunun güvenliğini tehdit etmemek ve kanunlara aykırı olmamak koşuluyla, cins ve miktarı idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen giyim, gıda ve diğer eşyalarını koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurabilirsin.

Dışarıdan Gönderilen Hediyeği Kabul Etme Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu madde 69

İnfaz Yönetmelik madde 77

Hapishanedeyken sınırlı bir şekilde de olsa dışarıdan gönderilecek hediyeleri kabul etme hakkın bulunmaktadır.

Kapalı ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpus, iki ayda bir kez ve bunun haricinde dini bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde, dışarıdan gönderilen hediyeği kabul etme hakkın vardır. Bir mahpus aynı tarih için bir kez hediye kabul edebilir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış mahpuslar ile beraberinde çocuğu bulunan kadın mahpuslar, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir.

Annesiyle birlikte kalan çocuklara, kurum güvenliğini tehlikeye sokmayan ve çocuk gelişimine uygun olan oyuncak veya diğer eşya ile sağlıklı gıda maddesi hediye olarak her zaman gönderilebilir.

Hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilirsiniz.

Hediyeği ziyaretçin getirebileceği gibi posta veya kargo yoluyla da gönderilebilir.

Hediyeler güvenlik kontrolünden geçirilecek ve kurum güvenliği için tehlikeli olup olmadığı kontrol edilecektir.

Kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından, dağıtılmak üzere dışarıdan toplu olarak getirilen veya gönderilen hediyelerin dağıtımına Cumhuriyet Başsavcılığı izin vermektedir.

Hediye edilecek eşyanın tahmini değeri haftalık olarak yanında bulundurabileceğın ve bakanlıkça genelge ile belirlenen miktardan fazla olamaz.

Bir açık hapishanede ya da çocuk eğitimevinde tutuluyorsan gönderecek hediyelerin cins ve miktarı idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenecektir. Bu nedenle hapishane idaresinden kabul edebileceğın hediyelerin cinsi ve miktarı hakkında bilgi talep edebilirsiniz.

Sağlığa Erişim Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 16, 18, 25, 27, 39, 46, 48, 53, 55, 57, 71, 72, 78, 79, 80, 81, 82, 100. maddeleri
 İnfaz Yönetmelik 13, 68, 79, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102 maddeler
 Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokol- 30 Nisan 2009
 Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol- 19 Ağustos 2011
 Hakkında Tedaviye ve Denetimli Serbestlik Tedbirine Hükmedilen Kişilerin Tedavi Giderleri Genelgesi- 24 Nisan 2006 (Sağlık Bakanlığı)

Hapiste tutulduğun süre içerisinde sağlığa erişim hakkı temel haklarından birisidir. Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bu hakkını karşılamak ile yükümlüdürler.

Hapishanedeyken bir sağlık sorunu yaşadığında hapishane idaresine yazdığın bir dilekçe ile hapishane revirine çıkarak doktora muayene olabilirsin. Eğer revir, hastalığın nedeniyle muayene ve tedavin için yetersiz kalıyorsa bir hastaneye sevk talep edebilirsin.

Revire ve hastaneye çıkışın, muayenen ve tıbbi olarak zorunlu olan ilaçların ücretsiz olarak karşılanmak zorundadır. Ancak Sağlık Uygulama Tebliği kapsamında olmayan tedavi giderlerini senin karşılamam istenecektir.

Adalet Bakanlığı'nın sağlığa erişim hakkı ile ilgili temel sorumlulukları şunlardır:

- Sağlık Bakanlığınca kurumlarda yürütülecek sağlık hizmeti için "amaçta uygun ve yeterli" fiziki mekânlar sağlamak, bu mekânları hizmete uygun olarak düzenlemek, "hizmetin aksaksız yürütülebilmesi için" gerekli tıbbi donanımı ve diğer araç gereçleri temin etmek.
- Sağlık hizmeti sunulan mekânların genel bakım, onarım, temizlik ve

güvenlik gibi hizmetlerini yürütmek.

Sağlık Bakanlığının ise sağlığa erişim hakkı ile ilgili temel sorumlulukları şunlardır:

- Hapishanelerde sağlık hizmetlerinin yürütülmesi için “yeterli sayı ve nitelikte” personel görevlendirilmesini sağlamak.
- Hastaneye veya başka yerdeki sağlık birimlerine sevki gereken hükümlü ve tutuklular açısından ilgili mevzuata uyulmasını temin etmek.

Hapse giriş ve ilk muayene

Tutuklanıp hapishaneye ilk getirildiğinde, “kabul odasında” hapishane doktoru tarafından ilk muayene yapılır ve muayene sonucuna atılan sağlık fişine kaydolur.

Eğer kalıcı bir hastalığın varsa ilaç kullanman gerekiyorsa bunları hapishane doktoruna bu ilk muayene sırasında belirtmeli ve tedavinin aksatılmamasını, ilaçlarının geciktirilmeden sana verilmesini talep etmelisin.

Bu ilk muayene sonucunda, hapishanede tedavisi mümkün olmayan veya bulaşıcı bir hastalığın olduğu ya da hapiste tutulmana engel herhangi bir hastalığın olduğu tespit edilirse hapishanenin en üst amiri (eğer varsa birinci müdürü) bunu gecikmeden Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirmek zorundadır.

Hapiste sağlık hizmeti

Adalet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan 2009 tarihli protokol gereği;

Hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kurum personeli ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı toplamı 5000'i aşan kampüsler bünyesinde; Adalet Bakanlığı'nın talebi ve Sağlık Bakanlığı'nın onayı ile ceza infaz kurumu semt polikliniği açılabilir.

Hapishanelerin semt polikliniklerinde 24 saat kesintisiz sağlık hizmet-

ti verilir. Bu sağlık hizmeti, hapisane semt polikliniğinin bağlı olduğu baştabiplikçe planlanır.

1000 ve üzerinde hıkümlü ve tutuklu bulunan her kuruma aile hekimliği pozisyonu açılır. Kampüs içerisinde bulunan ve mevcudu 1000 ve üzeri olan hapisaneler de bu kapsamda değerlendirilir.

Hıkümlü ve tutuklu sayısı 1000'e kadar olan hapisaneler ise durumu uygun olan en fazla üç aile hekimine bağlanır. İlgili aile hekimi sağlık hizmetini, gezici sağlık hizmeti kapsamında verir.

Aile hekimliği uygulamasına geçilmemiş illerde hıkümlü ve tutuklu ile personel sayısı 1000'in üzerinde olan kurumlarda haftada 5 tam gün, 500 ila 1000 arasında olan kurumlarda haftada 5 yarım gün, 500'ün altında olan kurumlarda haftada 2 yarım gün** doktor tarafından sağlık hizmeti verir.

Kampüs içerisinde bulunan 1000 altında hıkümlü ve tutuklu sayısı bulunan kurumlarda bu kapsamda değerlendirilir.

Diş ünitesi bulunan ceza infaz kurumlarında, İl Sağlık Müdürlüğünce planlanmak suretiyle diş tabipliği hizmeti verilir.

Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce görevlendirilmiş tabip ve diş tabibi bulunan ceza infaz kurumlarında Sağlık Bakanlığınca tabip görevlendirilmesi yapılamaz, Sağlık Bakanlığının aile hekimliği uygulaması kapsamında görevlendirme yaptığı ceza infaz kurumlarına Adalet Bakanlığınca atama, nakil ve görevlendirme yapılamaz.

Sağlık hizmetleri ihtiyaı karşılanamayan diğer yüksek güvenliklı kurumlarda, il Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uygun görüşü üzerine Sağlık Müdürlüğünce il genelinde yapılan bir program dahilinde kurum sağlık biriminde ihtiyaç duyulan sağlık ve yardımcı sağlık personelinin valilikçe geçici olarak görevlendirmesi yapılır.

Sağlık Servisi

Personelin yeterli olduğu hâpishanelerde “sağlık servisi” bulunur. Sağlık servisi, kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru ve hayvan sağlık memuru görev yapar.

• Cezaevi tabibinin görevleri:

Kurumun sağlık koşullarını düzenleyerek hükümlülerin ve kurum personelinin muayene ve tedavilerini yapar.

Kurumun sağlık koşullarını bozan hareketlerin önlenmesi amacıyla tedavi olmayı reddedenleri ve kurumun sağlığını bozacak şekilde hareket edenleri, kurum en üst amirine bildirir.

Kurumda ortaya çıkan hastalıklar ve bu hastalıkların önlenmesi için alınacak tedbirler ile ayrıca iaşenin kalitesine, miktarına ve dağıtım şekillerine, hükümlülerle personelin temizliğine, kurumun sıhhi tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık şartlarına elverişli bir şekilde işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sağlık şartlarına uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine ilişkin hususları tespit etmek maksadıyla, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek hazırlayacağı raporu kurum en üst amirine sunar ve sağlık istatistiklerini düzenler.

Merkezi bütçe ve işyurdu tarafından alınan tüm gıda maddelerinin muayenesini yapar ve tüketilmesinde sakınca görülen ve imha edilmesi gereken gıda maddelerini tespit eder.

Kurumda eczacının bulunmaması durumunda ilaçların dağıtımını sağlar.

Sağlık servisinin tıbbi, idari ve teknik hizmetlerini mevzuata uygun yürütür ve denetler.

Sağlık servisinin tıbbi kayıt ve arşiv sistemini oluşturur ve kayıtların dü-

zenli ve doğru bir şekilde tutulmasını sağlar.

Tıbbi atıkların kontrolü ve imhası için gereken önlemleri alır.

•Diş tabibinin görevleri:

Hükümlülerle kurum personelinin, ağız ve diş sağlığıyla ilgili koruyucu ve tedavi edici hizmetlerini yapar ve sağlık istatistiklerini düzenler.

•Tabiplerin ortak görev ve sorumlulukları:

Cezaevi tabibi ve diş tabibi, sağlık servisinde çalışan diğer personel ile aşağıda belirtilen işleri yapmak amacıyla ortak görev anlayışı içinde hareket eder:

Sağlık gözetimi: Tabipler, kurumu sık sık denetler ve kurumun mevcuduna göre ayda bir veya iki kez olmak üzere kurumun tamamını gezererek, kurumun genel sağlık durumunu kontrol eder, acele önlem alınmasını gerektiren bir hastalığın bulunması halinde durumu derhal kurum en üst amirine bildirir,

Tabipler, diğer unvanlardaki personel gibi kurumun özelliği dikkate alınarak vardiya sistemine göre çalıştırılabilir. Vardiya sisteminin uygulanmadığı hallerde önemli bir rahatsızlığın bildirildiği durumlarda, günün her saatinde kuruma gelerek gerekli önlemleri alır.

•Eczacının görevleri:

Eczacı, cezaevi tabibinin vereceği reçetelere göre ilaçları hazırlar, yeşil ve kırmızı reçeteye satılan uyuşturucu ve uyarıcı nitelikteki ilaçların tane olarak verilmesini ve huzurda içirerek kontrolünü yapar, diğer ilaçları ise cezaevi tabibinin belirlediği miktarda hastalara verir.

Kurumda bulunan ilaçları korur ve gereken ilaçları almak için cezaevi tabibine zamanında haber verir.

•Diyetisyenin görevleri:

Kurumlarda kalan hükümlüler ile işe edilen personelin yeterli kalori esasına göre sağlıklı beslenmesini sağlayıcı düzenlemeler ile günlük, haftalık ve aylık işe planlamalarını yapar, rahatsızlığı bulunanlar için, uygun yemeklerin hazırlanması ve bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.

•Sağlık memurunun görevleri:

Cezaevi tabibinin gözetimi altında olup, onun göstereceği işleri yapar. Mesleki bilgisi ve yetkisi çerçevesinde koruyucu ve tedavi edici hizmetleri yerine getirir.

Revirde Muayene ve Tedavi

Sağlık hizmetlerini yürütümek üzere her kurumda bir revir bulunur. Revir, hapishane doktorunun sorumluluğundadır.

Hapishane revirinde bulundurulması gerekli tıbbi araç ve gereçler ile revirinin çalışma esas ve usulleri her hapishane tarafından i işleyişine yönelik olarak hazırlanan i yönergesinde gösterilir. (İnfaz Yönetmelik madde 97/2)

Hapishanenin sağlık koşullarının düzenlenmesi, acil veya olağan muayene ve tedavi kurumun hekimi tarafından yapılır. Doktor, genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçlarını sağlık izleme kartlarına işlemekle yükümlüdür. Muayene veya tedavisi sırasında cezaevi tabibi tarafından talep edilmediği sürece muayene odasında sağlık personeli dışında görevli bulundurulmaz. Ancak güvenlik amacıyla ve konuşulanların duyulmayacağı şekilde, hapishane idaresi tarafından tedbir alınabilir.

Hapishane idaresine dilekçe vererek revire çıkabilirsiniz. Eğer revir teşhis ve tedavi için yetersiz geliyorsa da revirdeki hapishane doktorundan bir hastaneye sevk talep edebilirsiniz. Hastaneye sevkine karar verecek olan, hapishane doktorudur.

Hastaneye Sevk

Sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda hapishane doktoru bir rapor tutarak durumu hapishane yönetimine bildirir ve hangi hastaneye sevkini gerekiyorsa buradan randevu alınması sağlanır. Randevu günü, jandarma eşliğinde hapishaneye sevkini sağlar. Acil veya hayati bir sağlık sorunu yaşadığında muayene, teşhis ve tedavi amacıyla hapishanenin bulunduğu yerdeki bir sağlık kuruluşuna, randevu alınmaksızın, acilen sevkini yapılabilir. Bu sevk işlemine o sırada doktor hapishanedeysse doktor raporu ile eğer doktor yoksa hapishanenin o sıradaki en üst amirinin yazılı izni ile gerçekleştirilir.

Hastalığın nedeniyle hastaneye sevkini gerekiyorsa hapishanenin bulunduğu yerdeki ya da en yakınındaki devlet veya üniversite hastanesine sevk edilirsin ve tedavin buradaki mahpus koşullarında yapılır.

Acil veya yaşamsal bir sağlık sorunun nedeniyle muayene, teşhis ve tedavi amacıyla kurumun bulunduğu yerdeki sağlık kuruluşuna geciktirilmeksizin nakledilirsin. Bunun için;

Sağlık sorununun ortaya çıktığı anda kurumda cezaevi tabibinin görevli olması halinde, bu görevlinin raporu,

Kurumda cezaevi tabibi bulunmaması durumunda, sağlık sorununun ortaya çıktığı anda kurumda bulunan en üst yetkilinin yazılı izni aranır.

Hapishane idaresi acil durumlarda 112 acil çağrı merkezi aracılığıyla ambulans da isteyebilir ve ilk müdahale ambulanstaki sağlık personeli tarafından gerçekleştirilir.

Sağlık sorunları nedeniyle acilen hastaneye sevk edilmen gerektiğini düşündüğünde randevu alınmasına ihtiyaç yoktur. Sözlü ve yazılı olarak acilen sevkini talep edebilir veya 112 acil servisin çağrılmasını isteyebilirsin.

önerildiğin hastane teşhis ve tedavin için yeterli donanım ve personele sahip değilse bu hastanenin sağlık kurulu raporuyla, eğer acil ve hayati tehliken varsa da biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim

tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve “hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiği açıkça belirtilen” bir raporla bir başka hastaneye sevk edilirsin. Sevk edileceğin hastane seçilirken devlet veya üniversite hastanelerine öncelik verilir.

Bu nedenle,

Eğer bulunduğun hastanede teşhis ve tedavinin yeterli olmadığını düşünüyorsan, seninle ilgilenen doktordan bir başka hastaneye sevkini talep edebilirsin.

Protokol gereği, “acil haller dışında” özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmezsin. Eğer acil bir durum olduğunu düşünüyorsan ve devlet ve üniversite hastanesine sevk zaman alacaksa yakında da bir özel sağlık kuruluşu varsa özel sağlık kuruluşuna sevkini talep edebilirsin.

Sevk edildiğin hastanelerde kontrol ve tedavinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi halde geldiğin kuruma iade edilirsin.

Hastanelerde “Hükümlü Koşu ve Servisi”

Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları arasında imzalanan 2011 tarihli protokole göre;

Mahpusların teşhis, muayene ve tedavileri için hastanelerde “hükümlü koşu ve servisi” bulunmalıdır. Bu servisler, “hastane bünyesinde doğrudan güneş alan, diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek, kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, firara karşı engellerin bulunduğu, dış güvenliğinin jandarma, iç güvenliğinin ise ceza infaz kurumu personeli tarafından sağlandığı, hükümlü ve tutuklulara yatarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri verilmek üzere ayrılan bölümlerdir.”

Hastanede mahpuslar için koşu bulunmadığı durumlarda, mahpusların tedavileri, “jandarma tarafından gerekli güvenlik tedbirleri alınarak oluşturulacak geçici hükümlü koşularında” yapılır.

Açık hapishaneler ile çocuk eğitimevinde tutulan mahpusların hapis-

hane dışında yatarak tedavileri gerekiyorsa tedavi eden hastanenin bulunduğu yerdeki hapislinin içi güvenlik görevlileri gözetiminde ve hükümlü koğuğu dışındaki bir bölümde yapılır.

Muayene ve Tedavi Esnasında Hasta Mahremiyeti Hakkın

Protokol gereği;

Hastanede mahpuslar için muhafazalı muayene olması durumunda sen muayene olurken jandarma oda dışında durmak zorundadır. Ancak doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma muayene odasına girebilir.

Eğer muhafazalı muayene odası yoksa sen muayene olduğun sırada jandarma muayene odası içinde bulunur ve doktorla hasta arasında geçecek konuşmaları duymayacak uzaklıkta koruma tedbiri alır.

Kelepçeli olarak muayene olmak zorunda değilsin seni muayene eden hekimin de onayı ile gerekli güvenlik önlemleri alınarak kelepçesiz biçimde muayene olmayı talep edebilirsin.

Hasta Mahpusların Ziyaret Edilmeleri ve Refakatçin Bulundurmaları

Hastanede yatarak tedavi görüyorsan, doktorun da uygun görmesi ve Cumhuriyet Başsavcılığının izni ile iç güvenlik görevlilerinin (infaz koruma memuru) nezaretinde ziyaret hakkını kullanabilirsin.

Hastanede yatarak tedavin yapılyorsa tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunu belirtmesi halinde eşin, annen, baban, kardeşin, çocuğun, bunların olmaması halinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun görüdüğu bir aile yakını refakatçin olabilir.

Bu nedenle,

Hastanede tutulurken, eğer kendine bakamayacak durumda ve yardıma ihtiyacın olduğunu düşünüyorsan, tedavini gerçekleştiren doktordan, aile üyelerinden birinin refakatçin olması için rapor yazmasını isteyebilirsin.

Hapishanelerde çocuğuyla birlikte tutulan bir anne mahpussan ve çocuğun sağlık nedeniyle kurum dışına sevk edilmişse, hapishane doktorunun raporu ve kurumda bulunan en üst amirin (varsa birinci müdür) onayı ile çocuğuna refakat edebilirsiniz.

Hastanelerin mahpus koğuş ve servislerinde, "yeteri kadar" hapishane personeli de bulunmak ve tedavine ilişkin hastanedeki idari işlemleri takip etmek zorundadır. Eğer hapishanenin bulunduğu ilin dışındaki bir hastaneye sevk edilmişsen ve sana bir hapishane personeli refakat etmiyorsa sevk edildiğin ildeki bir hapishanenin personeli hastanede görevlendirilir.

Hapishanelerde Sağlık Denetimi

Hapishanede görevli doktor, hapishaneyi ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile hapishanede sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenlemek ve bu raporu hapishane yönetimine vermek zorundadır.

Bulaşıcı Hastalıklar

Hapishane doktoru, hapishanedeki bulaşıcı hastalıklardan birinin görölmesi durumunda bu durumu hapishanenin en üst amirine, hapishanenin en üst amiri de kısa süre içerisinde durumu ilgili mercilere bildirmek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak zorundadır.

Eğer zührevi hastalık veya HIV virüsü taşıyan bir mahpussan durumun, hapishane idaresi tarafından gizli bir yazıyla ilgili mercilere bildirilir ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirler alınır. Eğer bu hastalıkların tutulduğun hapishanede tedavi edilemiyorsa tedavinin yapılabileceği bir sağlık kuruluşuna sevk edilmen gerekir.

Hapishane idaresi, her türlü bulaşıcı hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

•Aşılar

Sağlık Bakanlığı tarafından planlanan "Ulusal Aşı Programı" hapishanelerde de uygulanır. Hapishane idaresi aşı olmanı isteyebilir. Ancak sana aşı yapabilmeleri için senin rızanın olması gerekir. İstemediğin halde sana aşı yapılamaz.

•Verem Taraması

Hapishanelerde yılda en az bir kez verem taraması yapılmak zorundadır. Ayrıca hapishaneye her yeni gelen mahpusun da muayene edilmesi gerekmektedir. Yapılan bu taramalarda tüberküloz teşhisi konulan veya tüberküloz olduğundan şüphelenilen mahpuslar diğer mahpuslardan ayrı tutulmak zorundadır. Bu mahpuslar mümkünse revirde tutulurlar.

•Beden Eğitimi

Hapishaneler, mahpusların toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişimlerini sınırlayan yerlerdir. Bu nedenle hapishanelerde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılabilmen için "olanaklar ölçüsünde" yer ve araç sağlanması hapishane idaresinin yükümlülüğüdür.

Açık havada çalışmayan veya kapalı hapishanelerde tutulan mahpusun, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havaya çıkarılma hakkın bulunmaktadır.

•Beslenme

Hapishanelerde sağlığını koruyabilmen için sana verilecek olan besinlerin Adalet ve Sağlık Bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına uygun olması gerekir. Bu nedenle sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, nitelik ve nicelik olarak besleyici besin verilip içme suyu sağlanması hapishane idaresinin yükümlülüğündedir.

Hastaysan sana hapishane doktorunun belirleyeceği besinlerin verilmesi hakkın vardır. Bu nedenle hastaysan ve özel besinler alman gerektiğini düşünüyorsan, hapishane doktoruna başvurabilir ve farklı yemekler ve-

rilmesini isteyebilirsin.

Yanında 0-6 yaş çocuğun bulunuyorsa, çocukların için ve eğer emziriyorsan senin için durumlarınıza uygun özel gıdalar verilmek zorundadır. Bu gıdaları hapishane idaresinden ücretsiz olarak talep edebilirsin.

Sağlık Giderleri

Hapishanede tutulduğun süre içerisinde herhangi bir sosyal güvencen olmasa dahi, üniversite hastaneleri dahil sağlık kurumlarındaki muayene, tetkik, kontrol ve tedavi bedellerin Sağlık Bakanlığı, ilaç bedellerin ise Adalet Bakanlığı tarafından karşılanır.

Estetik amaçlı şikâyetlerinle ilgili tedavileri ise senin karşılamaman gerekmektedir.

Anneleriyle beraber hapiste kalan 0-6 yaş çocukların sağlık giderleri de Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından karşılanır.

Hamile Kadın Mahpusların Doğum İşlemleri

Hamile bir kadın mahpusun hapishanede doğum öncesi ve doğum sonrası her türlü bakım ve tedavi için özel bir yer ayrılmak zorundadır. Hapishane idaresi, doğumun hapishane dışında gerçekleşmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Ancak doğum hapishanede gerçekleşirse doğum belgesine çocuğunun hapishanede doğduğu işlenmez.

Hapis Cezasının Hastalık Nedeniyle Ertelenmesi

Akil hastalığına tutulan mahpusun cezasının infazı geriye bırakılır ve mahpus, iyileşinceye kadar sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler ceza infaz kurumunda geçmiş sayılır. Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmi sağlık kuruluşlarının mahpuslara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahpusun hayatı için kesin bir tehlike doğu-

ruyorsa mahpusun cezasının infazı iyileşinceye kadar ertelenebilir (İnfaz Kanunu madde 16).

Maruz kaldığın ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle hapisane koşullarında hayatını yalnız idame ettiremiyorsan, hastalığının tedavisi hapisane koşullarında mümkün değilse tedavinin hapisane koşullarında yeterince iyi yapılmaması senin açısından kalıcı sağlık sorunlarına neden olarsa tedavi olabilmek için cezanın infazının geri bırakılmasını isteyebilirsin.

Bulduğun yer cumhuriyet başsavcılığına başvurarak; sağlık sorunlarını, tedavi gördüğün hastaneleri, tedavin sırasında karşılaştığın zorlukları, hapisanede olmanın tedavine olumsuz etkilerini belirttiğin bir dilekçeyle bu başvuruyu yapabilirsin. Senin adına annen, baban, eşin veya çocukların gibi yakın akrabalarında senin adına bu başvuruyu yapabilir.

Sağlık durumunun ve hapisane koşullarının senin açıdan sorun teşkil ettiğinin tıbbi bir raporla ispatlanması gerekmektedir. Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığının belirlediği tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan sağlık raporu sonrasında infazın yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığının tahliyenin “toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı” yönünde bir değerlendirme yaparak infazın ertelenip ertelenmeyeceğine karar verecektir.

Hastalığın nedeniyle cezanın infazının geri bırakılmasına karar verilirse bu karar infaz ertelemesi sırasında tabi olacağın yükümlülükler de belirtilmek suretiyle sana ve yasal temsilcine tebliğ edilir. Sen veya yasal temsilcin de infazın ertelendiği bu süre de bulunacağın yeri, ilgili Cumhuriyet başsavcılığına bildirmek zorundasınız.

Sağlık durumun, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğun veya tedavinin yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde bir yıllık dönemlere göre incelenir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığı,

geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verir. İnfazın geri bırakılmaması kararına karşı da itiraz hakkın bulunmaktadır.

Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine, senin izlenmene yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir.

Yükümlülüklerine aykırı hareket etmen halinde geri bırakma kararı veren Cumhuriyet başsavcılığı tarafından bu karar kaldırılacaktır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine itiraz başvurusu yapabilirsin.

Hamile veya doğurduğun tarihten itibaren bir yıl altı ayı geçmemiş bir kadınsan hakkında verilen hapis cezasının infazı geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya sende başka birine verilmiş olursa doğumdan itibaren iki ay geçince infaz yeniden başlar.

Kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kaldıysan veya koşullu salıverilmene altı yıldan fazla süre kaldıysa veya eylem ve tutumlarının nedeniyle tehlikeli sayılıyorsan bu infaz ertelenmesi uygulamasından yararlanamazsın. Bu halde cezanı, hapishanenin senin için düzenlenen uygun yerinde infaz olunur.

Sağlık sorunların nedeniyle infazının durdurulmasına karar verildiğinde tedavi giderlerini kendin karşılamak zorundasın.

•Senin İsteminle İnfazın Ertelenmesi

Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, senin veya ailen için mahkumiyetin amacını aşan ağır bir zarara neden olacaksa, Cumhuriyet başsavcılığına cezanın infazının ertelenmesi için talepte bulunabilirsin.

Cezanın infazının ertelenmesini aşağıdaki nedenlere bağlayabilirsin;

Yükseköğrenimini bitirebilmek

Ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malullükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilme-

sinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi,
Eş veya çocuklarının sürekli hastalık veya malullükleri nedeniyle bakıma
muhtaç olmaları

Senin hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi.

Bu ve buna benzer zorunlu ve acil durumlarda cezanın infazının erte-
lenmesi talebiyle başvuru yaparsan Cumhuriyet başsavcılığı, bir yıl sü-
reyle cezanın infazını erteleyebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla
olamaz.

Ayrıca İnfaz Kanununun madde 17 bu hakkı bazı durumlarda sınırlandı-
rılmıştır. Bu erteleme,

Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel do-
kunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar hakkında uygulanmaz.

Erteleme isteminin kabulü, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından güvence
göstermene veya diğer bir koşula bağlanabilir.

•Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı

Yaşlı bir mahpusun maruz kaldığın ağır bir hastalık, engellilik veya ko-
cama nedeniyle hayatını yalnız idame ettiremiyorsun ve koşullu saliveril-
mene üç yıl veya daha az süre kaldıysa diğer şartları da taşıman halinde
denetimli serbestlikten yararlanabilirsin.

Ağır hastalık, engellilik veya kocama hali, Adli Tıp Kurumundan alınan
veya Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık
kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan bir raporla
belgelendirilmelidir.

Hasta, kocamış, yaşlı mahpusun bir bulunduğun yer infaz hakimliğine
bir dilekçe ile başvurarak bu haktan yararlanmayı talep etmelisin.

Hücreye Koyma Disiplin Cezası Sırasında Muayene Edilirsin

Hücreye koyma disiplin cezası varsa bu cezanın infazından önce ve infazı sırasında, hekim tarafından muayene edilirsin. Bu cezaya sağlık sorunların nedeniyle katlanamayacağın anlaşılırsa cezanın infazı sonraya bırakılır veya hekiminin belirleyeceği aralıklarla infaz edilir. Koşullu salıverilme tarihine kadar iyileşemeyeceğinin tam teşekküllü devlet veya üniversite hastanesi sağlık kurulu raporu ile saptanması halinde ise hücreye koyma cezası infaz edilmez. Yerine ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası uygulanır. İnfaz Kanunu madde 44/2 nedeniyle verilen hücre hapsi cezalarında iki ay süreyle, İnfaz Kanunu madde 44/3 nedeniyle verilen hücre hapsi cezalarında ise 4 ay süreyle bu ceza uygulanır. Raporlar infaz dosyasına saklanır.

Nakil Öncesinde Muayene Edilirsin

Kendi isteğin veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir hapishaneye nakledilebilirsin.

Nakilden önce aranırsın ve kurum hekimine, yoksa diğer bir resmi hekime muayene ettirilirsın; muayene sonucu yola çıkarılmayacağın anlaşılırsa, kurumun en üst amirince resmi bir sağlık kuruluşuna sevk edilirsin. Mazeretinin, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman hekimin imzaladığı ve hastane başhekiminin onayladığı resmi rapor ile belgelenmesi halinde nakil, mazeret ortadan kalkıncaya kadar geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.

Verilen Yiyecek ve İçecekleri Reddetme

Hangi nedenle olursa olsun sana verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettiğin takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu hekimince bilgilendirilirsin. Psiko-sosyal hizmet birimince de bu hareketlerinden

vazgeçmen yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması halinde, beslenmene kurum hekimince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunursan, alınan bu tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayati tehlikeye girdiğin veya bilincinin bozulduğu hekim tarafından belirlenirse hakkında -isteğine bakılmaksızın- kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle tedbir uygulanacaktır. Bu tedbirler, muayene ve teşhise yönelik tıbbi araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirlerdir ve sağlığın ve hayatın için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır. Yukarıda belirtilen haller dışında bir sağlık sorunun olup da muayene ve tedaviyi reddedersen sağlığın veya hayatının ciddi tehlike içinde olması veya ceza infaz kurumunda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı halinde de bir üst paragrafta belirtilen tedbirler uygulanır.

Bu tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi, hükümlü için hayati tehlike doğurabilecek ise bu tedbirlere belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

Sağlığının korunması ve tedavine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanabilir!

Rızan olsa bile üzerinde tıbbi deney yapılamaz.

Öğrenim Hakkı

İlgili Mevzuat

Anayasa madde 42

İnfaz Kanunu 15, 17, 53, 54, 62, 76. Maddeleri

İnfaz Yönetmeliği 14, 25, 31, 88, 89, 90, 91. maddeleri

Çocuk Hükümlü ve Tutukluların Eğitim Öğretim Faaliyetleri Hakkında Genelge Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge Tutuklu ve Hükümlü Öğrenciler Genelgesi (Milli Eğitim Bakanlığı- 24 Mart 2010 Tarih ve 2450 Sayılı 2010/24)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı Arasında Yoksul Tutuklu ve Hükümlülerin Sınav Kayıt ve Giderlerinin Karşılama

Kapsamında Yapılacak İşbirliği Protokolü- 12 Haziran 2014

Ceza İnfaz Kurumlarında Tutuklu ve Hükümlü Olarak Bulunan

Adayların ÖSYM Tarafından Yapılan Sınavlara Başvuru, Sınava Alınma

ve Sınav Görevlilerinin Görev ve İşlemleri Hakkında Protokol- 14

Şubat 2013 Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı İşbirliğinde

Eğitim Kurumu veya Programına Devam Etme Denetimli Serbestlik

Kararlarının Uygulanmasına Dair İşbirliği Protokolü- 26 Eylül 2006

Adalet Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Arasında Adalet

Bakanlığı Mesleki Eğitim Önlisans Programı Protokolü- 26 Temmuz

2015 Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı İşbirliğinde Ceza İnfaz

Kurumları ve Tutukevlerindeki Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Çeşitli

Eğitim Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair İşbirliği Protokolü- 21

Şubat 2000

Anayasa'nın 42. Maddesine göre, "Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir." Bu Anayasal hak, mahpuslar için de geçerlidir. Hapiste tutulduğun süre içerisinde öğrenim hakkın elinden alınamaz.

Okuma yazma bilmeyen bir mahpusun öğrenciyken tutuklandıysan, hapiste tutulduğun süre içerisinde öğrenimine devam etmek istiyorsan, hapisteyken sınavlara girmek istiyorsan veya sınava girip üniversiteyi kazandıysan öğrenimine devam edebilirsin.

Hapishanelerdeki öğretmenler, mahpusların öğrenim durumlarını tespit etmek, öğretim hakları, kurumda yürütülen öğretim, sosyal-kültürel faaliyetler hakkında bilgi vermek, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek öğretim faaliyetlerini verimli hale getirmekle görevlidir. Bu konularda bilgi alabilmek için hapishane öğretmenine başvurabilirsin.

Yetişkin 1. ve 2. Kademe Eğitimi Başarı Kursları

65 yaşından küçüksen, okuma yazma bilmiyorsan veya yetişkin 2. kademe eğitimi başarı belgen yoksa, sağlık durumun da elveriyorsa hapishane idaresinin açacağı yetişkin 1. ve 2. Kademe eğitimi başarı kurslarına gitme hakkın bulunmaktadır.

Hapishane idaresi, hapishanede okuma yazma bilmeyen bir tek mahpus olsa dahi Yetişkin 1. Kademe eğitimi okuma yazma kursunu; yetişkin 2. Kademe eğitimi başarı belgesi olmayan en az 5 mahpus olması durumunda da Yetişkin 2. Kademe eğitimi kursunu açmakla yükümlüdür. Bunu hapishane idaresinden talep edebilirsin.

Bu kurslar, eğer hapishanede kadrolu öğretmen varsa bu öğretmen tarafından, eğer yoksa il veya ilçe halk eğitim müdürlükleri tarafından görevlendirilen öğretmenler tarafından açılacak ve yürütülecektir. Kursta kullanılacak kitaplar ise Milli Eğitim Bakanlığında ücretsiz olarak temin edilecektir.

Açık Öğretim Ortaokulu

Yetişkin 2. Kademe kursunu başarıyla tamamlayıp başarı belgesi aldıysan, ilkokulu bitirdiysen, ortaokul 1, 2, 3. veya ilköğretim okulu 6, 7, 8. sınıflardan ayrıldıysan, ortaokulu dışarıdan bitirme sınavlarına kayıtlıysan terk ettiysen Açık Öğretim Ortaokulu'na (AÖÖ) başvurma hakkın bulunmaktadır. Hapishane idaresi, seni bu başvuruyu nasıl yapacağın ve okula nasıl devam edeceğin konusunda bilgilendirmekle yükümlüdür.

Eğer 12-18 yaşları arasında bir çocuk mahpusun tutulduğun hapishanede (burası çocuk hapishanesi olsun olmasın fark etmez) öğrenime devam etme hakkın bulunmaktadır.

Eğer, eğitimevlerinden birinde tutulan ve öğrenimine devam eden bir çocuk mahpusun, 18 yaşını doldurduktan sonra da öğrenimini tamamlayabilmen için 21 yaşına kadar eğitimevinde kalmaya izin verilebilir.

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekteyken tutuklanan veya hüküm giyen bir öğrenciyse serbest bırakıldıktan sonraki 7 iş günü içinde hapishanede tutulduğuna dair bir belgeyi okul yönetimine sunarsan hapishanede tutulduğun süre “özürlü devamsızlık” olarak değerlendirilecektir. Eğer bu hapishanede tutulduğun süre iki dönemi aşıyorsa öğrenim hakkını kullanmamış sayılırsın. Okuluna sunacağın bu belgeyi, serbest bırakılırken hapishane idaresi düzenleyip sana vermekle yükümlüdür. Serbest bırakılırken bu belgeyi hapishane idaresinden talep edebilirsin.

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekteyken tutuklanan veya hüküm giyen bir öğrenciyse sınavlarına hapishane dışında okulunda mı yoksa hapishanede mi gireceğine hapishane idaresi karar verir. Genellikle “teorik sınavlar” hapishanede, “uygulamalı meslek dersleri sınavları” ise okullarında yapılır.

Sınavlarına girme hakkının yanı sıra, “devamsızlık sebebiyle başarısız duruma düşmemiş ve iki dönem notu/puanı” almış olman durumunda “ders kesiminden 5 iş günü sonra yapılacak olan ortalama yükseltme sınavına” girme hakkına da sahipsin.

Eğitimevlerinde, çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında ve kapalı ceza infaz kurumlarının çocuk bölümlerinde tutulan ve öğrenimine devam eden bir mahpusun sevk işlemlerin, hangi nedenle olursa olsun sınav tarihlerinden en az 15 gün önce yapılmak zorundadır. Eğer bu mümkün değilse sevk işlemlerin tüm sınavların bittikten sonra yerine getirilmelidir.

Açık Öğretim Lisesi

Ortaokul veya ilköğretim mezunuysan ya da lise 1, 2, 3. sınıflardan ayrılan bir mahpusun Açık Öğretim Lisesi'ne (AÖL) başvuru hakkın bulunmaktadır. Hapishane idaresi seni bu başvuruyu nasıl yapacağını ve okula nasıl devam edeceğin konusunda bilgilendirmekle yükümlüdür. Açık Öğretim Ortaokulu'nda hapishanede sana sunulan her türlü hizmet ücretsizdir. Açık Öğretim Lisesi'nde ise senden diploma gideri dışında ücret talep edilemez. Senden herhangi bir şekilde ücret talep edilirse "Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin" B bölümünün 2. Maddesi gereği bu hizmetlerin ücretsiz olduğunu belirtebilirsin.

Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi'ne kayıt olabilmen için hapishanenin bulunduğu il veya ilçedeki halk eğitim müdürlüklerine başvuru yapman gerekmektedir. Bu işlemleri senin adına yakınlarından birisi yapabilir. Ancak yakınların yapamıyorsa hapishane idaresi tarafından görevlendirilecek bir personel bu başvuruyu senin adına yapmakla yükümlüdür.

Hapishane idaresi, sen Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi'ne kayıt olduktan sonra sınavlara girmeni sağlayacak düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür. Bulduğun hapishanede sınava girebileceğin gibi, sınav için, geçici süreyle bir başka hapishaneye de sevk edilebilirsin.

Açık Öğretim Fakültesi

Açık Öğretim Fakültesi (AÖF) öğrencisiyken tutuklandıysan hapishane idaresine AÖF öğrencisi olduğunu bildirip sınavlara girmenin sağlanmasını talep etmelisin. Hapishane idaresi, gerekli formları doldurarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür. Genel müdürlük, Açık Öğretim Fakültesi Dekanlığına bilgi vererek sınavlara girmeni sağlamakla yükümlüdür.

Hapishanedeyken AÖF'yi kazandıysan kayıt işlemlerini bir yakının ya-

pabilir. Eğer yakınların bu işlemi yapamıyorsa hapishane idaresi kayıt işlemlerini yapmakla yükümlüdür (Eğer hapishanenin kendisinde sınav merkezi varsa bir personeli görevlendirecek, kendisinde sınav merkezi bulunmuyorsa sınav merkezi bulunan hapishaneye bilgi verip oradan bir personel görevlendirilmesini sağlayarak kayıt işlemlerini yerine getirecektir).

AÖF'ye kayıtlıysan hapishanede tutulduğun süre içerisinde, hapishanede sınavlara girme hakkın bulunmaktadır. Hapishane idaresi, AÖF Dekanlığı ile işbirliği içerisinde hapishaneye sınav komisyonları gelmesini sağlamakla yükümlüdür.

Eğer sınav merkezi olan bir hapishanede tutuluyorsan hapishane müdürünün, AÖF ile ilgili her konuda doğrudan il sınav yöneticisi ile işbirliği yapma hakkı bulunmaktadır.

AÖF Dekanlığı, sınava 21 günden az süre kaldığında yapılan sınav bildirimlerini kabul etmemektedir. Bu nedenle hapishane idaresine zamanında başvurunu yapmalı ve başvurunu takip etmelisin.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yapılan Sınavlar

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından düzenlenen ÖSS, YDS, KPSS ve benzeri sınavlar, sınav merkezleri olan hapishanelerde yapılır.

ÖSYM veya MEB tarafından düzenlenen sınavlardan birisine girmek istiyorsan sınava giriş başvurunu yakınların yapabilir. Sınav başvurunu yakınların yapamıyorsa hapishane idaresi tarafından görevlendirilen bir personel, bu başvuruyu yapmakla yükümlüdür (Sadece il merkezlerine başvuru yapılıyorsa tutulduğun hapishane idaresi sınav merkezi olan hapishaneye bilgi vererek gerekli belgileri göndermeli ve başvuru bu hapishane tarafından yapılmalıdır).

Sınavların başvuru tarihleri hapishane öğretmeni, öğretmen yoksa da

eğitimden sorumlu personel tarafından takip edilmek zorundadır.

Sınavlar, sınav merkezlerindeki hapisanelere gelen sınav komisyonları tarafından yapılır. Bu nedenle sınavlara katılacak mahpuslara ilişkin T.C. kimlik numarası, adı soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihine ilişkin bilgileri içeren liste, bu hapisanelerin idaresi tarafından sınavdan en az 20 gün önce genel müdürlükte olacak şekilde gönderilir. Eğer hapisaneye yeni getirilen bir mahpussan sınavdan önceki son iş gününe kadar genel müdürlüğe bildirim yapılabilir.

Yüksek Öğretime Devam Etmek

Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna (üniversite, fakülte, teknik veya meslek yüksek okulu) devam ederken tutuklandıysan veya hüküm giydiysen ya da hapisaneyken üniversite sınavını kazandıysan okulunun kabul etmesi durumunda, kapalı hapisanedeysen dış güvenlik görevlisi (jandarma) eşliğinde, açık hapisanedeysen iç güvenlik görevlisi (infaz koruma memuru) nezaretinde ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılma hakkın vardır.

Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna (üniversite, fakülte, teknik veya meslek yüksek okulu) devam ederken tutuklandıysan veya hüküm giydiysen ya da hapisaneyken üniversite sınavını kazandıysan eğer talep ediyorsan ve okulun da kabul ediyorsa kayıt dondurma işlemi yapabilirsin. Kayıt dondurma işleminin yapılabilmesi için hapisane idaresine başvuruda bulunman gerekir. Bu işlemi hapisane idaresi aracılığıyla yapabilirsin.

Sınava gireceksen hapisane idaresi, sınava gireceğin yere sevk edilebilmen için gerekli süreyi de dikkate alarak sınavdan en az 10 gün önce akademik takvim, öğrenci belgen ve sınava girme talebini içeren dilekçeni bir üst yazıyla Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün eğitim birimine bildirmekle yükümlüdür.

Açık hapisanede tutulan bir mahpussan ve üniversite sınavı sonucunda kurumla aynı büyükşehir belediyesi veya belediye sınırları içinde olan

herhangi bir yüksek öğretim kurumunda okuma hakkını kazandıysan okulunun da kabul etmesi halinde, okuluna devam etme ve örgün eğitimden yararlanma (okul çantası altında öğrenim görme) hakkın bulunmaktadır.

Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler adlı genelge gereği açık hapisanelerde tutulan mahpusların okullarına devam ederken uyulması gereken kurallar şunlardır:

Okullarından alınan akademik takvim, ders ve sınav programına göre okula gitmeleri sağlanacak, bunun dışındaki süreleri öğrenci kurumda geçirecektir. Bu nedenle her hafta öğrencilerin okullarından devam veya devamsızlık durumunu gösteren belge alınarak kontrol edilecektir.

Okula gidiş ve gelişlerinin sorumluluğu ile her türlü masrafları öğrencilere ait olup, belirlenmiş saatlerde çıkışları ve girişleri takip edilecektir.

Öğrencinin rapor ve izin dışında devamsızlık yapmasına müsaade edilmeyecektir.

Öğrencinin, yaz tatili ile ara tatillerde, gerekli görülmesi halinde işyurdu çalışmalarına katılmaları sağlanacaktır.

Uzaktan eğitime katılmak gerekiyorsa, hapisane personeli nezaretinde internette yararlanma hakkın bulunmaktadır.

Öğrenim Hakkına Dair Ayrıntılar

Bulduğun hapisanede sınav merkezi olmadığı için sınav nedeniyle sınav merkezi olan bir başka hapisaneye gönderiliyorsan;

Eğer kapalı bir hapisanede tutuluyorsan dış güvenlik görevlisi (jandarma), açık hapisanede tutuluyorsan sivil giyimli bir infaz koruma memuru nezaret edecektir.

Sınavdan en az iki saat önce sınava katılacağın hapisaneye götürülmen gerekmektedir.

Sınavdan sonra, bekletilmeden, tutulduğun hapisaneye geri götürülürsün.

Kayıt ve sınav harçlarını, yol masraflarını ödeyemeyecek durumdaysan, bulunduğun l veya ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuruda bulunabilirsin. Yol masrafları için vakıf yardımcı olamıyorsa bu masraflar, hapishane eğitim kurulu kararıyla hapishanenin olanaklarıyla karşılanabilir. Hapishane idaresi, emanet para faizinden veya hapishanenin olanaklarından bu masrafı karşılayabilir. Bunun için hapishaneden talepte bulunmalısın.

Toplu sevk, açık hapishaneye ayrılma ve kendi isteğinle nakil hallerinde, sevk ve nakil tarihin sınav tarihine yakınsa sevk ve nakil, sınavlardan sonra yapılır. AÖÖ, AÖL sınavları ve ÖSYM ve MEB tarafından yapılan diğer sınavlara 1 hafta, AÖF sınavlarına 21 gün, iş ve meslek kursları ile Yetişkin 1. ve 2. Kademe Eğitimi Başarı kursu sonu sınavlarına 1 ay kala sevk yapılamaz. Eğer disiplin, duruşma, hastalık, güvenlik

ve zorunlu nedenlerle nakil yapmak gerekiyorsa sevkin yapılır ve aynı gün Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

Eğer sınav tarihinden önce tahliye edildiyse sınav giriş belgeni tahliye edilirken hapishane idaresinden talep etmelisin. Bu belgeyle belgede yazan sınav merkezine gidebilir ve sınava girebilirsin.

Sınav sonuçları açıklanmış ancak sonuç belgeleri hapishaneye ulaşmamışsa hapishane idaresinden, internetten bu sonuçları öğrenerek sana vermesini talep edebilirsin.

Öğrenci olduğun halde hapishane idaresi Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne zamanında bilgi vermeyerek ve sınavlara katılmayı sağlayacak girişimlerde bulunmayarak seni mağdur etmişse, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne başvuru yaparak sorumlular hakkında adli ve idari işlem yapılmasını isteyebilirsin.

İnfaz Yönetmeliği madde 91'e göre "Eğitim ve öğretimle ilgili araç ve gereçleri sağlayamayan hükümlülere, bu araç ve gereçler kurum tarafından sağlanır." Yani öğrenimine devam ederken ihtiyaç duyduğun ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle alamadığın araç ve gereçleri hapishane idaresinden talep edebilirsin.

Kanun gereği, eğer yükseköğrenim öğrencisiysen ve hakkında “Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezaları” isteniyorsa cezanın infazı başlamadan veya hakkında hüküm verildikten sonra kendin teslim olmuşsan (Kanun’da “çağrı üzerine gelen hükümlü” deniyor) yükseköğrenimini bitirebilmek için her defasında bir yılı geçmemek üzere en fazla iki kez, yani toplamda en fazla iki sene cezanın infazının ertelenmesini isteyebilirsin. Bu erteleme kararı için ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına başvuru yapman gerekir. Erteleme kararı Cumhuriyet Başsavcılığı’nın kararı ile alınmaktadır. Ancak kanun, bu erteleme kararını aşağıdakiler için uygulanmayacağını söylemektedir:

- a. Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,
- b. Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,
- c. Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar” (İnfaz Kanunu madde 17).

Öğrenimine devam eden bir mahpusun ders kitaplarının denetime tabi olmaksızın sana verilmesi hakkına sahipsin.

Kanun, “eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde” ve “denetim altında” internetten yararlanma hakkı tanımaktadır. Öğrenim gören bir öğrenciysen ve derslerin için gerekli olduğunu düşünüyorsan bilgisayar kullanma talebinde bulunabilirsin. Bilgisayarı kendi koğuşunda ya da odanda değil, “kurum yönetimince belirlenen yerlerde” kullanabilirsin. Yasalar bu hakkın “tehlikeli halde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından” kısıtlanabileceğini söylemektedir.

Öğrenim nedeniyle başka bir hapis haneye nakil talep etme hakkın bulunmaktadır. Örneğin hapis hanede tutuluyorken üniversiteyi kazandıysan ve üniversite idaresi sana sınavlara girme hakkı tanıdıysa üniversitenin bulunduğu ildeki bir hapis haneye nakil talep edebilirsin. İnfaz Kanunu, nakil talep edebilmen için aşağıdaki koşulları şart koşmaktadır:

Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri (Çocuk hükümlüler için bu koşul geçerli değildir),

Koşullu salıverilmelerine üç aydan az süre kalmamış olması,

İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya cezanın kaldırılmış olması.

İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

Mahkûmiyet sürelerine uygun, hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması, gerekir.

Tutulduğu hapis hanede öğrenim hayatına ilişkin bir sorunla karşılaştığında veya bir soru sormak istediğinde doğrudan hapis hanenin “Eğitim ve Öğretim Servisine” dilekçe yazabilirsin.

Hapishane idaresi, “olanaklar elverdiği ölçüde, eğitim ve öğretimle ilgili özel kurslar” veya AÖO, AÖL, ÖSS, AÖF gibi sınavlara hazırlanmak, başarı oranlarını arttırmak ve bu tür sınavlarda gerekli olan bilgiyi ve motivasyonu sağlamak için hazırlık kursları açabilir ve bu amaçla, “Milli Eğitim Bakanlığı, diğer bakanlıklar ile kamu ve özel kuruluşlarla” işbirliği yapabilir. Bu nedenle, ihtiyaç duyduğun özel kurslar için hapishane idaresinden talepte bulunabilirsin.

Kültür ve Sanat Etkinliklerinden Yararlanma

Hapishanelerde, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve mahpusların bunlara katılmaları hususundaki usuller düzenlenir. Bu programların temel hedefi, mahpusların ifade yeteneklerini geliştirmelerini ve bilgilerini artırmalarını sağlamaktır. Bu kültür ve sanat programları, Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara göre kurum en üst amiri tarafından hazırlanır.

Düzenlenecek kursların konusu, süresi, saati ve bunlardan mahpusların yararlanma koşulları her hapishane için özel olarak hazırlanan iç yönerge ile belirlenir. Hapishanelerde verilecek eğitim-öğretim çalışmaları Eğitim ve Öğretim Servisi tarafından planlanır. Her dönem yapılan bu planlar, “çalışmalara kimlerin katılabileceği, kime, nasıl, ne zaman ve hangi yolla başvurulabileceği, çalışmalar ve faaliyetlerde uyulması gereken kuralları” içeren bir talimatname ile birlikte hapishanedeki tüm oda ve koğuşlara dağıtılır. Tutulduğun hapishanenin öğrenimle ilgili çalışmalarını öğrenmek için, bu programı ve bu konudaki talimatnameyi edinmek için hapishane idaresine talepte bulunabilirsin.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri ile sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlere katılmak istiyorsan hapishane idaresine bir dilekçe yazarak başvurmak zorundasın.

Kütüphane ve Kitaplıktan Yararlanma Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Yasası 61, 62 ve 88. Maddeler
Yönetmelik 73, 88. Maddeleri
Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi

İnfaz Kanunu 61. Maddesine ve Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 5. maddesine göre, mahpusların kullanımı için, müdürü olan her hapishanede kütüphane, diğer hapishanelerde ise kitaplık olmak zorundadır.

Kütüphane ve kitaplığa konulacak yayınların belirlenmesi

İlgili yönerge gereği kuruma alınacak, kütüphane ve kitaplıkta yer alacak süreli ve süresiz yayınlara "Eğitim Kurulu" karar verir.

Eğitim kurulu, kendisine ulaşan bir yayını kontrol eder ve uygun bulunan yayınlar kütüphane veya kitaplığa konulurken uygun görülmeyenler "gereğinin takdir edilmesi için" Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Eğitim kurulunun incelemesinden muaf olarak direk kütüphane ve kitaplığa konulabilecek kitaplar da vardır: "Resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulu'na vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar incelenmeksizin kitaplık ve kütüphanelere konulur." Bu nedenle mahpuslar üniversitelerden, meslek kuruluşlarından, vakıflardan ve "kamu yararına çalışan dernek" statüsü tanınan derneklerden süreli veya süresiz yayın talep ederek bu yayınların denetime tabi

tutulmadan kütüphane veya kitaplığa konulmalarını isteme hakları vardır. Kütüphane ve kitaplıkta yer alacak yayınlar birkaç yolla temin edilebilir:

- Satın alma, diğer bakanlıklara bağlı kütüphane ve kitaplıklardan ödünç alma, mahpusların bağışları, dışarıdaki kişi, kurum ve kuruluşların bağışları.
- Kurumun kendisinin satın alacağı kitaplar için ilgili yönerge gereği mahpusların talepleri de dikkate alınmalıdır. Bu nedenle istediğin bir yayın olduğunda bir dilekçe ile Eğitim Kurulu'na başvurabilirsin.

Kütüphane ve kitaplıktan yararlanma

İnfaz Kanununun 88. Maddesine göre mahpuslar “çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre” kütüphaneden yararlanabilirler. Ancak ilgili yönerge bu hakkı, mahpusların kütüphaneyi ve kitaplığı kullanması olarak değil, buralardan kitap talep etme şeklinde düzenlemektedir. Yönergenin 27. Maddesine göre, “İdare ve Gözlem Kurulu'nun kararıyla, iyi hal gösteren hükümlü ve tutuklular, kütüphanede bulunan yayınları okumak, araştırma yapmak veya etüt çalışmalarında bulunmak üzere, kütüphaneden yararlanabilirler.” Kütüphanede kaç kişinin aynı anda çalışabileceği de yine idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenmektedir.

Mahpuslar ilgili yasa ve yönetmelikten yola çıkarak:

- Kütüphaneyi ve kitaplığı kullanmak veya kütüphanede çalışmak için başvuruda bulunabilirler.
- Ceza veya tutukevi personelinin kitap listesini görmeyi talep edebilirler.
- Kitap listesinden istedikleri kitabı talep etmek için ceza veya tutukevi personelinin kendilerine verdikleri “Yayın İsteme Formunu” doldurmak zorundadırlar.
- Kütüphane veya kitaplıktan aldığı kitabı 15 gün boyunca (15 günün sonunda başvurup bu süreyi uzatmak mümkündür) koğuş veya

odasında tutabilirler.

- Kütüphane veya kitaphıktan aynı anda kaç kitap talep edilebileceğini Eğitim Kurulu belirlemektedir. Tutuklu ve hükümlüler hapishane personeline sorarak bu konuda bilgi alabilirler.

Sürelî ve Süresiz Yayınlardan Yararlanma Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Yasası 62. Madde

İnfaz Yönetmeliği 31. Madde

Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi

“Sürelî ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkı” derken bir mahpusun istediği gazete, dergi, broşür gibi belli periyotlarla yayınlanan veya kitap, broşür, tez vs. gibi bir defaya mahsusu yayınlanmış yayınlara ulaşabilme hakkı anlaşılmaktadır.

İnfaz Kanunu bu konuyu “hükümlünün hakları” başlığı altında düzenlemektedir. Yani bu hak, tüm hapisane idareleri tarafından uygulanmak durumunda olan, İnfaz Kanunu’nun 62. maddesinde düzenlenen, mahpusun kanunda kaynaklanan haklarından birini oluşturmaktadır.

Süresiz yayın daha çok kitap olarak algılanmaktadır ancak bilimsel makaleler ve sempozyum derlemeleri, yine sivil toplum örgütleri tarafından basılan tüm materyaller süresiz yayın kategorisine girer. Süresiz bir eser ile ilgili olarak Kültür Bakanlığı, basın savcılığı olarak adli teşkilat içinde yer alan birimler yoluyla genel bir denetim yapılmaktadır. Bu nedenle kitap dışındaki süresiz yayın, özellikle “ISBN” numarası taşıyan her şey devlet tarafından zaten denetlenmiş yayın statüsündedir.

Sürelî yayınlar ise belli periyotlarla yayınlanan gazete, dergi vb. nitelikteki yayınlardan oluşmaktadır. Sürelî yayınlar da yine benzer biçimde (ve her bir basılan dergi ya da gazete ayrı ayrı) denetime tabii tutulmakta ve eğer gerek görülürse haklarında yasaklama ve toplatma kararı verilmektedir. Ayrıca İnfaz Kanununun madde 62 ile düzenlenen sürelî yayın olarak kitaplara erişim hakkının ile yine İnfaz kanununun 69. maddesinde yer alan “Hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilirsiniz” düzenle-

meleri ayrı hakları tanımlamaktadır. Yani hediye olarak kitap kabul etme olanağına sahip olman senin ücretini karşılayarak süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkını ortadan kaldırmaz. Hediye kabul etmek mahpusun iradesine tabii bir durum değildir, 3. kişilerin kararlarına bağlı geçici arzi bir durumdur. Mahpusun ihtiyaç duyduğunda erişebileceği ve haber alma, fikir edinme gibi düşünce ve vicdan özgürlüğünün temelini oluşturan bir hakkın karşılanması, yasada açıkça düzenlenen ve süresiz yayınların tamamına yakını oluşturulan kitaplar olmadan sağlanamaz. Zaman zaman uygulanan ve senin ihtiyaç duyduğun kitapların İnfaz Kanununun 69 madde sayılan hediye kabul etme hakkın ile sınırlandırılması yine İnfaz Kanununun madde 62 düzenlenen süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkının ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Anayasa tarafından korunan “düşünce ve kanaat özgürlüğü” hakkının mahpuslar içinde kullanılabilir olmasını sağlayan 62. maddenin düzenlemesi dış dünya ile iletişim kapsamında yakınlarımızın iradesine tabii olarak kullanılacak olan hediye kabul etme hakkı ile ortadan kaldırılamaz.

İnfaz Kanunu'nun 62. Maddesi, “süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkının” çerçevesini belirler. Bu kanuna göre;

- “Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.
- Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretime devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.
- Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.
- Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı

bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir.

Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz, buna fotokopi edilmiş ders notları, yardımcı kitaplar gibi eğitimin için ihtiyaç duyduğunuz tüm materyal dahildir.

İnfaz Yönetmeliğinin 31 maddesi ve Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 10. Maddesi ise yayınların "Eğitim Kurulu" tarafından inceleneceğini belirtmektedir. Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez. Ancak bu -özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarında gerekçelendirildiği gibi- yakın, somut ve makul bir gerekçeye dayanmak zorundadır.

Anayasa'da tanınan "düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti", "din ve vicdan hürriyeti", "düşünce ve kanaat hürriyeti" ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde tanınan "ifade özgürlüğü" hakları ancak süreli ve süresiz yayınlar gibi ortak mecralara gelişir ve oluşur. Anayasa Mahkemesinin bu konuda bağlayıcı kararları da gözetildiğinde İnfaz Yönetmeliğinde bir düzenleme bulunmaması, yasanın açık hükmü nedeniyle engellenememlidir zira yönetmelikler kendilerini düzenleyen yasalara bağlıdır.

Bu bilgilere göre aşağıdaki hakların vardır:

- İsteddiğiniz gazete, dergi veya kitabın sana gönderilmesini ailen, süreli ve süresiz yayın yapan siteler veya bedelini ödemen koşulu ile hapsedane idaresinden talep edebilirsiniz.
- Eğitim kurulunun gazete, dergi veya kitabı "kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı" gerekçeleriyle sana vermeme kararı alması durumunda; bu kararı gerekçeleri ile birlikte ve bu karara karşı itiraz yollarını da belirterek sana yazılı olarak tebliğ etmek zorundadır. Ayrıca bu yayın, adına emanet olarak eşya deposuna kaldırılmak zorundadır.

Din ve Vicdan Özgürlüğü Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Yasası 62. Madde

İnfaz Yönetmeliği 31. Madde

Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi

Hapishanelerde din ve vicdan özgürlüğü hakkın bulunmaktadır ve bu hakkın kanun ile koruma altına alınmıştır. Din ve vicdan özgürlüğü hakkın şu hakları kapsamaktadır (İnfaz Kanun, madde 70):

Mensup olduğun dinin ibadetlerini yapma hakkın vardır. Ancak Kanun, ibadetlerini yaparken “düzeni bozmayacak ve çalışmayı engellemeyecek” olması şart koşmaktadır.

İbadet ederken kullandığın ve dini yaşamın bakımından zorunlu olan kitapları ve eserleri dışarıdan getirtme ve yanında tutma hakkın vardır.

Mensubu olduğun dinin görevlilerince ziyaret edilme ve onlarla iletişim kurma hakkın vardır. Ancak Kanun, bu ziyaret ve iletişime “kurum güvenliğini tehlikeye düşürmemek” koşulunu getirmiştir.

Din ve vicdan özgürlüğü hakkına dair ayrıntılar

İnfaz Kanunu ve Yönetmeliği, mensubu olduğun dinin görevlilerince ziyaret edilebileceğini söylemektedir. Bu ziyaretin nasıl gerçekleşeceği ise, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’te anlatılmaktadır. Bu yönetmelik gereği Türkiyeli mahpusların din görevlilerince ziyareti, Adalet Bakanlığının iznine bağlanmıştır (Yönetmelik, madde 26). Ancak, Yönetmelik, “resmi veya dini bayram günleriyle özel günlerde, Cumhuriyet Başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet Savcısının onayı ve refakatiyle, il veya ilçe resmi protokolüne dahil kurum ve kuruluşlar ile iyileştirme programlarına yarar olabilecek sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine” ziyaret

izni verilebileceğini de belirtmektedir (Yönetmelik, madde 26).

Yabancı Mahpusların Din Görevlilerince Ziyareti

Hükümlü ve Tutukuların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik gereği, bir yabancı mahpusun, din görevlisince ziyaret edilebilmesi Adalet Bakanlığının iznine tabidir (Yönetmelik, madde 29 ve 31). Bu iznin verilebilmesi için, ziyareti gerçekleştirecek din görevlisinin konsolosluk personeli olması veya Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkili makamları tarafından faaliyetleri kabul edilmiş olan dinlerin resmi temsilcileri ve din adamlarından olması gerekmektedir.

Dini bayramlarda, dışarıdan gönderilen bir hediyeyi kabul etme hakkın bulunmaktadır. Kanun ve yönetmelik, bu hediyein "kurum güvenliği için tehlikeli" olmamasını şart koşmaktadır (Kanun madde 69; Yönetmelik madde 78).

Yemeklerinin senin dini ve kültürel gereklerine uygun olmasını talep etme hakkın bulunmaktadır (Kanun, madde 72).

Anayasa, Kanun ve yönetmelikler gereği;

-Hapishanelerdeki kurallar mahpusların ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, milli veya sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

-Kurum personeli, bütün hükümlü ve yakınlarına dil, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet ve düşünce ayırımı gözetmeksizin eşit işlem yapmak zorundadır.

Yani sana mensubu olduğun din nedeniyle ayrımcılık yapılması ve eşit davranılmaması kanunen suçtur.

Oy Kullanma Hakkı

İlgili Mevzuat

Anayasa: 67. Madde

TCK: 53. Madde

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun: 7. Madde

Yüksek Seçim Kurulu Kararı, Karar No: 590, 31.12.2013, Resmi Gazete Sayı: 28868

Hükümlüysen ve kasten işlediğin bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilmişsen, seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılırsın. Hapis cezanın infazı tamamlanmaya kadar bu hakları kullanamazsın.

Eğer;

- Tutukluysan, hakkında henüz hüküm verilmemişse,
- Taksirli suçlardan hüküm giyen bir mahpussan,
- Mahkûmiyet hükmün kesinleşmiş ancak yasal mazeretle henüz hapis haneye alınmamışsan,
- Hapishaneden koşullu olarak salıverilmişsen,
- Mahkemece cezanın ertelenmesine karar verilmişse ve bu nedenle hapishanede değilsen, oy kullanma hakkın vardır.

Tutukluysan veya taksirli suçlardan hüküm giymiş bir mahpussan seçimlerde oy kullanabilmek için “Tutuklu Seçmen Listesinde” adının olması gerekir. Seçmen kütüğüne kayıt yaptırmak senin sorumluluğundadır.

Tutuklu seçmen listesine adını yazdırabilmek için dışarıdaki adresine gelmiş olan seçmen bilgi kağıdını veya hapishane yönetimi aracılığıyla ilgili ilçe seçim kurulu başkanlığından seçmen kütüğüne kayıtlı olduğuna ilişkin aldığı belgeyi sunabilir ve kayıt yaptırabilirsin. Eğer oy kulla-

nacağın hapishanede seçmen listesinde kaydın varsa ayrıca herhangi bir belge sunmana gerek yoktur.

Oy kullanabilmek için “Tutuklu Seçmen Listesine” kayıt yaptırman gerekmektedir. Bu kaydı yaptırmazsan oy kullanamazsın.

İzin Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Kanunu 93, 94. maddeler
İnfaz Yönetmeliği 113,114. maddeleri
TCK 292 ve 293. Maddeleri
Hükümlü ve Tutuklulara Yakınlarının Ölümü veya Hastalığı Nedeniyle Verilebilecek Mazeret İzinlerine Dair Yönetmelik

Eğer ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü bir mahpus değilsen ve hapis-hane idaresi, hapis-hane dışına çıkarılmanın güvenlik bakımından sakınca oluşturmayaacağına karar vermişse “mazeret izni”; yüksek güvenlikli ceza infaz kurumu haricinde bir infaz kurumunda tutuluyorsan da “mazeret izni”, “özel izin” veya “iş arama izni” alabilirsin. İzinde geçireceğin süreler hükümlülükte geçmiş sayılacaktır.

Mazeret İzni

Hükümlülük sürenin onda birini iyi halle geçirmişsen isteğin üzerine, aşağıdaki hal ve koşullarda yol dışında 10 güne kadar mazeret izni alabilirsin.

Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hallerinin veya depresyon, su baskını, yangın gibi felaketler nedeniyle zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla mazeret izni: Hapishanenin en üst amirinin görüşü, Cumhuriyet başsavcılığının önerisi ve Adalet Bakanlığının onayı gerekmektedir.

Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle mazeret izni: Hapishanenin en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı gerekmektedir.

Gidilecek mesafe göz önünde bulundurularak gidiş geliş için toplam dört günü geçmemek üzere yol izni verilecektir.

Yüksek güvenli hapis hane de tutulsa nahi, hapis hane nin “İdare ve Gözlem Kurulu” tarafından “tehlikeli hükümlü” olarak sınıflandırılmamışsa n ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmadığına karar verirse dış güvenlik görevlisinin (jandarma) refakatinde bulunma n şartıyla, Cumhuriyet Başsavcısının onayıyla aşağıdaki hallerde izin almak için başvuru hakkın vardır:

(Ağırlaştırılmış müebbet hükümlü mahpuslara izin hakkı tanınmamaktadır.)

İkinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazeye katılma n için yol süresi dışında iki güne kadar izin alabilirsin.

Sağlık kurulu raporu ile belgelendirme n şartıyla ana, baba, eş, kardeş, çocuğın ile eşinin anne veya babasından birinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hallerinin bulunması nedeniyle bunlardan her biri için toplam iki defaya mahsus olmak üzere hasta ziyareti amacıyla yol süresi dışında bir güne kadar izin alabilirsin.

Bu izinleri alabilmek için hapis hane nin bağılı bulunduğu Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçe yazarak başvuru yapmalısın. Bu dilekçeye yakınlarının ölümünü veya hastalığını ispat edebilmek için bunları gösteren belgeleri de eklemen gerekmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının izin vermesi halinde, izin süresi içinde gece hapis hane dışında konaklama n gerekiyorsa kendi evinde, eşinin evinde, senin veya eşinin annesine, babasına, kardeşine, çocuğuna, torununa, büyükbabasına veya büyükannesine ait evde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan bir kapalı hapis hane de kalma na karar verilebilir. Nerede kalacağına, “güvenlik hususu değerlendirilmek” ve “gerekli güvenlik tedbirleri alınmak” suretiyle gidilen yerin valisi karar verecektir.

Yakınlarının hastalığı veya ölümü nedeniyle yurtdışına çıkma na izin verilmemektedir. Bu izin sadece yurtiçinde geçerlidir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, “mazeret izni” verirken aşağıdaki hususları

göz önünde bulunduracaktır:

- Gidilecek yerin yol ve hava şartlarının uygun olması,
- İznini geçireceğin yere gitmede sakınca olup olmadığına ilişkin, gideceğin yerde bulunan kolluk görevlilerine tahkikat yaptırılması,
- Hasta olduğun belirttiğin kişi ile aradaki yakınlık derecesinin nüfus idaresinden alınacak kayıt ile belgelendirilmesi,
- Hastalığı belgeleyen resmi raporun, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman hekim tarafından imzalanmış olması,
- Ölüm ve ölen kişiyle yakınlığının resmi belge ile tespit edilmiş olması,
- Deprem, su baskını, yangın gibi felaketler nedeniyle verilecek mazeret izinlerinde söz konusu mazeretin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, ilgili kuruluşlardan araştırması yapılarak tespit edilmiş olması

Cenazeye katılma izni

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü değilsen yüksek güvenli hapishanede tutulsan dahi hapishanenin “İdare ve Gözlem Kurulu” tarafından “tehlikeli hükümlü” olarak sınıflandırılmamışsan ve “güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması” koşuluyla;

İkinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü halinde, Cumhuriyet Başsavcısı'nın onayıyla yol süresi hariç iki güne kadar cenazeye katılmak için izin alma hakkın vardır.

Annen, baban, eşin, kardeşin veya çocuğun yaşamını yitirmişse aşağıdaki şartlar senin için söz konusuysa hapishanede geçirdiğin süreye bakılmaksızın cenazelerine katılma hakkın bulunmaktadır:

- Cenaze hapishane ile aynı il sınırları içinde olmalıdır.
- Hapishanenin “İdare ve Gözlem Kurulu” tarafından “tehlikeli hükümlü” olarak sınıflandırılmamış olman gereklidir.

- Anne, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümünü ve onlara yakınlığını belgelemen gerekir.

Eğer bu üç şart senin için geçerliyse hapishane idaresi aracılığıyla Cumhuriyet başsavcılığına bir dilekçe yazarak talepte bulunabilirsin. Cumhuriyet başsavcısı, dış güvenlik görevlisinin (jandarma) refakatinde cenazeye katılmaya izin verebilir.

Tutukluysan soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla ikinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü halinde, soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ilgili hâkim veya mahkeme tarafından yol süresi hariç iki güne kadar cenazeye katılmak amacıyla izin alma hakkın vardır.

İzin sırasında gece konakladığın ev, ceza infaz kurumu veya diğer yerlerde geçirdiğin tüm süreler izin süresine dahildir.

Mazeret izni hakkına dair ayrıntılar

Mazeret izni için mahpusun bizzat ya da avukatı aracılığıyla yazılı başvuru yapması, inceleme için gerekli belgeleri sağlaması ve bu izin dolayısıyla kendisine eşlik edecek personelin harcırah ve yol giderleri dahil tüm giderleri karşılaması gerekmektedir, giderlerin bu şekilde karşılanmaması halinde verilen mazeret izni uygulanmayacaktır.

Mazeret iznini kullanırken kapalı hapishanede tutuluyorsan dış güvenlik görevlileri (jandarma) sana refakat eder, açık hapishanede veya çocuk eğitim evinde tutuluyorsan refakatçi olmadan bu izni kullanabilirsin.

Sana refakat eden dış güvenlik görevlisinin bilgi vermesi ve talebi halinde izne gideceğin yerdeki kolluk birimleri tarafından cenaze merasiminin yapılacağı veya konaklanacak yerde ya da talep edilen bir başka yerde gerekli güvenlik tedbirleri alınabilir.

İzin süresince konaklayacağın yerin içi ve çevresi de dahil olmak üzere alınacak güvenlik tedbirlerinin nasıl olacağı, görevlendirilecek perso-

nelin sayısı ve giyeceği kıyafetler, sana kelepçe takılıp takılmayacağı, dış güvenlik yetkilisi (jandarma yetkilisi) tarafından kararlaştırılır.

İzin süresince dış güvenlik görevlileri, seni gözetimi ve yakın kontrolü altında tutacak, yanında duracaktır.

İzin sırasında suç işlemen, kurallara aykırı davranman ya da firar teşebbüsünde bulunman halinde dış güvenlik yetkilisinin kararı ve sorumluluğunda en yakın kapalı hapishaneye veya "güvenli görülen başka bir yere" konulursun.

Konakladığın yerde senin için ya da güvenlik görevlileri yönünden kontrolü mümkün olmayan güvenlik riski oluşması halinde, dış güvenlik yetkilisinin kararı ve sorumluluğunda, en yakın hapishaneye veya "güvenli görülen başka bir yere" götürülürsün.

Çocuk yaşta olman durumunda, iznin geçirileceği ilin valiliği tarafından pedagoğ, psikolog veya sosyal hizmet uzmanı görevlendirilebilecektir.

Mazeret izni başvurun Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından uygun görülmebilir. Bu durumda Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurunu neden reddettiğini, gerekçesiyle birlikte sana bildirmek zorundadır.

Özel İzin

Aşağıdaki hallerde "özel izin" kullanabilirsin:

- Açık hapishanede tutuluyorsan
- Çocuk eğitim evinde tutuluyorsan
- Açık hapishanede tutulmaya hak kazanmış olmana rağmen nakledileceğin kurumun kapasitesi ve/veya yaşın ve sağlığın gibi nedenlerle açık hapishaneye sevk edilmediysen.

Hapishanenin en üst amirinin (varsa birinci müdürünün) önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile üç ayda bir her defasında yol hariç 7 güne kadar izin hakkın bulunmaktadır. Hastalık veya doğal afet gibi zorunlu hallerde bu izinler birleştirilerek kullanılabilir

Özel izne ayrılırken hapishane idaresi tarafından sana bir "izin belgesi"

verilir. Bu belge, izni geçireceğin yerin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından onaylanır.

Özel izin kullandığın sırada iç ve dış güvenlik görevlileri (infaz koruma memurları ve jandarma) sana refakat etmezler. Ancak hapishane idaresi tarafından özel iznini geçireceğin yer ilgili kolluk birimlerine bildirilir.

İş Arama İzni

Hapishanede hükümlülük sürenin en az altı ayını kesintisiz geçirmişsen ve koşullu salıverilmene bir ay kalmışsa hapishanenin en üst amirinin (varsa birinci müdür) önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar “iş arama izni” hakkın bulunmaktadır.

Bu hakkını kullanmak için bir dilekçeyle hapishane idaresine başvuruda bulunabilirsin.

İş arama izninin süresi tutulmakta olduğun hapishanenin bulunduğu il sınırları içinde kalan işyerleri ve yardım kuruluşları ile görüşme süresi göz önüne alınarak belirlenir.

Bu izni kullanırken dış güvenlik görevlileri (jandarma) sana refakat etmez.

İzinden Dönmezsen veya Geç Dönersen Ne Olur?

İzinden dönmezsen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönersen, firar suçu işlediğin gerekçesiyle hakkında ceza davası açılabilir. Türk Ceza Kanunu 292 maddesi gereği 6 aydan 1 yıla kadar hapis cezası istemiyle yargılanırsın. Zorunlu hallerde “Salgın hastalık, doğal afet, savaş veya seferberlik durumunda bu sebeplerden dolayı izinden dönemeyen veya geç dönen hükümlülere ceza verilmez.” bu durumda disiplin soruşturması da yapılamaz.

İzin sırasında firar ettiysen bir daha izin kullanamazsın.

İzin süreni aşman halinde hapishane idaresi tarafından hakkında disiplin

İzin soruşturması başlatılabilir ve disiplin cezası verilebilir. İzin süresini mazeretsiz olarak 2 gün aşarsan hücreye koyma cezası uygulanabilir.

Eğer bir çocuk mahpusun ve mazeretsiz olarak izinden dönmek gereken zamandan geç dönmüşsen, "izin ertelenmesi" adı verilen disiplin cezası uygulanabilir ve izinlerin 60 güne kadar ertelenebilir.

Hapishane idaresi tarafından yürütülen disiplin soruşturması ceza yargılaması yapılmasına engel olmayacağı gibi ceza davasından beraat etmiş olman ya da hakkında dava açılmaması disiplin soruşturması ve ceza almana engel olmayacaktır.

Bu nedenle hastalık veya zorunlu herhangi bir nedenle dönüşün imkânsız hale geldiyse elindeki izin belgesiyle bulunduğu yerdeki Cumhuriyet başsavcılığına başvurman gerekir. Başvurunun ardından geçici olarak o yerdeki hapishaneye konulursun. Böylece firar etmiş sayılmazsın ve hakkında dava açılıp hapishanede disiplin soruşturması başlatılmaz.

Hastalığının tedavisinin tamamlanması veya zorunlu nedenin ortadan kalkması durumunda eğer dış güvenlik görevlisi nezaretinde izne ayrılmışsan yine dış güvenlik görevlisi nezaretinde, aksi taktirde serbest olarak izne ayrıldığın kuruma gönderilirsin.

İzne gidiş gelişin sırasında yolda bir zorunlu neden doğmuşsa yine elindeki izin kağıdıyla birlikte bulunduğu yerin Cumhuriyet başsavcılığına başvurman gerekir.

İzin Süresince Uyman İstenen Kurallar

Alkollü içecek veya uyuşturucu madde kullanmamak.

Güvenlik riski teşkil edebilecek veya "hükümlü ve tutuklu sıfatıyla bağ-

daşmayacak” davranışlarda bulunmamak. (Bu “güvenlik riskine” ve “hükümlü ve tutuklu sıfatıyla bağdaşmayacak” davranışların neler olduğuna, dış güvenlik yetkilisi karar verecektir.)

Taziye amacı dışında telefon görüşmesi yapamaz ve diğer iletişim araçlarını kullanmamak.

Medya kuruluşlarına yazılı veya sözlü açıklama yapmamak.

Hapishane Dışında Etkinliklere Katılma Hakkı

İlgili Mevzuat

İnfaz Yönetmeliği 92. Madde

Açık hapishanede veya çocuk eğitimevinde tutulan bir mahpusun hapishane dışında bazı etkinliklere katılmak için talepte bulunabilirsin. Bu etkinlikler şunlardır:

- Kurum dışındaki eğitim, ağaçlandırma, çevre düzenlenmesi ve temizlik faaliyetleri,
- Doğal afet sonrası yardım faaliyetleri,
- Tiyatro, konser veya benzeri sosyal ve kültürel çalışmalar,
- Spor karşılaşmaları.

Katılmak için talepte bulunduğun bu etkinlikler hapishanenin bulunduğu belediye veya büyükşehir belediyesi sınırları içindeyse hapishanenin İdare ve Gözlem Kurulu, eğer bu sınırların dışındaysa Adalet Bakanlığı izin vermektedir.

C- KANUN YOLLARINA BAŞVURMA

İlgili Mevzuat

İnfaz Hâkimliği Kanunu: 5. Madde

Ceza Muhakemesi Kanunu: 260, 261, 262, 263, 264, 265 ve 266.
Maddeler

Hapishanede bulunduğun süre içerisinde Anayasa tarafından tanınan temel hakların ihlal eden uygulamalarla karşılaştığında veya kanun ve yönetmelik hükümleri ile kullanabileceğin haklara erişimin engellendiğinde sırasıyla,

1. İnfaz Hâkimliğine
2. İnfaz Hakimliği kararına karşı Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz
3. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru
4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapma hakkına sahipsin.

İnfaz Hakimliğine Başvuru

İnfaz hakimliğinin görevleri;

Mahpusların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak,

Mahpusların cezalarının infazı, müşahedeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukuların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak,

Mahpuslar hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak,

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek,

Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan şikâyetleri incelemek,

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin mahsup, ceza zamanaşımı ve mahpusun ölümü hâllerinde verilecek kararlar da dâhil olmak üzere hâkim veya mahkeme tarafından verilmesi gerekli kararları almak ve işleri yapmak (İnfaz Hakimliği Kanunu madde 4)

İnfaz Hakimliğine Başvuru;

Tutulduğun hapishanede senin hakkında yapılan işlemler veya hapishanenin işleyişine dair herhangi bir şikâyetin olduğunda, yapılan işlemlerin ve işleyişin kanun, tüzük, yönetmelik veya genelgelere aykırı olduğunu düşünüyorsan infaz hâkimliğine şikâyet hakkın vardır.

Hakkında yapılan işlemlere veya hapishanede meydana gelen bir olaya dair şikâyetini bu işlem ve olayı öğrendiğin tarihten itibaren 15 gün içinde veya bu işlemin yapıldığı tarihten itibaren en geç 30 gün içinde infaz hâkimliğine başvurarak şikâyet konusu yapabilirsin.

Şikâyeti, dilekçe ile doğrudan infaz hâkimliğine yapabileceğin gibi, İnfaz Hakimliğine gönderilmesi talebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı veya hapis-hane idaresine de yapabilirsin. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen veya en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü olarak yapılan şikâyetler ise tutanağa bağlanır bir örneği sana verilir ve bu tutanak İnfaz Hakimliğine gönderilir.

- Yaptığın başvuru; yukarıda yazılı 15 ve 30 günlük itiraz sürelerinin geçmesinden sonra yapılmışsa,
- İnfaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir işleme karşı yapılmışsa,
- Başvuru hakkın olmayan bir olayla ilgili olarak İnfaz Hakimliğine başvurmuşsan,
- İnfaz Hâkimi, başvuru dilekçesini esasa girmeden reddedecektir.
- İnfaz Hâkimi, kendi görev alanına girmediği için bir başvurunu reddediyorsa bu halde dilekçeni, görevli olan merciye gönderir ya da hangi merciinin yetkili olduğunu belirterek talebini reddeder.

İnfaz Hakimliği yaptığın şikâyetlere ilişkin verdiği tüm kararları sana da göndermek zorundadır.

İnfaz hâkimliğine yazılacak dilekçe örneği

..... İNFAZ HAKİMLİĞİNE
iletilmek üzere
.....Cezaevi Müdürlüğüne

Şikayetçi/Talepte Bulunan: (İsim- Soy isim- TC. Kimlik Numaran)

Şikayet/ Talep Konusu: .... Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığının .../.../... tarih ..../.... No'lu disiplin cezası kararına karşı itirazlarımız hakkında (örnek olarak yazılmıştır. Dilekçeni yazma sebebini kısaca belirtmelisin, sana idare tarafından verilen bir belge varsa bunun başlığını, numarasını tarihini belirtebilirsin,)

AÇIKLAMALAR

Mümkün olduğunca açık ve net maddeler halinde neler olduğunu anlatmalısın, kısa açık ve anlaşılır olman sonuç almanı kolaylaştıracaktır.

(Eğer hapisanedeki bir işlemde şikayetçiysen olayı yazman gerekiyor, örneğin disiplin cezasının verilme nedenleri gibi, ya da mektupların zamanında teslim edilmemesi gibi mümkün olduğunca tarihleri ile olayların nasıl geliştiği, kimlerin olayı gördüğü vs. bilgilerini vermeye özen göstererek) (Talepte bulunuyorsan örneğin; denetimli serbestlik talebinde bulunuyorsan, gerekli koşulları taşıdığını, iyi hali ne zaman kazandığın gibi bilgileri yazmalısın. Nasılsa cezaevinde tutulan dosyada var, hakim görecektir diye düşünmeden açık net biçimde talebini anlatman, hakkını araman açısından önem taşımaktadır.)

SONUÇ VE İSTEM:

(Burada infaz hakimliğinden ne beklediğini açıkça yazmalısın. Örneğin; disiplin cezasının kaldırılması, sınav kaydının yapılması, gibi açıkça belirtmelisin) (Dilekçeyi idareye verdiğin tarihi atmalısın)

Ad/Soyad ve İmza

- Şikâyet başvurusu, hâpishane idaresi tarafından yapılan ve şikâyete neden olan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak infaz hâkimi, “giderilmesi güç veya imkânsız sonuçların doğması ve işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda” işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir. Bu nedenle eğer şikâyetine konu olan işlem veya faaliyetin “giderilmesi güç veya imkânsız sonuçlar” doğuracağını düşünüyorsan şikâyet başvurusunda bunu belirtmelisin ve işlem veya faaliyetin durdurulmasını açıkça istemelisin.
- Şikâyet başvurun üzerine İnfaz Hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir. Ancak İnfaz Hâkimi, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca hâpishane ile ilgili Cumhuriyet Savcısı'nın da yazılı görüşünü alır.
- İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir. İnfaz hakimliği ne karar alırsa alsın bunu dilekçe sahibine tebliğ edilmek zorundadır.
- İnfaz hâkimliğinin aldığı kararın yerinde olmadığını düşünüyorsan, bu karara ilişkin olarak bir hafta içinde Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz başvurusu yapabilirsin.

Disiplin cezalarına karşı İnfaz hakimliğine başvuru

Hakkında verilen bir disiplin cezasına karşı itiraz etmişsen bu itiraz sonuçlanmadan disiplin cezası uygulanamaz.

Disiplin soruşturmasına ilişkin usul İnfaz Kanunu madde 47 ile düzenlemiştir. Buna göre;

- Soruşturmaya konu eyleme ilişkin en geç beş gün içinde soruşturma başlatılmış olmalıdır; cezaevi idaresi mahpusa hakkında başlatılan so-

Ağır Ceza Mahkemesine İtiraz

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden (yani kararın yazılı olarak sana imzan karşılığı verilmesi) itibaren yedi gün içinde Ceza Muhakemesi Kanunu 263 madde ve devamı hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Kanunlarda infaz hâkiminin onayına tabi olduğu belirtilen hususlarda da bu hüküm uygulanır.

İnfaz hâkiminin kanna itirazını, infaz hâkimliğinin kurulduğu yerdeki ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde (2) numaralı dairesine yapman gerekir.

İtirazını, kararına itiraz edeceğin infaz hakimliği veya hapishane idaresi aracılığıyla iletebilirsin. Hapishanedeyken alınan kararlara karşı nasıl itiraz edebileceğin Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 263. Maddesinde anlatılmaktadır.

İnfaz hâkimliği kararlarına karşı, bu kanunda da belirtildiği gibi, hapishane müdürüne sözlü olarak veya dilekçe yazarak itiraz edebilirsin. Eğer hapishane müdürüne sözlü olarak başvuru yaptıysan, hapishane idaresi bir söylediklerini içeren bir tutanak tutup bu tutanağın bir örneğini de sana vermek, eğer dilekçe yazarak başvuru yaptıysan bu dilekçeni itirazını yaptığın mahkemeye göndermek zorundadır.

İtirazını, infaz hakimliğinin kararı sana tebliğ edildikten sonraki yedi gün içinde yapman gerektiğinden hapishane idaresine sözlü veya yazılı başvuru yaptığında, başvurunun zaman geçirmeden işleme koyulduğunu takip etmek için işlem numarasını ve tarihini öğrenmeyi talep etmelisin. İnfaz hâkiminin kararlarına karşı avukat, yasal temsilci ve eş aracılığıyla da itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. İnfaz Hakimliği kararlarına karşı istinaf ya da temyiz yolu kapalı olup sadece itiraz yolu açık tutulmuştur. Ağır Ceza mahkemesine yapılan itiraz sonrasında infaz hakimliğinin verdiği karar kesinleşir.

ruşturmaya ilişkin gerekli bilgilerin yer aldığı yazılı bir bildirimde bulunmak zorundadır,

- Mahpus bu yazılı bildirim sonrası en geç üç gün içinde yazılı ya da tutañağa bağlanmak koşuluyla sözlü savunma vermelidir, bu yasal bir süredir ve sınırlayıcıdır,

-Cezaevi idaresi en geç on beş gün içinde disiplin soruşturmasını sonuçlandırmak zorundadır (cezaevi idaresi ancak haklı bir sebebi varsa soruşturmayı İnfaz Hakiminin kararı ile yedi gün daha uzatabilir). Ve sonrasında disiplin kuruluda soruşturma hakkında üç gün içinde bir karar vermelidir.

-Bu karar yazılı ve gerekçeli olarak mahpusa tebliğ edilmeli ve kararda mutlaka gerekçe ile birlikte bu disiplin cezasına karşı itiraz mercii ve süresi belirtilmelidir.

Hakkında hapisshane idaresi tarafından verilen disiplin cezası kararının sana tebliğinden itibaren on beş gün içinde infaz hâkimliğine itiraz etme hakkın bulunmaktadır. İnfaz hakimi bu itiraz üzerine, savunmanı aldıktan ve eğer toplanmasını talep ettiğin deliller varsa bunları toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. Savunmanı, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatınla birlikte veya avukatın aracılığıyla yapabilirsin. İnfaz hâkimi gerekli görürse savunmanı ceza infaz kurumunda da alabilir.

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse disiplin cezasının ortadan kaldırılmasına karar verir. Bu kararla birlikte başka hiçbir işleme gerek olmaksızın disiplin cezası ortadan kalkar.

İnfaz hâkiminin ret kararına karşı 7 gün içinde ağır ceza mahkemesine itiraz hakkın bulunmaktadır.

Hakkında verilen disiplin cezası bu itiraz sonuçlanmadan kesinleşmeyeceği için ancak ağır ceza mahkemesinin aleyhe kararı sonrasında uygulanabilir.

İnfaz Hakimliği aracılığıyla yapılan itirazlar için örnek dilekçe

..... (2)AĞIR CEZA MAHKEMESİNE
iletmek üzere
..... İNFAZ HAKİMLİĞİNE
iletmek üzere
.....CEZAEVİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dosya No: (infaz hakimliğinin verdiği karardaki dosyanın esas ve karar numarası)

İtiraz Eden: (isim-soy isim- TC kimlik numaran)

İtiraz Konusu: infaz Hakimliğinin 2018/..... E-2019/..... sayılı kararına karşı itirazlarımız hakkında

AÇIKLAMALAR

Madde madde İnfaz Hakimliği kararına itiraz sebeplerini ve gerekli görüyorsan hakkında yapılan işleme ilişkin bilgileri burada sıralaman gerekiyor. Nasılsa dosyada var, diye düşünmeden açık net biçimde olayları anlatman, hakkınızı araman açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE İSTEM:

(Buraya talebini açıkça belirterek) yukarıda açıklamaya çalıştığım sebeplerle

İnfaz Hakimliğinin yasaya ve usule aykırı kararının bozulması için gereğinin yapılmasını diliyorum. (hapishane idaresine dilekçeyi teslim ettiğin tarih)

Ad/Soyad ve İmza

Anayasa Mahkemesi'ne Başvuru

Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) bireysel başvuru hakkını kullanabilmen için öncelikle başvuruya konu edeceğin ve ihlale yol açtığını ileri sürdüğün işlem, eylem ya da ihmâl için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamını tüketmiş olman gerekir. Böyle bir durumda emin olmanın en güvenilir yolu sana tebliğ edilen kararların hüküm bölümüne bakmaktır, yasal olarak her kararda o karar karşı ne-reye ve kaç gün içinde itiraz hakkın bulunduğu belirtilmek zorundadır. Yani Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapabilmen için öncesinde İnfaz Hâkimliği kararlarına karşı ağır ceza mahkemesine başvurmuş olman gerekir. Ağır ceza mahkemesinin kararları kesindir, idari ve yargısal başvuruları tükettiğin anlamına gelir.

Bireysel başvuru Anayasa'da güvence altına alınan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'yle (AİHS) buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerde de korunan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla yapılabilir. Yani ihlal iddiası hem Anayasa hem de AİHS tarafından korunan bir hakka ilişkin olmalıdır. Sadece anayasal bir hakkın ihlaline dayanan başvurular, bireysel başvuru mekanizmasının kapsamı dışında kalacaktır. Hem Anayasa hem de AİHS tarafından korunan bir hakkın ihlali halinde bireysel başvuru yapılabilir.

Bireysel başvuruyu, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapman gerekir. Haklı bir mazeret nedeniyle 30 gün içinde başvuramadıysan mazeretinin kalktığı tarihten itibaren 15 gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvuru yapabilirsin. Mahkeme, öncelikle mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebini kabul veya reddeder.

Bireysel başvuruyu doğrudan sen yapabilirsin veya senin adına avukatın da yapabilir.

Başvuruyu Anayasa Mahkemesinin resmi sitesinde bulunan ve ücretsiz olarak ulaşılabilen bir formu doldurarak yapmalısın. Hapishane idaresi

sana bu formu temin etmek zorunda ama eğer yine de formu temin edemediyse aşağıda paylaşılan “bireysel başvuru form kılavuzunu” inceleyerek, yazılı bir dilekçe ile de başvurabilirsin. Ancak yazılı başvuruna bir üst dilekçe ekleyerek forma ulaşamadığını belirtmen iyi olur.

Anayasa Mahkemesi’ne başvurabilmek için “başvuru harcı” adı verilen bir parayı ödemen gerekir. Eğer uzun süredir hapiste tutuluyorsan ve maddi imkânın başvuru harcını ödemeye imkân vermiyorsa başvuru forumunda bulunan ilgili kısmı (V. Diğer Bilgiler/ D Adli Yardım) mutlaka doldurmuş olman gerekir. Ayrıca hapisane idaresine başvuru harcını ödeyemeyeceğini belirten bir dilekçe verebilirsin ama başvuru forumunda bu talebini doğru biçimde açıklamazsan “adli yardımdan” yararlanamazsın.

Formu ekler hariç 10 sayfayı aşmayacak biçimde başvuru hazırlamalısın. Olaylar ve gerekçelerin formda ayrılan sayfalara sığmayacaksa bu durumda formda yazılanları tekrar etmeyen, tarih sırasına dikkat eden biçimde olayları ve gerekçeleri anlattığın bir bilgilendirme yazısı hazırlayabilirsin ve bunu başvuru formunu ekler bölümüne yerleştirebilirsin.

Öncelikle **I. Genel Bilgiler ve Dizi Pusulası/D. Başvuru Dizi Pusulası** bölümüne hangi başvuruları yaptığın yasal olarak ilgili mahkeme kararlarının esas ve karar numaralarını tarihlerine göre sıralamalısın. İster bu başvuruya belge olarak ekleyecek ol istersen UYAP üzerinden Anayasa Mahkemesi’nin ulaşabileceği belgeler olsun bu bölümde başvuruya esas olayla ilgili özellikle kamunun ve mahkemelerin kararlarını doğru biçimde sıralamalısın. Başvuruna ekleyeceğin karar ya da belgelerin yanına kaç sayfa olduğunu belirtmen gerekiyor.

Olaylar bölümünde bu kararlara ve yapılan işlemlere dair bilgi verirken başvuruna ekleyemediğin belgelerin bir örneğinin sende bulunmadığını çok kısaca belirtmen iyi olacaktır.

Doldurduğun forma mutlaka bir nüfus cüzdanı fotokopisi eklemelisin. Eğer hapisane dosyanda nüfus cüzdanın yoksa bunu belirten bir dilekçe eklemen iyi olur. Ekleyeceğin belgeleri sıralayacağın bir liste hazırlamalı ve buna göre kaç ek yaptığın, ekin neye dair olduğu ve kaç sayfa

olduğunu belirtmelisin. Özellikle belgelerin üzerine kaç numaralı eke ait olduklarını belirtmen dilekçenin hakimler tarafından anlaşılmasını çok kolaylaştıracaktır. Örneğin 5 numaralı ek 10 sayfalık bir kararsa eğer bu kararın her sayfasının üst köşesine “ek 5” notunu düşerek başvuru eklerini düzenleyebilirsin.

Aşağıda Anayasa Mahkemesi resmi internet sitesinde yayınlanan öneriler ve “bireysel başvuru form kılavuzunu” inceleyerek kendi bireysel başvurusunu hazırlayabilirsin.

T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ

BİREYSEL BAŞVURU FORMU KILAVUZU

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59 ilâ 84. maddeleri hükümlerine göre hazırlanmıştır.

**ANAYASA MAHKEMESİNE
BİREYSEL BAŞVURU FORMU KILAVUZU**

BİRİNCİ KISIM

GENEL AÇIKLAMALAR

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmaya karar vermeden önce Anayasa Mahkemesinin www.anayasa.gov.tr internet adresinden de faydalanarak;

- Anayasa'yı ve özellikle "Temel Hak ve Ödevler" başlıklı İkinci Kısım,
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ve Sözleşme'nin eki Türkiye'nin taraf olduğu protokolleri,
- 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45 ilâ 51. maddeleri,
- 12/7/2012 gün ve 28351 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59 ilâ 84. maddeleri,
- "66 Soruda Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru" kitapçığı
- ve bu Bireysel Başvuru Formu Kılavuzu,

Dikkatle okunmalıdır.

Söz konusu metinlere göre bireysel başvuru koşullarının gerçekleştiği düşünülüyorsa ekteki form, bu kılavuzdaki açıklamalara uygun ve eksiksiz olarak doldurulup başvuru yapılabilir.

Başvuru formunun Kanun ve İçtüzük'te öngörülen usul ve esaslara uygun biçimde doldurulmamasının başvurunun reddine yol açabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle başvuru formunun doldurulmasında aşağıdaki hususların göz önünde tutulması gerekmektedir:

- a) Bireysel başvuruların Bireysel Başvuru Formu veya başvuru formunda bulunması gereken bütün bilgileri içeren ve aynı formatta olan bir dilekçeyle yapılması zorunudur.
- b) Formda istenen bilgiler bu kılavuzdaki talimatlar dikkate alınarak tam ve okunaklı bir şekilde doldurulmalı, form ya da form yerine geçen dilekçe başvuru ya da varsa kamuni temsilcisi veya avukatı tarafından imzalanmalıdır.
- c) Bireysel başvuru formunun Türkçe dışında bir dille doldurulması hâlinde başvurunun kabul edilmeyeceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- c) Başvuru formu şayet el yazısı ile dolduruluyorsa yazısı silinmez bir kalem kullanılmalıdır. Başvuru formu daktilo veya bilgisayar kullanılarak dolduruluyorsa okunaklı bir yazı karakterinin ve yazı tipi boyutunun (en az 12 punto) seçilmesi, gerekmektedir.
- d) Başvuru formunda sadece başvurunun esasına yönelik ve başvurunun karara bağlanmasında zorunlu olan özlü bilgilere yer verilmeli; başvuru formu, ekleri hariç 10 sayfayı geçmemelidir. Bu nedenle başvuru formunun ekinde yer alan belgelerdeki bilgiler tekrar forma yazılmamalı, ilgili belgeye atıf yapılmak suretiyle konu özetlenmelidir. Sayfa sayısının belirtilenden fazla olması durumunda, başvuru formuna "Açıklamalar" kısmının en fazla 10 sayfalık bir özetinin eklenmesi gerekmektedir.

e) Birden fazla başvurucu birlikte başvuruda bulunuyorsa veya tüzel kişiliği temsile yetkili kişi birden fazla ise her bir başvurucu veya temsile yetkili kişi, formun kişisel bilgilerle ilgili kısmı için ayrı bir sayfa kullanmalıdır.

f) Başvuru bir kanuni temsilci tarafından yapılacaksa temsile ilişkin yetki belgesinin; avukat aracılığıyla yapıyorsa vekâletnamenin; tüzel kişiler için ise tüzel kişiliği temsile ilişkin yetki belgesinin başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir.

g) Başvuru formunda yer alan beyanların ya da sunulan belgelerin doğru olmaması başvurucunun sorumluluğuna doğurabilecektir. Ayrıca bireysel başvuru hakkının açıkça kötüye kullanıldığının tespit edilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesi başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

İKİNCİ KISIM

FORMUN DOLDURULMASI

Formun aşağıdaki açıklamalara göre doldurulması gerekmektedir:

I. KİŞİSEL BİLGİLER

A- GERÇEK KİŞİLER İÇİN

BAŞVURUCUNUN

1- T.C. KİMLİK NUMARASI: Formdaki kimlik numarası ile ilgili alana T.C. vatandaşlarının 11 rakamdan oluşan T.C. kimlik numarasını yazmaları gerekmektedir. Türk vatandaşı olmayan başvurucular bu alanı boş bırakacaklardır.

2- ADI:

3- SOYADI:

Formun bu alanlarına T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında yazılı olan adlarını ve soyadlarını, yabancılar ise pasaportlarında yer alan adlarını ve soyadlarını yazacaklardır. Başvurucunun geçerli kimlik belgesinde birden fazla adı veya soyadı varsa tamamı forma aktarılmalıdır. Adın ve soyadın değiştirilmeden ve kısaltılmadan yazılması gerekmektedir.

4- CİNSİYETİ: Bu alana T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında yazılı olan cinsiyetlerini, yabancılar ise pasaportlarında yer alan cinsiyetlerini yazacaklardır.

5- UYRUĞU: Bu alana Türkiye Cumhuriyeti uyruklular, "T.C." kısaltmasını yazacaklardır. Yabancı uyruklular, birden fazla uyruğu olanlar, hiçbir devletin uyruğunda olmayanlar ile mülteciler durumlarını belirtir açıklamayı bu alana yazmalıdırlar.

6- MESLEĞİ: Başvurucunun mesleğini, yoksa durumunu belirten açıklamayı bu alana yazması gerekir.

7- DOĞUM YERİ VE TARİHİ: Bu alana T.C. vatandaşları nüfus cüzdanlarında, yabancılar ise pasaportlarında yer alan bilgileri yazacaklardır. Doğum tarihi gün, ay ve yıl biçiminde formdaki ilgili kutucuklara aktarılmalıdır. Bu bilgilerin nüfus cüzdanında veya pasaportta yer aldığı şekliyle, kısaltılmaksızın ve değiştirilmeksizin yazılması gerekir.

8- YAZIŞMA ADRESİ: Anayasa Mahkemesinin başvurucular ile yapacağı her türlü yazışma, tebligat ve bilgilendirme yazıları bu formda belirtilen yazışma adresine gönderilecektir. Bu nedenle formda belirtilen adresin doğru ve güncel olması gereklidir. Başvurucu, bildirdiği adres bilgilerinin yanlış ya da eksik olması veya güncel olmamasından sorumludur. Bu itibarla formda belirtilen adres

bilgilerinde bir değişiklik olması durumunda bunun en kısa sürede Mahkemeye bildirilip söz konusu bilgilerin güncellenmesi gerekmektedir.

9- TELEFON NUMARASI VE ELEKTRONİK POSTA ADRESİ: Formun bu alanına başvuruçunun sürekli olarak kullandığı ve kendisine en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşılabilir ev, iş ve cep telefon numaraları ile elektronik posta adresinin yazılması gerekmektedir. Başvuruçunun bilgilendirilmesinde bu alanda belirtilen iletişim bilgileri kullanıldığından bunların doğru ve güncel olması önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikler en kısa sürede güncellenmelidir.

AVUKATININ

(Başvuru avukat aracılığıyla yapılacak ve takip edilecek, formun bu alanlarının aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde doldurulması gerekmektedir.)

1- ADI:

2- SOYADI:

Gerçek kişiler bakımından yukarıdaki "Adı" ve "Soyadı" alanlarının doldurulmasına ilişkin bilgilere bakınız.

3- YAZIŞMA ADRESİ: Avukat aracılığıyla yapılan başvurularda avukat ile yapılan yazışmalar ya da ona yapılan tebligatlar başvuruçuya yapılmış sayılmaktadır. Bu nedenle formun bu alanına avukatın yazışma adresinin yazılması ve bu bilgilerde bir değişiklik olması durumunda en kısa sürede Anayasa Mahkemesine bildirilmesi gerekmektedir.

4- TELEFON NUMARASI VE ELEKTRONİK POSTA ADRESİ: Bu alana avukatın sürekli olarak kullandığı ve kendisine en kısa zamanda ulaşılabilir ev, iş ve cep telefon numaraları ile elektronik posta adresinin yazılması ve iletişim bilgilerinde bir değişiklik olduğunda en kısa sürede Mahkemeye bildirilmesi gerekmektedir.

B- TÜZEL KİŞİLER İÇİN

BAŞVURUCUNUN

1- UNVANI:

2- ADRESİ:

Bu alanlara tüzel kişiliğin tesciline ilişkin belgelerde yer alan unvanı ile güncel adresinin yazılması gerekir. Tüzel kişinin unvanı, hukuki durumu ya da adres bilgilerinde değişiklik olması durumunda bu değişiklik en kısa sürede Mahkemeye bildirilmelidir.

TEMSİLE YETKİLİ KİŞİNİN

1- T.C KİMLİK NUMARASI:

2- ADI:

3- SOYADI:

4- UYRUĞU:

5- MESLEĞİ:

6- DOĞUM YERİ VE TARİHİ:

7- YAZIŞMA ADRESİ:

8- TELEFON NUMARASI VE ELEKTRONİK POSTA ADRESİ:

Yukarıdaki alanların doldurulmasında, gerçek kişiler bakımından yukarıdaki "A- Gerçek Kişiler İçin" "Başvurucunun" başlığı altındaki açıklamalara bakınız.

AVUKATININ

(Başvuru avukat aracılığıyla yapılacak ve takip edilecekse, formun bu alanlarının aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde doldurulması gerekmektedir.)

1-ADI:

2-SOYADI:

3-YAZIŞMA ADRESİ:

4-TELEFON NUMARASI VE ELEKTRONİK POSTA ADRESİ:

Yukarıdaki alanların doldurulmasında, gerçek kişiler bakımından yukarıdaki "A- Gerçek Kişiler İçin" "Avukatının" başlığı altındaki açıklamalara bakınız.

II. AÇIKLAMALAR:

(Bu başlık altındaki açıklamalarda başvuru sadece özet ve özlü bilgiler vermeli, gerektiğinde ekte sunduğu ilgili belgeye atıf yapmak suretiyle taleplerini aktarmalıdır.)

A- Kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti:

Bu alanda bireysel başvuru konusu bir hak ve özgürlüğün kamu gücünün hangi işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlâl edildiğine ilişkin olayların tarih sırasına bağlı kalarak açık ve özet bir şekilde aktarılması gerekmektedir. Şayet başvuru bir den fazla Anayasal hak ihlali iddiası varsa her bir şikâyete ait açıklamanın ayrı ayrı yapılması gerekmektedir.

B- Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin, hangi nedenlerle ihlâl edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar:

Bu alanda başvuru Anayasa ile güvence altına alınan haklarından hangisinin ya da hangilerinin ihlâl edildiğini açık ve özet bir şekilde ifade etmeli ve şikâyetlerinin Anayasa'nın hangi maddelerine dayandığını belirtmelidir. Ayrıca başvuru konusu edilen kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların hangi temel hakkını ihlâl ettiğine ilişkin bağlantının kurulup açıklanması gerekmektedir.

Başvurucu gerekçelerini açık, sade ve anlaşılır bir tarzda delilleriyle birlikte ortaya koymalıdır.

C- Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının açıklanması:

Bu alanda başvuru kamu gücü kullanılarak kişisel ve güncel bir hakkının ihlâl edildiğini ve mağduriyetinin başvuru yapıldığı sırada da sürdüğünü gerekçeleriyle birlikte açıklaması gerekir.

Başvurunun Anayasa Mahkemesince kabul edilebilmesi için bir temel hakkı şahsen ve doğrudan zedeleyen bir kamu gücü işleminin varlığı ve bu ihlâl nedeniyle meydana gelen mağduriyetin başvuru yapıldığı sırada da devam ediyor olması gerekmektedir. Bu nedenle başvuru konusu bireysel işlemle bir temel hakkı şahsen ve doğrudan etkilenmeyen kişilerin başvuruları kabul edilemez bulunup reddedilmektedir.

III. BAŞVURU YOLLARININ TÜKETİLDİĞİNE İLİŞKİN BİLGİLER

(Bireysel başvuru yapılmadan önce ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmesi idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bu nedenle başvuru yapılmadan önce bu yolların tüketilip tüketilmediği ve mevcut kararın kesinleşmiş olup olmadığı değerlendirilmelidir.)

A- Başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamalar:

Bu alanda bireysel başvuru öncesinde başvuru konusu edilen kamu gücü işlemine karşı hangi başvuru yollarına gidildiğinin ve bunlardan elde edilen sonuçların, başka bir anlatımla başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların ve neticelerinin belirtilmesi gerekmektedir.

B- Başvuru yollarının tüketildiği veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih:

Bu alanda ihlale neden olaya ilişkin kesin kararı veren mercii veya makam ile kararın tarih ve sayısı (başvuru yollarının tüketildiğini gösteren en son karar) veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ve kesin kararın tebliğ veya öğrenilme tarihinin belirtilmesi gerekmektedir.

1- KARARI VEREN MAHKEME/MERCİİ/MAKAM :

Kesin kararı veren mercii ya da makamin neresi olduğu belirtilmelidir. Başvuru konusu bir mahkeme kararıysa, bu kararı veren ilk derece ya da temyiz mahkemesinin hangisi olduğu ve varsa dairesinin gösterilmesi gerekir.

2- KARARIN TARİHİ VE SAYISI

Başvuruya konu kesin kararın tarihi ile esas ve karar numaraları yazılmalıdır.

3- TEBLİĞ VEYA ÖĞRENME TARİHİ:

Söz konusu kesin karar ya da işlem tebliğ edilmişse tebliğ tarihinin, tebliğ edilmemişse tehim ya da öğrenme tarihinin belirtilmesi gerekmektedir.

C- Başvuru mazeret nedeniyle süresi içinde yapılamamışsa buna dair açıklamalar:

Başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Bununla beraber başvuru süresinin müebir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeret nedeniyle kaçırılması hâlinde, mazeretin kalktığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde mazeretine ilişkin açıklamaları da içeren başvuru formu ve eklerinin yanı sıra mazeretini ispatlayan belgelerle birlikte başvuru yapılabilir.

IV- DİĞER BİLGİLER

A- Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarası:

Bu alanda başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarasını ve yeni başvurusu ile bir bağlantısı bulunup bulunmadığını belirtmesi gerekmektedir.

B- Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçesi:

Bu alanda başvurucunun varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin olup olmadığını belirtmesi gerekir. Kimliğinin açıklanmasını istemeyen başvuru yargılamasının

aleniyeti ilkesinin istisnası niteliği taşıyan bu talebinin gerekçesini bildirmelidir. Mahkeme kimliğin saklı tutulması taleplerini istisnai durumlarda ve ancak gerekçesini haklı bulursa kabul edebilir.

V- SONUÇ TALEPLERİ

Bu alanda başvuruçunun nihai taleplerini özetlemesi ve bu kapsamda adli yardım, tedbir, duruşma, keşif ve bilirkişi incelemesi, tazminat ve yargılama giderlerine hükmedilmesi vb. isteklerini belirtmesi gerekmektedir.

TARİH

Formun doldurulduğu tarihin gün, ay ve yıl biçiminde yazılması gereklidir. Bununla birlikte başvurunun yapıldığı tarihin, başvurunun Kanun'da gösterilen yerlerce kaydının yapıp başvuruçuya alındı belgesinin verildiği gün olduğu bilinmelidir.

İMZA

Başvuru formunun başvuruçusu veya varsa temsilcisi ya da avukatı tarafından imzalanması; imzalı asıl nüshasının Kanun'da gösterilen yerlere ibraz edilmesi gerekmektedir.

Formun imzasız olması ya da asıl nüsha olmaması durumunda başvuru işleme konulmayacağından formun ilgili mercie tesliminden önce bu hususların kontrol edilmesinde yarar vardır.

EKLER

(Formun ekine başvurunun esasına dayanak teşkil eden belgelerin başvuru formundaki sıra takip edilmek ve aşağıdaki açıklamalar dikkate alınmak suretiyle eklenmesi gerekmektedir.)

Başvuruçunun ek olarak sunacağı belgeleri ya da onaylı örneklerini tarih sırasına göre numaralandırarak, her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlaması gerekir.

Belgelerin astlarının gönderilmesi hâlinde bunlar başvuruçuya iade edilmeyecektir.

Anayasa Mahkemesine sunulacak belgelerin birbirine tutturmak için zımbalanmaması, yapıştirilmemesi ya da bağlanmaması gerekir. Tüm sayfalar sırasına göre numaralandırılmalıdır.

1- Yetki belgesi ve vekâletname

2- Başvuru harcının ödendiğine dair belge

3- Nüfus cüzdanı örneği ve başvuruçusu yabancı ise geçerli kimlik belgesi

4- Tüzel kişilerde tüzel kişiliği temsile yetki belgesi

5- Kesin karar ya da işlemin tebliğ belgesi

6- Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri

7- Tazminat talebi varsa uğrandan zarar ve miktarı ile buna ilişkin belgeler

8- Başvuru süresinde yapılamamışsa mazereti ispatlayan belgeler

Başvuruçusu ihlal iddiasına dayanak gösterilen belgelere erişememişse bunun nedenleri ve gerekçeleri

ÜÇÜNCÜ KISIM

FORMUN TESLİMİ VE SONRASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bu kılavuzdaki açıklamalar doğrultusunda hazırlanan başvuru formu, harç tahsil makbuzu ile birlikte mahkemelere veya yurt dışı temsilciliklerine ya da bizzat Anayasa Mahkemesine teslim edildiğinde başvuruca ya da temsilcilerine bir alındı belgesi verilmektedir.

Bu alındı belgesindeki tarih bireysel başvurunun yapıldığı tarihi gösterir. Bu belgenin başvuru tarihi ile ilgili herhangi bir ihtilaf olması durumunda ibrazı gerekeceğinden saklanması önemlidir.

Mahkemeler ya da yurt dışı temsilciliklerine teslim edilen başvuru formu ve ekleri gerekli kayıt işlemleri yapıldıktan sonra elektronik ve fiziki ortamda Anayasa Mahkemesine ulaştırılır. Ayrıca dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak form ve ekindeki veriler kaydedilir ve saklanır. Bu makamlar tarafından başvuru formu ve ekinin kabul edilebilirlik ya da esasına ilişkin herhangi bir inceleme ya da değerlendirme yapılmaz.

Form ve ekindeki belgeler Anayasa Mahkemesine ulaştığında Mahkemeye başvurunun kaydı alındığı hususu ve başvuru numarası başvuruca ya bildirilecektir.

Başvuru formunun tesliminden sonra aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

a) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Anayasa Mahkemesince eksikliğin giderilmesi için başvuruca veya varsa temsilcisine ya da avukatına onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilerek eksikliğin tamamlanması talep edilecektir. Anayasa Mahkemesince istenen belgelerin süresinde teslim edilmesi gerekmektedir. Bildirilen sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verilir.

b) Başvuruyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesince istenen belgeler Mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler aracılığıyla gönderilebileceği gibi Anayasa Mahkemesinin aşağıda belirtilen adresine de bizzat teslim edilebilir. Belirtilen usul haricinde mektup, posta, elektronik posta vb. yollarla gönderilen belgeler kabul edilmeyecek ve işleme alınmayacaktır.

c) Anayasa Mahkemesi ile yapılan her türlü yazışmada başvuruca'nın adı, soyadı, T.C. kimlik numarası ile kendisine bildirilen başvuru numarasının belirtilmesi gerekmektedir.

ç) Anayasa Mahkemesi, başvuruca'dan her aşamada başvurusuna ilişkin ilâve belge, bilgi veya tamamlayıcı açıklamalar talep edebilir. Talep hâlinde istenilenlerin belirtilen sürelerde sunulması zorunludur.

d) Anayasa Mahkemesi, başvuruca tarafından yazılı veya telefon, faks, elektronik posta vb. yollarla yapılan başvuru süreciyle ilgili bilgi edinme taleplerine cevap vermemektedir.

e) Anayasa Mahkemesine şahsen yapılacak başvurular ile belge sunumlarının aşağıdaki adrese yapılması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Ahlâtişbel Mahallesi İncek Yolu Serpmeleri No: 4
06890 Çankaya / Ankara - Türkiye

Bu bilimsel Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilen ve Avrupa Birliği ile Avrupa Konseyinin Ortak Programı olan "Yüksek İstisna Kurumlarının Avrupa Standartları Bakımından rollerinin güçlendirilmesi Projesi" kapsamında desteklenen Projesinin ilâve makulü Harçlar ve İstisna Bilmelidir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİREYSEL BAŞVURU FORMU

Form doldurulurken dikkat edilmesi gereken hususlar ve bireysel başvuru hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.aynız.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine göre hazırlanmıştır.

Başvuru formunun İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenmesi ve aynı maddede belirtilen belgelerin ya da onaylı örneklerinin başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir. Başvuru formu, okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde resmî dilde hazırlanmalıdır.

I. GENEL BİLGİLER VE DİZİ PUSULASI

A. Başvurucu Sayısı :

B. Başvuru Tarihi :

C. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi önünde devam eden başka bir başvurusu varsa numarası:

D. Başvuru Dizi Pusulası

- Başvuruda ileri sürülen iddiaların temellendirilmesi için gerekli görülen belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak her bir belgenin ana başlıklar hâlinde aşağıdaki kısma yazılması gerekmektedir (özellikle 603).
- Bireysel başvuru dosyaları kararını verildiği yile takip eden yıldan başlamak üzere bir (1) yıl sonra inha edilir. Bu nedenle başvuru evrakının onaylı suretlerden oluşturulmasına dikkat edilmesi önerilir.
- Belgelerin eksiksiz ve okunaklı olması gerekmektedir.
- Gönderdiğiniz belgelerde ilgili aşağıdaki kurallara **KESİNLİKLE UYULMALIDIR**:
  - * Belgelerin tarih sırasına göre çok kısa ve özlü bir şekilde tanımlayarak düzenleyiniz.
  - * Sayfaları sırasına göre numaralandırınız.
  - * Belgeleri birbirine tutturmak için zımba, atag, yapıştırıcı bant kullanmayınız.

II. BAŞVURUCU BİLGİLERİ

A. GERÇEK KİŞİ BAŞVURUCU

T.C. Kimlik Numarası

Uyruğu

Adı

Mesleği

Soyadı

Telefon Numaraları

Anne Adı

Elektronik Posta Adresi

Baba Adı

Adresi

Doğum Tarihi

Cinsiyeti

B. TÜZEL KİŞİ BAŞVURUCU

Mensur Numarası

Telefon Numaraları

Unvanı

Kayıtlı Elektronik Posta Adresi

Vergi Numarası

Adresi

Kayıtlı Olduğu Sicil

Sicil Numarası

Temsilcinin Adı ve Soyadı

Temsilcinin T.C. Kimlik Numarası

Son Başvuramı Sil

Yeni Başvuramı Ekle

III. TENSİLCİ BİLGİLERİ

Başlıkların rubricası ayrı ayrı bir başlıkla doldurulmalıdır.

A. AVUKAT

Adı	Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular*	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Soyadı	Telefon Numaraları	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kayıtlı Olduğu Baro	Elektronik Posta Adresi:	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Baro Sicil Numarası	Adresi:	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
	<input type="text"/>	
	<input type="text"/>	

*Başvurucu ile temsilcisi arasında vekaletname düzenlenmiş olması gerekmektedir.

B. AVUKAT OLMAYAN TENSİLCİ

T.C. Kimlik Numarası	Temsil Olunan Başvurucu/Başvurucular**	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Adı	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Soyadı	Temsil İlgisi***	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Anne Adı	Telefon Numaraları	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Baba Adı	Elektronik Posta Adresi:	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Doğum Tarihi	Adresi:	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Uyruğu	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	

**Başvurucuların herhangi birisi ile (özellikle) düzenlenmiş vekaletname gerekmektedir.

***Aynı kişi, aynı maddede (24-43) temsilci olarak faaliyetleri ve bu ilgisine dayalı belgeleri aktarmalı/göstermelidir.

Son Tensilciyi Sil

Yeni Tensilci Ekle

V. DİĞER BİLGİLER

Bağuru süresi içinde yapılamamışsa mazerete ilişkin açıklamalar:

Başurudan önce bir talep veya aksi hususla ilgili hükümler mazeret nedeniyle alınabileceği durumda mazerete ilişkin belgeler bağuru bitimini etkiler ve aşağıdaki kurumlardan alınabilir (Madde 64/2):

A. MAZERET

Mazeretin Başlangıç Tarihi

Mazeretin Bitiş Tarihi

Tebdir talebi varsa nedenleri:

Başurudan önce ya da medd veya mazeret talebinde bulunmuş ve/veya tedbir talebi ile ilgili belgeleri ibraz etmiş olan atılınan tutanaklar, gerekçe belgelerinden önceki başvuruların aldığı tutanak kayıtlarından ibz alınır (Madde 75).

Çevresindeki başka tedbir talepleri ile ilgili diğer başvuruların sonuçlandırılmama süresince alınması talep edilebilir.

B. TEDBİR

Kamuya açık belgelerde kimliğin gizli tutulması talebi varsa bunun gerekçesi:

Gerekçesi olarak yeterli güvenceyle belgelerin kamuya açık tutulmaması talep edilebilir.

C. GİZLİLİK

Adli yardım talebi varsa buna dayanak belgeler:

Bağuru süresince talep edilebilmesi için başvuru süresi içinde ve/veya gerekçe belgelerinde (Madde 64/2) ilgili kurum/düzenlemeler, gerekçe ve/veya tutanak kayıtları, tutanak veya tutanaklar dışında ilgili tedbir talebinin alınması ve/veya alınmaması gerekçeleri.

Sevki ve gözetimle ilgili tedbir ve/veya diğer belgeleri dayandırmak için yargısal talimlerde bulunulması halinde talep mazeret mektubuna reddedilmesini talep eden tutanak kayıtlarından talep edilebilir ve/veya alınması da talep edilebilir.

D. ADLİ YARDIM

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmak için iç hukuk yollarını tüketmiş olman ve kesin kararın sana tebliğ tarihinden itibaren 4 ay içinde mahkemeye başvurman gerekir. Türkiye vatandaşları açısından AİHM'e başvurmak için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş olman ve bu başvurunun hakkında karar verilmiş olması gerekir, bu iç hukuk yollarını tüketmek anlamına gelmektedir.

Başvurunun AYM kararı sana tebliğ edildiği tarihten itibaren en geç dört ay içinde mahkemeye ulaşmış olması gerekmektedir. AİHM, başvurunun postaya verildiği tarihi esas alarak 4 aylık süreyi hesaplamaktadır. Bu yüzden başvurunun hapisane idaresine teslim ederken ne zaman postaya verildiği bilgisini mutlaka edinmelisin.

Mahkemeye yapılan başvuruda kullanılan dilin önemi yoktur. Herkes kendi dilinde başvuru yapma hakkına sahiptir. Yani başvuru dilekçeni Türkçe olarak yazabilirsin. Ancak başvuru sonrası aşamalarda mahkemenin resmi dilleri olan İngilizce ve Fransızca'dan birini seçerek yazışmaları bu dille yapman gerekmektedir.

Başvurunun kabul edilirse başvurunun kabulünden sonraki süreçte davanın başladığında mahkemeden adli yardım talebinde bulunabilirsin ve bu kabul edilebilir.

Bunun için aşağıdaki şartların oluşması gerekmektedir;

- Adli yardımın yapılması davanın iyi yönetilmesi için gerekli olmalı.
- Başvuru sahibi olarak yapmak zorunda olduğun giderleri kısmen veya tamamen karşılayacak yeterli imkânlarla sahip olmamalısın.

Davaya bakan daire başkanı, bu iki durumun gerçekleştiğine kanaat getirdiği takdirde adli yardım kararı verilebilir. Adli yardım, davanın büyük daire önüne götürülmesi halinde devam eder.

Sadece AİHM sitesinde yayınlanan formu doldurarak bireysel başvuru yapabilirsin. AİHM bunun dışında yapılan yazılı başvuruları incelemeye almamaktadır. Günümüz itibarıyla doldurulması gereken AİHM'e başvuru formu, sağ üst köşesinde "2018/1" yazan formdur. Bu forma, AİHM web sayfasından ulaşılabilir. Hapishane idaresi, internet üzerinden ücretsiz olarak bu forma ulaşabilecektir.

Bu formu eksiksiz doldurmalısın, ilk inceleme bireysel başvuru için zorunlu kılınan bu form üzerinden yapılır. O yüzden mahkeme bu form incelediğinde şu bilgileri görebilmelidir;

- Kimlik bilgilerin, kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk yani iç hukuk yollarını tükettiğin ve başvurunu 4 aylık sürede yaptığın,
- İhlale konu olan olay, burada ihlalin kamunun hangi eylem ya da işlemi sonucu gerçekleşmiş olduğu, senin fiili olarak ne tür bir ihlal ile karşılaştığın,

AİHS ve/veya eki protokollerde korunan hangi haklarının ihlal edildiği ("adil yargılanma", "özel hayata saygı", "kötü muamele yasağı" gibi) ve bu iddianın dayanakları,

Bu bilgiler başvurunun niteliği ve konusunu belirlemeye yetmelidir. Mahkeme ilk incelemeyi ve kabul edilebilirlik kararını sadece bu formu inceleyerek verecektir. Sonraki aşamalarda da bu bilgilerin tam ve eksiksiz olması davanın seyri açısından önemlidir.

Formu mahkemenin her bölüm için ayırdığı sayfalara göre ve sayfa sayılarına uyarak düzenlemelisin. Aksi takdirde mahkeme bu sebeple başvurunu reddedecektir. Başvuru formunda "E. Olayların anlatımı", "F. İddia edilen Sözleşme ve/veya Protokol ihlallerine ve iddiaların dayanaklarına dair açıklama" ve "G. Sözleşmenin 35. maddesinin 1. paragrafı ile belirlenmiş kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk" başlıkları altındaki bölümlerin aşılması gerekmektedir.

Başvuruna mümkün olduğunca iç hukuk yollarının tüketirken kullandığın dilekçeleri, yargısal kararları ve süreçle ilgili belgeleri eklemelisin, fotokopi olarak eklemen yeterli olacaktır. Mahkeme, karar ya da

belgelerin fotokopilerini yeterli bulmaktadır. Ekleyemediğin belgeleri ekleyememe sebeplerini ve aşıların neredede olduğunu belirtmen iyi olacaktır.

Ayrıca eğer gerekli görürsen başvuruna 20 sayfayı geçmeyen yazılı bir “ek açıklamalar” bölümü koyabilirsin. Bu yazılı ekte sadece başvuru formunun içerdiği bilgi ve açıklamaları geliştirici bilgi ve açıklamalar yer alabilir. Bu yazılı bilgilendirmeyi “başvuru formuna ek açıklamalar” olduğunu belirterek dizi pusulası bölümünde belirtmelisin ve bu açıklamaları mahkemenin ancak başvurusunu esastan incelemeye karar verdiğinde dikkate alacağını unutmamalısın.

TUR-2016/2

Mahkeme İhtüzüğü

Madde 47¹ – Bireysel başvurunun içeriği

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru, Mahkeme başlıca türlü karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün hazırladığı başvuru formu ile yapılır. Başvuru formunda, formun ilgili bölümlerinde istenen tüm bilgilerin ve aşağıdaki hususların bulunması gerekmektedir:

(a) başvurucunun adı, doğum tarihi, uyruğu, adresi, başvurucunun tüzel kişilik olması halinde ise tam adı, kuruluş veya tescil tarihi, sicil numarası (eğer varsa) ve resmi adresi;

(b) temsilci varsa, temsilcinin adı, mesleği, adresi, telefon ve faks numaraları ve elektronik posta adresi;

(c) başvurucunun temsil edildiği durumlarda, başvuru formunun yetki belgesi bölümünde tarih ve başvurucunun istak imzası olmalıdır. Aynı şekilde, temsilcinin de başvurucu adına hareket etmeyi kabul ettiğini belirmesi bakımından başvuru formunun yetki belgesi bölümünde temsilcinin de istak imzası bulunmalıdır;

(d) aleyhine başvuru yapılan Sözleşmesi Devletin veya Devletlerin adı;

(e) olaylara dair özet ve okunaklı bir açıklama;

(f) iddia edilen Sözleşme ihlallerine ve dayanaklarına dair özet ve okunaklı bir açıklama;

(g) başvurucunun, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kabul edilebilirlik şartlarına uyduğunu gösteren bütü ve okunaklı bir açıklama.

2. (a) Başvuru formunun ilgili bölümlerinde belirlenmesi gereken, yukarıdaki 1. maddesin e, f ve g fıkralarındaki bilgilerin, Mahkeme'nin, başvurunun konusunu ve kapsamını başkaca bir belgeyi incelemeksizin belirlemesine yetecek düzeyde olması gerekmektedir.

(b) Bununla birlikte, başvurucu, olaylara, ileri sürülen Sözleşme ihlallerine ve gerçeklerine ilişkin ayrıntılı açıklamalarını ekleyerek bu bilgileri tamamlayabilir. Ancak bu bilgiler 20 sayfa'yı geçmemelidir.

3.1 Başvuru formu başvurucu veya başvurucunun temsilci tarafından imzalanmalı ve ekinde aşağıdaki belgeler var olmalıdır:

(a) sıklıkla konu olan, yargısal veya başka nitelikteki karar veya işlemlere ilişkin belgelerin örnekleri;

(b) başvurucunun, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında gösterdiği şekilde, iç hukuk yollarını tükettiği ve altı aylık süre kuralına uyduğunu gösteren belge ve kararların örnekleri;

(c) varsa, başka uluslararası soruşturma veya çözüm mekanizmaları önündeki başvurulara ilişkin belgelerin örnekleri;

(d) başvurucunun İhtüzüğün 47.5 1 (a) hükmü uyarınca tüzel bir kişilik olması halinde, başvuruyu yapan kişinin başvurucuyu temsile yetkili olduğunu gösteren belge veya belgeler;

1. Mahkeme tarafından 17 Haziran ve 6 Temmuz 2002, 11 Aralık 2007, 22 Eylül 2008, 6 Mayıs 2013, 1 Haziran ve 5 Ekim 2015 tarihlerinde değiştirildiği haliyle (Yürürlüğe giriş tarihi: 1 Ocak 2014)

3.2 Başvuruyu destekleyici belgelerin tarih sırasına göre listelenmesi, birbirini takip eder şekilde numaralandırılması ve açıkça belirlenmiş olması gerekir.

4. Kimliğin açıklanmasını istemeyen başvuru, bu hususu belirtmeli ve Mahkeme önündeki yargılamanın ahenliği ilkesinden ayrılmayı haklı kılacak sebepleri bildirmelidir. Mahkeme, kimliğin saklı tutulmasına talep üzerine karar verebileceği gibi kendiliğinden de karar verebilir.

5.1 Bu maddenin 1, 2 ve 3. fıkralarında belirtilen kurallara uyulmaması halinde başvuru Mahkeme tarafından incelenmez, meşerki;

(a) başvuru bu kurallara uymamasına ilişkin tatminkâr bir açıklama yapmış olsun;

(b) başvuruya ihtiyatî tedbir istemine ilişkin olsun;

(c) Mahkeme, resen veya talep üzerine, başka türlü karar vermiş olsun.

5.2. Mahkeme her durumda başvurunun belirli bir zaman dilimi içinde ve uygun gördüğü şekil ve şartlarda, bilgi ve belge sunmasını talep edebilir.

6. (a) Sözleşmenin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında başvuru tarihi, bu maddede belirlenen şartlara uygun başvuru formunun Mahkeme'ye gönderildiği tarihtir. Postane damgası gönderme tarihi olarak kabul edilir.

(b) Mahkeme, makul gördüğü durumlarda, farklı bir tarihi de başvuru tarihi olarak kabul edebilir.

7. Başvurucu adres değişikliğini ve başvurunun incelenmesi bakımından gerekli olan her olayı Mahkeme'ye bildirmek zorundadır.

Başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar

1. Başvuru formunu doldürmeden önce bilmeniz gerekenler

Mahkeme hangi şikâyetleri inceler?

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Mahkeme), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ile güvence altına alınmış olan temel haklarının ihlal edilmesinden şikâyetçi olan gerçek kişilerin ve tüzel kişilerin başvurularını değerlendiren uluslararası bir mahkemedir. Sözleşme, uluslararası bir antlaşma olup, çok sayıda Avrupa devleti, Sözleşme'yi kabul ederek bireylerin belirli temel haklarının korunması yükümlülüğü altına girmiştir. Bu haklar, Sözleşme'de ve Sözleşme'ye ek 1, 4, 6, 7, 12 ve 13 numaralı Protokollerde yer almaktadır. Bu protokoller yalnızca bazı devletler tarafından kabul edilmiştir. Ekte bulacağınız ada geçen bu motifler okunması tavsiye edilir.

Mahkeme her türlü şikâyeti incelemeyebilir. Mahkeme'nin yetkisi, kimin, ne zaman ve hangi konuda başvuru yapabileceğini belirleyen ve Sözleşme'de yer alan "kabuledilebilirlik kriterleri" ile tanımlanmıştır. Mahkeme tarafından incelenen başvuruların %90'ından fazlası kabul edilemez bulunmaktadır. Bu nedenle, şikâyetinizin aşağıda belirtilen kabuledilebilirlik koşullarına uygun olduğunu dikkatle kontrol etmeniz gerekmektedir.

Mahkeme başvurunuzu ancak şu koşullarda inceleyebilir:

- Şikâyetleriniz, Sözleşme ve Protokollerle güvence altına alınmış olan bir veya birden fazla temel hakın ihlaline ilişkin olmalıdır;
- Şikâyetleriniz, Sözleşme'ye ve/veya ilgili Protokole taraf olan bir devlete karşı yapılmış olmalıdır (Her devlet her Protokole taraf değildir. Bu nedenle, Mahkeme'nin www.echr.coe.int/applicants internet adresinde yer alan listeden onama bilgilerinizi teyit ediniz);
- Şikâyetleriniz, bir kamu makamının (yasaama organı, idari bir makam, mahkeme vb.) sorumluluk alanına giren işlemlere ilişkin olmalıdır. Mahkeme, özel kişi veya kuruluşlara karşı yapılan şikâyetleri değerlendirmeyebilir;
- Şikâyetleriniz, ilgili devletin Sözleşme'yi veya söz konusu Protokollü onadığı tarihten sonra gerçekleştiren işlem ve olaylara ilişkin olmalıdır (Devletlerin Sözleşme'ye ve Protokollere taraf oldukları tarihleri, Mahkeme'nin www.echr.coe.int/applicants internet adresinde yer alan listeden onama bilgilerinizi teyit ediniz);
- Temel bir hakkın ihlalinden şahsen ve doğrudan etkilenmiş olmanız ("maddur sıfat" na sahip olmanız);
- Başvurunuzla konu olan şikâyetlerinize çözüm getirilmesi amacıyla, iç hukuk sisteminde şikâyetlerinizi dile getirmiş olmanız ("iç hukuk yollarının tüketilmesi"); Bu, genellikle Mahkeme'ye başvurmadan önce, en yüksek dereceli yargı organı da dahil olmak üzere, şikâyetlerinizi ulusal mahkemeler önüne taşımış olmanız zorunluluğu anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, ulusal yargı önünde yaptığınız başvurulara, ulusal mevzuatın öngördüğü usul ve sureyle ilişkin kurallara da uygun hareket etmiş olmanız gerekmektedir. Bununla birlikte, etkili olmayan iç hukuk yollarına veya olağan kanun yollarının bir parçası olmayan tahdide bağlı ya da olağanüstü kanun yollarını kullanma zorunluluğunuz yoktur;
- Usulüne uygun ve eksiksiz hazırlanmış başvurunuz, iç hukuktaki en yüksek yetkili yargı organı kararını verildiği tarihten itibaren dört ay içinde Mahkeme'ye sunulmuş olmalıdır. Dört aylık süre, normal olarak, en yüksek yetkili ulusal yargı organının kararı verdiği veya bu kararın size veya temsilcinize tebliğ edildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Etkili bir

hukuk yolunun bulunmadığı durumlarda ise dört aylık süre, şikâyetle konu olan eylem, olay veya kararın tarihinden itibaren işlemeye başlar. Dört aylık bu süre, sadece, Mahkeme'ye İçtüzüğü'nün 47. maddesi uyarınca hazırlanmış eksiksiz bir başvuru gönderdiğiniz takdirde kesilir (Başvuru paketindeki ilgili metni inceleyiniz). Söz konusu süre, dört aylık takvim süresinin son gününde, bu tarih bir Pazar günü veya resmi tatil günü olsa bile, sona erer. **Özetle, başvuru formunuz, gerekli tüm bilgi ve belgelerle birlikte dört aylık sürenin son gününden önce Mahkeme'ye gönderilmek üzere postaya verilmeli olmalıdır.** Dolayısıyla başvurunuzu doğru zamanla postaya verdiğinizden emin olunuz:

- Şikâyetlerinizi sağlam temellere dayanmalıdır. Şikâyetlerinize neden olan olayları açık ve özlu bir ifade ile dile getirmeli ve beyanlarınızda ilgili belgeleri, kararları, sağlık raporlarını, tanık ifadelerini ve şikâyetlerinizi destekleyici diğer belgeleri göndererek **iddialarınızı kanıtlamalısınız.**
- Şikâyetiste bulunduğunuz olayları bir temel hakkınıza haksız bir müdahale teşkil ettiğini göstermelisiniz. Yalnızca haksız veya yanlış olduğuna düşündüğünüz için bir mahkeme kararı hakkında şikâyetle bulunamazsınız. Mahkeme, bir temyiz/istinaf mahkemesi konumunda değildir ve ulusal mahkemeler tarafından verilen kararları ne değiştirebilir ne de ortadan kaldırabilir;
- Şikâyetlerinizi Mahkeme veya başka bir uluslararası makam tarafından incelenmemiş olmalıdır.

Mahkeme'ye her sene, on binlerce şikâyet ulaştığını göz önünde bulundurmalısınız. Mahkeme, uluslararası denetim kurumlarının inceleme niteliği taşımayan ve delillere dayanmayan içeriksiz, andansız veya mükerrem şikâyetleri değerlendirecek kaynaklara sahip değildir. Bu tip başvurular, zaidan ve hakaret edici bir dil kullanan başvurular için de geçerli bir sebep olan, başvuru hakkının kötüye kullanılmasını sebebiyle reddedilebilir.

Şikâyetle konu durumun, başvurucuya gerçek ve önemli bir zarara uğratmadığı, uluslararası düzeyde incelenmesini gerektiren yeni bir insan hakları ihlali oluşturmadığı durumlarda da, Mahkeme başvuruyu reddedebilir.

Kabuledilebilirlik kriterleri hakkında daha fazla bilgi için, bir avukata danışabilir veya Mahkeme'nin internet adresindeki kabuledilebilirlik kriterleri ve sıkça sorulan sorular bölümünü inceleyebilirsiniz.

II. Başvuru formu nasıl doldurulmalı

Geçerli bir başvuru formu için yapmanız gerekenler Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesi ile belirlenmiştir (başvuru formu paketinde bu bilgiyi bulabilirsiniz); daha fazla bilgiye Mahkeme'nin <http://www.echr.coe.int/applicants> internet adresinde yer alan, İçtüzüğe ek olarak hazırlanmış, başvuruda bulunma prosedürüne ilişkin Uygulama Talimatı başlığından ulaşabilirsiniz. Başvurunuzun eksiksiz bir başvuru olarak kabul edilmesini engelleyebilecek hatalardan kaçınmak için, başvuru formunu doldurmadan önce aşağıda belirtilen yönlendirmeleri dikkatlice okumanızı tavsiye edilir.

- **OKUNAKLI YAZIN.** Tercihen daktilo veya bilgisayar kullanın.
- **DURUMUNUZLA İLGİLİ HER BÖLÜM DOLDURULMALIDIR.** Aksi takdirde başvurunuz eksik olduğu için kabul edilmeyebilir.
- Sembol veya kısaltmalar kullanılmamalı, amaçsız kelimeler ile açıkça ifade edilmelidir.
- Başvuru formunuz **AÇIK VE ÖZ OLMALIDIR.**

Lütfen başvuru formunu Mahkeme'nin internet adresinden indirip, eğer mümkünse, elektronik ortamda doldurunuz. Bu işlem, başvurunuzun işleme konulmasını hızlandıracaktır.

Dil

Mahkemenin resmi dilleri İngilizce ve Fransızcadır, ancak size daha kolay geliyorsa, Mahkeme Yaz İşleri Müdürlüğü'ne, sözleşmeyi imzalamış devletlerin resmi dillerinden birinde yazabilirsiniz. Mahkeme önündeki usulün ilk aşamasında Mahkeme'den bu dillerden birinde yazılmış mektuplar alabilirsiniz. Fakat daha sonraki aşamalarda, özellikle de Mahkeme şikâyetleriniz konusunda Sözleşmeli Devlet'in yanlı görüşünü almaya karar verirse, Mahkeme tarafından gönderilen tüm mektup ve belgeler İngilizce veya Fransızca olacaktır. Aynı şekilde, sizden veya temsilcinizden gelecek yazışmaların da İngilizce veya Fransızca dillerinden birinde olması istenecektir.

Başvuru formunda doldurulacak bölümlere ilişkin açıklamalar

Bir başvurunun Mahkeme tarafından kabul edilebilmesi için, başvurunun durumuna uygun olan her bölümü belirtilen biçimde doldurması ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesi uyarınca gerekli tüm bilgi ve belgeleri temin etmesi gerekmektedir. Lütfen başvuru formunu doldururken ve şikâyetlerinizi destekleyici belgelerinizi eklerken bu uyarıyı göz önünde bulundurunuz. **Aksi takdirde başvurunuz Mahkeme tarafından incelenmeyecek, adınıza dosya açılmayacak ve gönderdiğiniz hiçbir belge muhafaza edilmeyecektir.**

Başvuru formu – (formda yer alan bölümlere ilişkin açıklamalar)

Başvuru formunda kullanılan terim ve açıklamalar Sözleşme'yi temel almaktadır ve toplumsal cinsiyete duyarlı dilin bulunmaması halinde kimseyi dışlama amacı güdülmemektedir.

Barkod kutusu

Eğer daha önce, aynı konuda Mahkeme ile yazışmada bulunmuşsanız, biz size bu şikâyetlerinizin ilişkin barkod etiketleri gönderirdiyse, etiketlerden bir tanesini, başvuru formunun 3. sayfasında, sol üst köşede bulunan kutuya yapıştırmanız.

A. Başvurucu**A.1. Gerçek kişi**

Bu bölüm, bireysel başvuruda bulunan gerçek kişiler içindir (A.2. bölümünde belirtilen tüzel kişilerin (şirket veya dernek) adına).

1-9. Birden fazla başvurucu gerçek kişi varsa, her bir başvurucu için bu bilgiler ayrı bir sayfada doldurulmalıdır. Birden fazla başvurucu olması halinde, lütfen başvuruculara sıra numarası verin. Ayrıca, "Grup başvurular (aynı konuda birden fazla ayrı başvuru) ve sayısı birden fazla olan başvurucular (aynı konudaki bir başvuruda birden fazla başvuru)" ile ilgili aşağıdaki bölümü inceleyiniz.

6. Adres: Mahkeme'nin gerektiğinde iletişim kurabilmesi için, avukat veya temsilci adresinden ayrı olarak, başvurucu mutlaka kendi yazışma adresini bildirmelidir. Konaklayacak yer veya sabit bir adresi olmayan başvurucuların, gerekli açıklamayı da yaparak, bir posta kutusu adresi veya bir arkadaşının adresini bildirmesi gerekir.

A.2. Tüzel kişi (kuruluş)

Bu bölüm, bireysel başvuruda bulunan şirket, sivil toplum kuruluşları, dernekler vb. tüzel kişi başvurucular içindir. Bu bölüm doldurulmuş ise D.1 bölümünün de tamamlanması gerekmektedir.

10-16. Bu alanlara, başvuruca tüzel kişiye ait kimlik ve iletişim bilgilerini doldurunuz. Aynı türde birden fazla başvuruca varsa, her bir başvuruca için bu bilgiler ayrı bir sayfada doldurulmalıdır. Birden fazla başvuruca olması halinde lütfen başvuruca numaralarını yazınız.

11. Kayıt numarası: Başvuru sahibi tüzel kişinin resmi kayıtlardaki numarasını veya ticaret sicil kayıt numarasını (eğer varsa) bu alana giriniz.

12. Tanımlama kolaylığı açısından, eğer varsa, şirketlerin kayıt, kuruluş veya birleşme tarihleri bu alana girilmelidir.

Grup başvurular ve sayısı birden fazla olan başvuruca

Bir başvuruca veya temsilci, başvuru konuları farklı olaylara dayanan, iki veya daha fazla başvuruca adına başvuruda bulunuyorsa, her biri için eksiksiz bilgileri içeren ayrı bir başvuru formu doldurulmalıdır. Şikâyetlere ilişkin belgeler her bireysel başvuruca için ayrı ayrı eklenmelidir.

Başvuruca sayısının 10'dan fazla olduğu durumlarda, başvuru formu ve belgelere ek olarak, her başvuruca için tanımlayıcı bilgileri içeren bir tablo gönderilmelidir. Bu tablo, Mahkeme'nin www.echr.coe.int/application internet adresinden indirilebilir. Temsilcinin bir avukat olması durumunda, bu tablo elektronik ortamda (CD-Rom veya USB bellek) kaydedilmiş olarak gönderilmelidir.

Çok büyük sayıda başvuru grupları veya başvuruca olduğu durumlarda, başvuruca tarafından veya temsilcilerinden, gönderilerini veya belgelerini elektronik ortamda veya Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından belirlenecek diğer yollarla Mahkeme'ye sunmaları istenebilir. Bu durumdaki başvuruların etkili ve hızlı bir şekilde değerlendirilmesini kolaylaştırmak amacıyla Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından bu konuda başka talimatlar da verilebilir.

Grup başvurular veya sayısı birden fazla olan başvuruca hakkında Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'nün jekli ve usullere dair taleplerinin yerine getirilmesinde, davaların Mahkeme tarafından incelenmemesine neden olabilir (bkz. İçtüzük 47 §5 5.1 ve 5.2).

B. Aleyhinde başvuru yapılan Devlet veya Devletler

17. Başvurunun, aleyhine yönelildiği devlete veya devletlere ait kusurları işaretleyiniz.

Bu bölüm, şikâyetçi olduğunuz konulardan sorumlu olduğunuzu düşündüğünüz devletlere ilişkindir. Mahkeme'ye sadece bu listedeki sözleşme sistemine dâhil olan devletler aleyhine yöneltilen davaların getirilebileceğini unutmayınız.

C. Gerçek kişi başvuruca'nın temsilcisi (veya temsilcileri)

Bu bölümde temsilci olarak belirlenen kişi 35. no.lu kutuyu, başvuruca ise 33. no.lu kutuyu mutlaka imzalamalıdır.

C.1. Avukat olmayan temsilci

16-23. Bazı başvuruca, sağlık veya yetkisizlik sebebiyle dava usulünde yer alamayabilirler veya yer almamayı seçebilirler. Bu kişiler hukuk eğitimi almamış kişilerce temsil edilebilirler. Örneğin, bir ebeveyn çocuğunu temsil edebilir. Benzer şekilde, pratik veya tıbbi nedenlerle dava usulünde yer alması mümkün olmayan ceza infaz kurumlarındaki veya hastanelerdeki başvuruca aile bireyleri, eşleri veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından temsil edilebilirler. Bu gibi durumlarda, temsilcinin başvuruca'yı hangi sıfatla temsil ettiği veya başvuruca'ya olan yakınlığı belirtilmeli, kimlik ve iletişim bilgileri verilmelidir. Bu amaçla C.1 bölümünü tamamladıysanız, aynı zamanda bir avukatı da temsilci olarak belirlemeniz halinde C.2 bölümü de doldurulmalıdır (bakınız C.2.)

C.2. Avukat

26-32. Mahkeme önünde başvurucuyu temsile yetkili avukatın kimlik ve iletişim bilgileri ekliste olarak doldurulmalıdır. Başvurunun yapılması aşamasında bir avukat tarafından temsil edilmiş olması **zorunlu değildir**. Başvuru, bir avukat tarafından temsili gerektiren ileri aşamaya ulaştığı takdirde, başvurucu bu konuda bilgilendirilir. Mahkeme'nin, başvurunun hükümete yazılı görüşlerini bildirmesi için tebliğ edilmesi kararını verdikten sonraki bu aşamada, avukat tutmak için başvurucunun maddi imkânı yetersiz ve Mahkeme davanın görülebilmesi için gerekli buluyorsa, başvurucu adli yardımdan yararlanabilir. Söz konusu aşamaya gelindiğinde gerekli bilgiler başvuruculara gönderilecektir.

C.3. Yetki

Bu bölümdeki imzalar elak (orjinal) olmalıdır.

33. Başvurucu (çocuk olduğu veya hukuki ehliyeti olmadığı için imza yetkisi olmayan başvurucular hariç), kendi adına hareket etmesi amacıyla belirlediği temsilcisi yetkili kılabilmek için, yetki belgesi başlıklı bu bölümü imzalamalıdır. Avukat olmayan bir temsilci, imza yetkisi olmayan bir başvurucu adına bir avukata yetki veriyorsa, yetki belgesini başvurucunun rızasına temsili imzalar.

34 ve 36. Bu bölümde belirtilmesi gereken tarih, gerçek kişi başvurucunun veya temsilcinin belgeleri imzaladığı tarihtir.

35. Başvurucu tarafından Mahkeme'ye başvuru yapması için yetki verilen avukat veya kişi, bu görevi kabul ettiğini belirten yetki belgesi bölümünü imzalamalıdır. Bu bölümün imzalanmamış olması durumunda, Yazı İşleri Müdürlüğü, temsilcinin dava ile herhangi bir ilgisi olduğuna dair kayıt bulunmadığından, yazışmaları yalnızca başvurucu ile sürdürülebilir.

Aynı bir yetki belgesi **göndermemeniz**: Mahkeme, tüm belirleyici bilgilerin ve iletişim detaylarının başvuru formu üzerinde belirtilmesini istemektedir. Başvurucu ve temsilcisi, yetki belgesi bölümünü başvuruların hazırlanması aşamasında imzalamalıdır. Bir avukat, ancak kaçınılmaz bir engel olması halinde başvuru formu ve aynı bir yetki belgesi sunabilir. Mahkeme, ancak başvuru yapıldıktan sonra avukatın değiştirilmesi veya yeni bir avukatın yetkilendirilmesi halinde aynı bir yetki belgesini kabul edebilir. Bu durumda, Mahkeme'nin internet sayfasında mevcut ve gerekli tüm bilgileri içeren yetki belgesi kullanılmaktadır. Aynı bir yetki belgesi gönderilmesi halinde, bu durumun neden kaçınılmaz olduğu ikna edici olarak açıklanmadı ise, başvuru Mahkeme İçtüzüğü 47. maddede gerekliliğinin yerine getirilmemesi sebebiyle reddedilebilir.

Başvurucu temsilcisi ve Mahkeme arasında elektronik iletişim

eComms, Mahkeme'nin bir başvurucunun temsilcisi ile elektronik olarak haberleşebilmesi amacıyla sunulan bir hizmettir. **Bu hizmet, sadece başvurunun ilgili Hükümete bildirilmesine karar verilmesi halinde ve başvuru Hükümete bildirildiği zaman kullanıma açılır.**

37. Başvurucu temsilcisi tarafından Mahkeme'ye bildirilen elektronik adres, eComms hesabının açılması için kullanılacaktır. Bir avukatlık bürosunda toplu halde hizmet veren temsilcilerin, hesabın çok sayıda kullanıcı tarafından kullanılabilmesini sağlamak için genel bir elektronik adres bildirmeleri tavsiye edilir.

eComms hesabına için kullanılan elektronik adresler ilişkin her türlü değişiklik, Mahkeme'ye bildirmenizi gerekmektedir.

Daha fazla bilgiye eComms internet adresinde yer alan Hüküm ve Şartlar başlığından (<https://ecomms.echr.coe.int>) ve ayrıca başvurucuların elektronik başvurularına ilişkin Uygulama Talimatı başlığından ulaşabilirsiniz (www.echr.coe.int/practicaldirections) (yalnızca İngilizce ve Fransızca mevcuttur).

D. Tüzel kişi başvuru formunun temsilcisi (veya temsilcileri)**D.1. Kuruluş yetkilisi**

38-45. Başvurucu kuruluş, Mahkeme'nin yazışma yapabileceği ve kuruluş adına hareket etme yetkisi bulunan bir birey (şirket yöneticisi, başkan veya yönetim kurulu üyesi vb.) aracılığı ile başvurusunu sunmalıdır. Bu kişinin, başvuruda bulunmaya yetkili olduğuna dair belgelerin temin edilmesi gerekir. İlgili ülkedeki yerleşik uygulamaya bağlı olarak, söz konusu belge; ticaret sicil kaydı, noter tasdikli yönetim kurulu kararı olabilir. Eğer bu tarz bir belge sunulamıyorsa, buna ilişkin bir açıklama yapılmalıdır.

Şirket adına hareket etmek için kurumu yetkiye sahip bu kişinin tam isim ve iletişim bilgileri bu bölümde belirtilmelidir.

Kurumun resmi yetkilisi, aynı zamanda kuruluş adına hareket eden bir avukat ise, bu husus D.1 ve D.2 bölümleri doldürülerek açıkça belirtilmelidir.

D.2. Avukat

46-52. Mahkeme önünde başvuru kuruluşu temsile yetkili avukatın kimlik ve iletişim bilgileri eksiksiz olarak doldurulmalıdır. Başvurunun yapılması aşamasında bir avukat tarafından temsil edilmek zorunlu da değildir. Başvurunun bir avukat tarafından temsilini gerektiren ileri aşamaya ulaşması halinde, başvuru bu konuda bilgilendirilir.

Bu bölümde avukat olarak belirtilen kişi 55 no.lu kutuyu, başvuru kuruluşun temsilcisi olarak belirtilen kişi 53 no.lu kutuyu imzalamalıdır.

D.3. Yetki

Bu bölümdeki imzalar orijinal olmalıdır.

53. Başvurucu kuruluşun temsilcisi, kurum adına hareket etme yetkisini verdiği avukatı yetkilendirmek için bu bölümü imzalamalıdır.

54 ve 56. Bu bölümde belirtilmesi gereken tarih, kurum temsilcisinin ve avukatın belgeleri imzalandığı tarihtir.

55. Başvurucu kurum tarafından Mahkeme'ye başvuru yapması için yetki verilen avukat, bu görevi kabul ettiğini belirtmek için yetki belgesi bölümünü imzalamalıdır. Bu bölümün imzalanmamış olması durumunda, Yazı İşleri Müdürlüğü, avukatın dava ile herhangi bir ilgisi olduğuna dair kanıt bulunmadığından, yazışmaları yalnızca başvuru kuruluşun temsilcisi ile sürdürülebilir.

Aynı bir yetki belgesi göndermeyiniz; Mahkeme, tüm belirleyici bilgilerin ve iletişim detaylarının başvuru formu üzerinde belirtilmesini istemektedir. Başvurucu kuruluşun temsilcisi veya avukatı yetki belgesi kısmını başvurunun hazırlanması aşamasında imzalamalıdır. Bir avukat, ancak kaçınılmaz bir engel olması halinde başvuru formu ve ayrı bir yetki belgesi sunabilir. Mahkeme, ancak, başvuru yapıldıktan sonra avukatın değiştirilmesi veya yeni bir avukatın yetkilendirilmesi halinde ayrı yetki belgesini kabul edebilir. Bu durumda, Mahkeme'nin internet adresinde mevcut ve gerekli tüm bilgileri içeren yetki belgesi kullanılmalıdır. Ayrı bir yetki belgesi gönderilmesi halinde, bu durumun neden kaçınılmaz olduğu ikna edici olarak açıklanmalı ise, başvuru Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesinin gereğinin yerine getirilmemiş olması sebebiyle reddedilebilir.

Başvurucu temsilcisi ve Mahkeme arasında elektronik iletişim

eComm, Mahkeme'nin bir tüzel kişi başvuru formunun temsilcisi ile elektronik olarak haberleşebilmesi amacıyla sunulan bir hizmettir. **Bu hizmet, sadece başvurunun ilgili Hükümete bildirilmesine karar**

verilmesi halinde ve başvuru Hükümete bildirildiği zaman kullanıma açılır.

57. Başvurucu temsilcisi tarafından Mahkeme'ye bildirilen elektronik adres, eComms hesabının açılması için kullanılacaktır. Bir avukadlık bürosunda toplu halde hizmet veren temsilcilerin, hesabın çok sayıda kullanıcı tarafından kullanılabilmesini sağlamak için genel bir elektronik adres bildirmeleri tavsiye edilir.

eComms hesabımız için kullanılan elektronik adrese ilişkin her türlü değişikliği Mahkeme'ye bildirmeniz gerekmektedir.

Daha fazla bilgiye eComms internet adresinde yer alan Hüküm ve Şartlar başlığında (<https://ecomms.echr.coe.int/>) ve ayrıca başvurucunun elektronik başvurusuna ilişkin Uygulama Talimatı başlığından ulaşabilirsiniz (www.echr.coe.int/practicadirections) (yalnızca İngilizce ve Fransızca mevcuttur).

E, F, ve G.- Başvurunun konusu

58-65. Başvurunuz kısa ve öz olmalıdır. Davanızı ilgilendiren önemli bilgileri veriniz; kınal korular ve ilgisiz olayları dâhil etmeden, şikâyetinizle ilgili asıl nitelikteki olayları ve kararları açıklayarak, haklarınızın nasıl ihlal edildiğine dair bilgilere yer veriniz. Ek bir belgeye her zaman atıfta bulunabileceğiniz için, uzun alıntılar eklemeyiniz. Davanıza ilişkin olayları ve şikâyetlerinizi, Mahkeme'nin başvurunun konusunu ve kapsamını belirlemesine olanak sağlayacak şekilde, bu amaçla öngörülen bölümlerde açıklayınız. Davanıza ilişkin bu bilgiler, başvurunuzun doğru ve hadi bir şekilde incelenmesi açısından oldukça önemlidir ve söz konusu bilgiler, ek belgelerde değil, bu amaçla başvuru formunda ayrılmış sayfalarda belirtilmelidir. Bu bölüme her detayı sıkıştırıp doldurmak yerine, olayları, şikâyetlerinizi ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğu okunaklı, açık ve belli bir şekilde belirtmelisiniz. Bu sayfaları "bakınız ekli belge" açıklaması ile boş bırakmanız mümkün değildir. Başvuru konusuna ilişkin sunulan bilgilerin, başvuru formunda bu amaçla ayrılmış alanla sınırlanmaması başvurunuzun Mahkeme tarafından incelenmemesine neden olacaktır.

Eğer gerekli ise ek bilgi ve açıklamalar içeren ayrı bir belge başvuru formuna ek olarak sunulabilir. Ek bilgi ve açıklamaları içeren bu ek belge, toplam 20 sayfa geçmemelidir (Başvuruya ilişkin karar ve belgeler bu 20 sayfalık sınırı dışındadır). Ancak bu, başvurunun konusuna ilişkin açıklamalarınıza başvuru formu üzerinde başlayıp bu açıklamalar 20 sayfa olana kadar devam edebileceğiniz anlamına gelmemelidir. Söz konusu 20 sayfa ancak, formun ilgili sayfalarında özlü bir şekilde belirtilmesi gereken olayları, şikâyetlerin ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğun anlatımına ek olmalıdır. Sunulacak ekte yeni şikâyetlere yer verilemez; sunulan ek sadece başvuru formunda halihazırda belirtilmiş şikâyetlerin geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir.

Başvurunuzun, görüşleri alınmak üzere ilgili hükümete bildirilmesine karar verilirse, başvurunuzun, bu görüşlere cevaben, görüşlerini detaylı olarak sunma fırsatı olacaktır.

Tüm gönderilerinizi **tamamen okunaklı** olmalıdır ve eğer, olaylar, şikâyetler ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk bölümlerindeki açıklamalarınıza ilave olarak sunduğunuz gönderileriniz varsa, aşağıda belirtilen hususlar da dikkate alınmalıdır:

- bu gönderilerinizi eğer daktilo veya bilgisayar kullanılarak doldurulmuşsa, okunaklı bir yazı karakteri ve yazı tipi ile yazılmış olmalı (başvuru metninde en az 12 punto, dipnotlarda 10 punto);
- ek belgeler söz konusu bu, A4 sayfa boyutunda ve sayfa kenar boşluğu en az 3,5 cm genişlikte olmalı;
- sayfalar sırasına göre numaralandırılmış olmalı; ve;
- paragrafları numaraları belirtilmiş olmalıdır.

Genel bir kural olarak, başvurunuzda verdiğiniz bilgi ve summuş olduğunuz belgeler, başvuru ve üçüncü şahıslar hakkında verdiğiniz bilgiler de dâhil olmak üzere, kamuya açık olacaktır. Başkası, bu bilgilerin başvurunun savunması hükümete iletilmesi amacıyla hazırlanmış olayları üzerinde, Mahkeme'nin bir başvuru hakkında verdiği kabul edilmezlik veya kayıttan düşürme kararında, ya da başvurunun esasına ilişkin bir kararda yer alması halinde, söz konusu bilgilere Mahkeme'nin inceletme süreciyle ile ulaşılabilen veri tabanı HUDOC'dan erişilebilecektir. Dolayısıyla, özel hayatınız ya da üçüncü şahısların özel hayatı hakkında, sadece davanın anlaşılması için mutlaka gerekli olan ayrıntıları sormalısınız.

Ayrıca, kimliğinizin açıklanmasını istemiyorsanız bunu belirtmeniz ve yayınlamanın olasıyeti açısından içtisami nitelik taşıyan bu talebin gerçekleşmesi başvuru formunda bildirmeniz gerekmektedir. **Kimliğiniz gizli tutulması talepleri ancak istisnai durumlarda ve gerekçesi hakkı hulumursa kabul edilecektir.**

E. Olayların anlatımı

58-60. Anlatımlarınızda açık ve özül ifadeler kullanınız. Kesin tarihler belirtiniz.

Olayları kronolojik olarak, meydana geliş sırasına göre belirtiniz.

Şikâyetlerinizi, birden fazla konuya ilişkin ise (örneğin farklı davalar söz konusu ise), her bir konuyu ayrı ayrı açıklayınız.

Başvurunuzu destekleyecek bütün belgeleri ve özellikle ilgili kararları veya şikâyet konusu işlemlere ilişkin belgeleri *huzurlaşırma kararı, sair düvü edime kararı gibi* sormalısınız. Aynı zamanda, seçtik raporları, tanık ifadeleri, zabıtlar, tapu belgeleri veya gözetiminde geçirilen süreleri gösteren kayıtlar gibi iddialarınızı destekleyecek belgeleri sormalısınız. Örneğin terim edemediğiniz belgeler bakımından, bu durumun nedenlerini belirtmelisiniz.

F. Başvurucu tarafından iddia edilen Sözleşme ve/veya Protokol ihlallerine ve iddiaların dayanaklarına dair açıklama

61-62. Öne sürdüğünüz her bir şikâyet için, Sözleşme veya Protokollerin hangi maddelerinin, nasıl ihlal edildiğini açık ve özet olarak belirtiniz.

Sözleşme kapsamındaki şikâyetlerinizi olabildiğince açık ve özül olarak dile getiriniz. Şikâyetlerinizi, Sözleşme'nin hangi hükümlerine dayandığını ve iftira ettiğiniz olayların neden bu hükümlerin ihlaliine sebep olduğunu belirtmelisiniz. Bu türde açıklamalar, her bir şikâyetiniz için ayrı ayrı yapılmalıdır.

Örnek:

Maddeler 6 ve 7: Karanlıkta huzurlaşırma ve tazminat talebiyle açtığım dava çok uzun sürmüştür zira 10 Ocak 2002'den 25 Nisan 2022'ye kadar, on yıl aşkın bir süre devam etmiştir.

G. Sözleşme'nin 35. maddesi, 1. paragrafı uyarınca belirlenen kabul edilebilirlik kriterlerini uygunluk (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve dört ay kuralı ile ilgili açıklamalar)

63. Bu bölümde, Mahkeme'nin uluslararası yetkisine başvurmadan önce, ulusal makamlara, iddia edilen sözleşme ihlallerini önleme veya düzeltme imkânı vermiş olduğunuzu göstermeniz gerekmektedir. Diğer bir deyişle, ilgili ülkede kullanılabilir tüm iç hukuk yollarını tüketmiş olduğunuzu göstermelisiniz.

Sözleşme veya Protokoller kapsamında dile getirdiğiniz her şikâyetiniz için aşağıdaki bilgileri vermелisiniz:

- nihai kararın kesin tarihi, kararı veren mahkemenin adı ve kararın niteliği;
- nihai karara kadar olan süreçte, alt mahkemelerde veya diğer mercilerde verilen kararları

tarihleri ve

- İç hukuktaki dava dosyası numarası.

Mahkemeler (ilk dereceden en üst mahkemeye kadar) veya diğer karar organları tarafından alınan bütün kararların birer örneğini eklemeniz önemlidir. Ayrıca, mahkemelere sunduğunuz talep ve dilekçelerinizin ve ayrıca aynı yazı aşamasındaki dilekçelerinizin birer örneğini, Sözleşme kapsamındaki şikâyetinizin özünü her derecede dile getirdiğinizi gösterebilmek için başvurunuza eklemelisiniz.

Mahkeme önünde ileri vaktinizde her bir şikâyet, o şikâyet ile ilgili iç hukuk yolunun tüketilmesinden sonra, nihai karar tarihinden itibaren dört aylık süre içinde yapılmışta gösterilebilir. Bu nedenle, nihai kararın tarihini kesin olarak belirlemeniz, büyük önem taşımaktadır. Buhi kanıtlanabilirlik için, söz konusu tarihi gösteren bir örneği veya kararın ilân edildiği veya kamuya açık hale geldiği tarihte kararın bir kopyasını alamadıysanız, kesin kararın tebliğ tarihini gösteren kayıtlı evrakın veya zarfın bir kopyasını göndermelisiniz. Kullanılabilir bir iç hukuk yolu olmadıkça takdirde, şikâyetinize ilişkin eylem, tedbir veya karar ilahiyine, takip eden dört aylık süre içinde başvurduğunuzı göstermek için, söz konusu eylem, tedbir veya kararın tarihini gösteren belgeleri sunmalısınız.

54-65. Bu bölümde mevcut olan ama kullanmadığınızı bir iç hukuk yolu varsa, bu hususu belirtmelisiniz. Bu yolu kullanmadığınız sebeplerini de, eğer varsa, belirtmelisiniz.

İç hukuk yolunun tüketilmesi ve dört ay kuralı ile ilgili daha fazla bilgiye www.echr.coe.int/eng/hurancu internet adresindeki "Kabul edilebilirlik Kriterlerini Uygulama Rehberi"nden ulaşabilirsiniz.

H. Diğer uluslararası makamlar önündeki usullere ilişkin açıklamalar (eğer varsa)

66-67. Başvurunuz konu olan şikâyetinizi, başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm mekanizmasında dile getirip getirmediğinizi belirtmelisiniz (birleşmiş Milletler organı olan Uluslararası Çalışma Örgütü, Batı Avrupa Devletleri İnsan Hakları Komitesi veya uluslararası bir tahkim kurulu gibi). Eğer şikâyetlerinizi bu gibi makamlar önünde dile getirdiyse, söz konusu kararın adını, başvuru tarihini, usule ilişkin bilgileri ve alınan kararları detaylı olarak açıklamalısınız. Ayrıca, ilgili kararların ve diğer belgelerin örneklerini de göndermelisiniz.

68-69. Mahkeme önünde devam eden veya daha önce incelenmiş başvurular:

Mahkeme kayıtlarında, devam eden veya karara bağlanmış diğer başvurularınız varsa numaralarını belirtiniz. Bu bilgi, dosyalarınıza atılmasında ve adınıza açılmış başvuru dosyalarının değerlendirilmesinde Mahkeme'ye kolaylık sağlamanın açısından son derece önemlidir.

I. Başvuruya ek belgeler listesi

70. Başvuru formunun E, F, G ve H kısımlarında atıfta bulunulmuş bütün ilam ve kararların yanında, Sözleşme kapsamındaki ihlal iddialarınıza destekleyen ve Mahkeme'nin değerlendirmeye almasını istediğiniz diğer belgeleri (zarflar, senkronizasyonlar, sağık raporları vb.), tarih sırasına göre düzenleyip, sayfaları arasında göre numaralandırarak başvurunuza ekleyiniz. Göndermiş olduğunuz belgeler listesinde, Mahkeme tarafından kolaylıkla bulunabilmesini açısından, başvuruya ek belgeler listesi kısmına eklediğiniz her bir doküman için sayfa numarası belirtiniz. Şayet başvuru formunda liste için ayrılmış bölüm yeterli değilse, listeye ek bir sayfada devam edebilirsiniz.

Liste bölümünde atıf yapılan bütün belgelerin eskisi ve olursaki birer örneği başvuruya eklenmelidir.

Gönderdiğiniz belgeler size iade edilmeyeceğinden, belgelerin asıllarını değil, yalnızca örneklerini göndermelisiniz.

Mahkemeye göndereceğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara uymalısınız:

- Belgeleri tarih ve dava sırasına göre düzenleyiniz.
- Sayfaları sırasına göre numaralandırınız, ve
- Belgeleri birbirine tutturmak için, zımba, ataç, yapıştırıcı bant kullanmayınız.

MATBULATMA: Eksiksiz bir başvuru için gereken bütün bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde temin edebilmek için gereken önlemleri almak başvurunun sorumluluğundadır. Başvurunuzla ilişkin, muttaka gerekli olan belgelerden bir veya daha fazlasını temin edemediğiniz ve bunun nedenleri hakkında yeterli bir açıklama veremediğiniz takdirde, başvurunuz eksik bulunarak Mahkeme tarafından incelenmeyebilir.

Güvenlik sebebiyle, çöpheli maddeler içeren başvurular imha edilecektir.

Beyan ve imza

Bu bölümdeki imzalar ıslak (orjinal) olmalıdır.

72-73. Bu bölüm, her bir başvurucu veya başvurusunun yetkili temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. Bunun dışındaki kişilerin imzası kabul edilmez.

Mahkeme'nin yazışmalarında muhatap olacak kişi hakkında bilgi

74. Yazışmaları Müdürlüğü, sadece bir başvuru veya bir temsilci ile yazışma yapacaktır. Dolayısıyla birden fazla başvurusunun bulunduğu ve temsilcinin olmadığı durumda, başvurucular arasında seçilecek bir başvuruçuyu, Mahkeme ile yazışmaları yürütecek kişi olarak bu bölümde beliriniz. Başvurusunun temsil edildiği durumlarda ise, Mahkeme tek bir temsilci ile yazışma yapacaktır. Bu nedenle, birden fazla avukat tarafından temsil edilen başvuru, yazışmalarını hangi avukat ile yürütüleceğini belirtmelidir.

III. Başvurunun yapılması hakkında bilgi ve başvurunun incelenmesi

A. Mahkemeye başvurunun yapılması

Mahkeme'ye başvurular yalnızca posta yolu ile gönderilebilir (telefonda yapılan başvurular kabul edilmez). Diğer bir deyişle, başvuru formunun başvuru ve/veya temsilci tarafından imzalanmış aslının posta ile gönderilmesi gerekmektedir. Faks ile yapılacak başvurular, ıslak imzalı asıl başvuru metinleri Mahkeme'ye ulaşmadıkça eksik bir başvuru sayılacaktır. **Şikâyetinizi sözlü olarak açıklamak için Strazburg'a bizzat gelmenize gerek yoktur.**

Başvuru formu Mahkeme'nin www.echr.coe.int/applicants internet adresinden indirilebilir.

Başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar

11/11

Başvuru formunuzu göndereceğiniz adres:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE

B. Başvurunun İşleyişi

Yalnızca usulüne uygun eksiksiz doldurulmuş başvuru formu ile birlikte şikâyetlerinizi destekleyici belgeler Mahkeme'ye ulaştığı takdirde adınıza bir dosya açılır; yazışmalarınız ve belgeleriniz kayda alınır.

Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü, başvuru formunu aldıktan sonra, başvurunun gereken tüm bilgi ve belgeleri içerip içermediğini kontrol edecektir. Başvurunuzun eksik olması halinde, İçtüzüğün 47. maddesinde belirlenen usuller çerçevesinde bir başvuruda bulunmadığınız, adınıza bir dosya açılmadığını ve göndermiş olduğunuz belgelerin muhafaza edilmediğini bildiren bir mektup tarafınıza kararlaştırılır. Bu durumda, eksiksiz hazırlanmış başvuru formu ve başvuruya ilişkin tüm belge ve kararları (önceki başvurunuzda göndermiş olsanız bile) içeren yeni bir başvuru surma imkanına sahip olacaksınız. Eksik olarak sunulan belgeler kabul edilmeyecektir.

Yazı İşleri Müdürlüğü, şikâyetçi olduğunuz devletin yürürlükteki hukuku hakkında bilgi veremeyeceği gibi, ulusal hukukun yorumu ve uygulanmasına ilişkin hukuki danışmanlık da yapamaz.

Başvurunuzu gönderirken, başvuru formunuzun bir kopyasını, asıl belgelerle birlikte muhafaza etmelisiniz. Böylece, Yazı İşleri Müdürlüğü, başvurunuzun eksik olduğunu bildirdiği takdirde, isterseniz, yeni ve tam bir başvuruyu size belirlenen süre içinde kolaylıkla sunabilirsiniz. Eksik olduğu için reddedilen bir başvuruya ilişkin yeni bir başvuruya, halen işlemekte olan dört aylık süre içinde yeniden göndermeniz için size yeterli bir sürenin kalacağına güvenmesi yoktur. Bu nedenle, ek belgelerle birlikte eksiksiz bir başvuruya zamanında yapmak için gereken tedbirleri almanız sizin yararınıza olacaktır.

Başvuru formu eksiksiz ise, Yazı İşleri Müdürlüğü, **adınıza bir dosya açıldığını ve bu dosyanın numarasını bildiren** ve daha sonra Mahkeme'ye sadece bu dosyaya ilişkin göndereceğiniz tüm mektuplarda ya da diğer belgelerde kullanmanız gereken barkod etiketlerini içeren bir cevap gönderecektir. Size bildirilen başvuru numarasını, bu başvuruya ilişkin daha sonraki bütün yazışmalarınızda belirtmeniz gereklidir.

Yazı İşleri Müdürlüğü, sizden şikâyetlerinize ilişkin bilgi veya tamamlanmış açıklamalar talep edebilir. Mahkemeden gelen mektuplara en kısa sürede cevap vermek sizin yararınıza olacaktır. Yeni açılmış bir başvuruda, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün mektubuna altı ay içinde hiçbir cevap gelmediği takdirde başvuru temelli olarak işlemden kaldırılarak imha edilir. Mahkeme tarafından incelenmeye alınmış bir başvuruda ise, Mahkeme'nin mektubuna belirlenen süre içinde cevap verilmemesi veya hiç cevap verilmemesi veya gereken bilgi ve belgelerin gönderilmemesi, başvurunuzu sürdürmek istemediğiniz şeklinde değerlendirilebilir ve bunun sonucu olarak başvurunuz Mahkeme tarafından incelenmeyeceği gibi, kabul edilemez bulunabilir veya Mahkeme kayıtlarından düşürülebilir.

C. Mahkeme ücreti

Başvurunuz **ücretsiz** olarak incelenecektir. Başvurunuz hakkında Mahkeme tarafından verilen karar, size bildirilecektir.

Başvuru Formu hakkında

Başvuru formu resmi ve hukuki bir belge olup hak ve yükümlülüklerinizi etkileyebilecek niteliktedir. Lütfen, "Başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar" başlıklı belgedeki talimatları dikkate alınız. Başvuru formunda, durumunuzu ilgilendiren tüm bölümleri doldurarak ilgili bütün belgeleri forma ekleyiniz.

Bu başvuru formu sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından bu programla (program www.adhoca.org.tr) erişilebilir ve indirilebilir. Başvuru formunu doldurmadan önce Adobe Reader programını kullanarak kayıtlarınızı en daha güncel çıktı olarak çıktı alınız. Bu Mahkeme'ye gönderiniz.

TJR - 2022/2

Başvuru formu

Hatırlatma: Başvuru formu eksiksiz bir şekilde doldurulmadığı takdirde kabul edilmeyecektir. (Mahkeme İçtüzüğü Madde 47). Özellikle, İçtüzüğün 4752 (a) hükmü uyarınca, olaylar, şikâyetler ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluk **MUTLAKA** başvuru formunda bu amaçla ayrılmış ilgili bölümlerde belirtilmiş olmalıdır. Eksiksiz olarak doldurulmuş başvuru formu, Mahkeme'nin başka belgelere ihtiyacı doğmadan başvurunuzun konusunu ve kapsamını belirlemesine olanak verecek şekilde olmalıdır.

Barkod etiketi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından gönderilmiş barkod etiketleriniz varsa aşağıdaki kutunun içine bir adet barkod etiketini yapıştırınız.

Kayıt veya referans numarası

Mahkeme'nin, bu şikâyetlerinize ilişkin tarafınıza bildirdiği bir kayıt veya referans numarası varsa bu numarayı aşağıda belirtiniz.

A. Başvurucu

A.1 Başvurucu (Gerçek kişi)

Bu bölüm, sadece gerçek kişiler tarafından yapılan başvurularda mahsustur. Başvurucu tüzel kişi ise lütfen A.2. bölümüne giriniz.

1. Soyadı

2. Adı

3. Doğum tarihi

4. Doğum yeri

5. Uyruğu

6. Adresi

7. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

8. Elektronik posta adresi (eğer varsa)

9. Cinsiyet

 Erkek

 Kadın

A.2. Başvurucu (Tüzel kişi)

Bu bölüm, sadece tüzel kişiler tarafından yapılan başvurularda mahsustur (şirket, sivil toplum örgütü, dernek veya diğer yasal kurum veya kuruluşlar). Bu durumda, lütfen D.1. bölümünü de doldurunuz.

10. Kuruluş Adı

11. Sicil numarası (eğer varsa)

12. Kuruluş veya tescil tarihi (eğer varsa)

13. Faaliyet Alanı

14. Resmi adresi

15. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

16. Elektronik posta adresi

B. Aleyhinde başvuru yapılan devlet veya devletler

17. Aleyhinde başvuru yapılan devlet veya devletlerin adını işaretleyiniz.

☐ ALB - Arnavutluk	☐ ITA - İtalya
☐ AND - Andorra	☐ LIE - Lihtenştayn
☐ ARM - Ermenistan	☐ LTU - Litvanya
☐ AUT - Avusturya	☐ LUX - Lüksemburg
☐ AZE - Azerbaycan	☐ LVA - Letonya
☐ BEL - Belçika	☐ MCO - Monako
☐ BGR - Bulgaristan	☐ MDA - Moldova Cumhuriyeti
☐ BIH - Bosna-Hersek	☐ MKD - Kuzey Makedonya
☐ CHE - İsviçre	☐ MLT - Malta
☐ CYP - Kıbrıs	☐ MNE - Karadağ
☐ CZE - Çek Cumhuriyeti	☐ NLD - Hollanda
☐ DEU - Almanya	☐ NOR - Norveç
☐ DNK - Danimarka	☐ POL - Polonya
☐ ESP - İspanya	☐ PRT - Portekiz
☐ EST - Estonya	☐ ROU - Romanya
☐ FIN - Finlandiya	☐ RUS - Rusya Federasyonu*
☐ FRA - Fransa	☐ SMR - San Marino
☐ GBR - Birleşik Krallık	☐ SRB - Sırbistan
☐ GEO - Gürcistan	☐ SVK - Slovakya Cumhuriyeti
☐ GRC - Yunanistan	☐ SVN - Slovenya
☐ HRV - Hırvatistan	☐ SWE - İsveç
☐ HUN - Macaristan	☐ TUR - Türkiye
☐ IRL - İrlanda	☐ UKR - Ukrayna
☐ ISL - İzlanda	

* Rusya Federasyonu'nun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olma statüsü 16 Eylül 2022 tarihinde son bulmuştur.

C. Gerçek kişi başvurusunun temsilcisi (veya temsilcileri)

Gerçek kişi başvurusunun bu aşamada bir avukat tarafından temsil edilmesi gerekli değildir. Başvurucunun temsilcisi yoksa lütfen E. bölümüne geçiniz.

Başvurunun, gerçek kişi başvurusu adına, avukat olmayan bir temsilci (bir yakın, arkadaş veya vasisi gibi) tarafından yapılması halinde avukat olmayan temsilci C.1. bölümünü doldurmalıdır; başvuru bir avukat tarafından yapıldı ise, avukat C.2. bölümünü doldurmalıdır. Her iki durumda da C.3. bölümü mutlaka tamamlanmalıdır.

C.1. Avukat olmayan temsilci

18. Yetki/ilgi/resmi sıfat:

19. Soyadı:

20. Adı:

21. Uyruğu:

22. Adresi:

23. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte):

24. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte):

25. Elektronik posta adresi:

C.2. Avukat

26. Soyadı:

27. Adı:

28. Uyruğu:

29. Adresi:

30. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte):

31. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte):

32. Elektronik posta adresi:

C.3. Yetki belgesi

Başvurucu, kendi adına hareket etme yetkisini verdiği temsilcisine bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki lik kutuyu imzalayarak onaylamalı; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci kutuyu imzalayarak belirtmelidir.

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen kişi ya da kişilere benî Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yaptığım başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.

33. Başvurucunun imzası:

34. Tarih:

Ö	r	n	e	k	2	7	/	0	9	/	2	0	1	5
Ü	Ü	A	A	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda kimliği belirtilen başvuruçuyu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yaptığım başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.

35. Temsilcinin imzası:

36. Tarih:

Ö	r	n	e	k	2	7	/	0	9	/	2	0	1	5
Ü	Ü	A	A	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y

Mahkeme ve Başvurucu arasında elektronik iletişim

37. eComms hesabı için kullanılarak elektronik adres (eğer temsilci eComms sistemini halihazırda kullanmakta ise, lütfen mevcut eComms hesabına ait olan elektronik adresi belirtiniz).

Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelmez.

D. Tüzel kişi başvurusunun temsilcisi (veya temsilcileri)

Başvurunun tüzel kişi olduğu durumlarda, tüzel kişilik, kuruluş adına hareket etmeye yetkili bir kişi tarafından temsil edilmelidir (şirket yöneticisi, başkan veya yönetim kurulu üyesi vb.). Temsilciye ilişkin detaylar D.1. bölümünde belirtilmelidir. Eğer tüzel kişi temsilcisi, bir avukatı kuruluş adına yetki veriyorsa D.2 ve D.3 bölümlerinin de doldurulması gereklidir.

D.1. Kuruluş Yetkilisi

38. Yetki/ilgili/resmi sıfat (lütüfen destekleyici belge gönderiniz)

39. Soyadı

40. Adı

41. Uyuğu

42. Adresi

43. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

44. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

45. Elektronik posta adresi

D.2. Avukat

46. Soyadı

47. Adı

48. Uyuğu

49. Adresi

50. Telefon numarası (uluslararası kod ile birlikte)

51. Faks numarası (uluslararası kod ile birlikte)

52. Elektronik posta adresi

D.3. Yetki belgesi

Başvurucu kuruluşun temsilcisi, kendi adına hareket etme yetkisi verdiği herhangi bir avukata bu yetkiyi verdiğini, aşağıdaki ilk katıyı imzalayarak onaylamak; belirlenen temsilci ise bunu kabul ettiğini aşağıdaki ikinci katıyı imzalayarak belirtmelidir.

Aşağıda imzası olan ben yukarıda D.2. bölümünde belirtilen kişiye, kuruluşumuza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan başvuruda temsil etme yetkisini veriyorum.

53. Kuruluş yetkilisinin imzası

54. Tarih

 Örnek 27/09/2015
G G A A Y Y T T

Aşağıda imzası olan ben, yukarıda belirtilen kuruluşu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılmış başvuruda temsil etmeyi kabul ediyorum.

55. Avukatın imzası

56. Tarih

 Örnek 27/09/2015
G G A A Y Y T T**Mahkeme ve Başvurucu arasında elektronik iletişim**

57. eComms hesabı için kullanılacak elektronik adres (eğer temsilci eComms sistemini halihazırda kullanmıyorsa ise, lütfen mevcut eComms hesabına ait olan elektronik adresi belirtiniz).

Bu alanı doldurmanız elektronik iletişimi kabul etmeniz anlamına gelir.

Başvurunun konusu

Başvuruya konu olan olaylar, şikâyetler, iç hukuk yollarının tüketilmesi ve Sözleşmenin 35. maddesinin 1. paragrafında belirtilen dört aylık süre kuralına uygunluk ile ilgili tüm bilgiler başvuru formunun bu bölümünde belirtilmelidir (E, F ve G bölümleri). Bu bölümü boş bırakmanız veya sadece ekte sunduğunuz belgelere atıfta bulunmanız mümkün değildir. Lütfen, Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesinin 2. paragrafı ve usulün başlatılmasına ilişkin uygulama talimatı ile birlikte "başvuru formunun doldurulmasına ilişkin açıklamalar" başlıklı belgeyi inceleyiniz.

E. Olayların anlatımı

58.

Olayların anlatımı (devam)

59.

Olayların anlatımı (devam)

60.

A large rectangular area with horizontal lines for writing, intended for the applicant to provide details of the events.

– Lütfen, gireceğiniz bilgilerin bu bölüm için ayrılan boş alanı aşmadığından emin olunuz –

I. Başvuruya ek belgeler listesi

Bütün belgelerin eksiksiz ve okunaklı birer örneğini başvuruya eklemelisiniz. Gönderdiğiniz belgeler tarafınıza iade edilmeyecektir. Bu nedenle belgelerin asıllarını değil yalnızca örneklerini göndermeniz yararınıza olacaktır. Gönderdiğiniz belgelerle ilgili aşağıdaki kurallara **KESİNLİKLE UYMALISINIZ**:

- Belgeleri tarih ve dava sırasına göre düzenleyiniz;
- Sayfaları sırasına göre numaralandırınız; ve
- Belgeleri birbirine tutturmak için, zımba, ataş, yapıştırıcı bant **KULLANMAYINIZ**,

70. Aşağıdaki kutuda, gönderdiğiniz belgeleri tarih sırasına dizerek her belgenin çok kısa ve öz bir tanımını yapınız. Her bir belgenin hangi sayfa numarasında bulunduğunu belirtiniz:

1.	S.
2.	S.
3.	S.
4.	S.
5.	S.
6.	S.
7.	S.
8.	S.
9.	S.
10.	S.
11.	S.
12.	S.
13.	S.
14.	S.
15.	S.
16.	S.
17.	S.
18.	S.
19.	S.
20.	S.
21.	S.
22.	S.
23.	S.
24.	S.
25.	S.

D- HAKLARIN İHLAL EDİLDİĞİNDE BAŞVURABİLECEĞİN YARGI DIŞI KURUMLAR

Bu kurumlar aslında mahkemeler gibi yargısal sonuçlar doğuran belli bir olaya ya da yaşadığınız ihlale dair bağlayıcı sonuçları olacak bir karar verme yetkisi ya da sorumluluğu taşımamaktadırlar. Ancak demokratik bir hukuk devletinde idarenin işlem ve uygulamalarının Anayasa, AİHS ve yasalarca belirlenen standartlarda yürütölmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiş organlardır daha çok denetim işlevi görmek üzere yetki ve sorumlukları yasalarla tanımlanmıştır; TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları, Kamu Denetçiliği Kurumu gibi.

Bu kurumlara yapılacak başvuruların dilekçe hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Dilekçe hakkı; dilekçeyle yani yazılı olarak resmi bir makama başvuru yapabilmek hakkı olarak tanımlanabilir Anayasa ile güvence altına alınmış bir hak olup 'Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet eden yabancılar dahil -karşılıklılık esası gözetilerek- herkese tanınan bir haktır.

Anayasa'da "dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlığı altında 74. Madde de koruma altına alınmıştır. "Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

Kamu Başdenetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir."

Ayrıca hem (3071 sayılı 01.01.1984 tarihli) Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun hem de idarenin işlemlerine karşı bir başvuru merci olarak Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu (6328 sayılı 14.06.2012 tarihli) dilekçe hakkını düzenlemektedir.

Dilekçe ile ancak bilgi alma hakkını kullanmak ya da kamu kurumlarından bir şey talep etmek mümkündür. Bu durumda kişi eylemde bulunmamakta sadece resmi makamlardan bir şey yapılmasını talep etmektedir, konusu suç teşkil etse dahi muhatap resmi bir makam olacağından ve resmi makamlar propaganda yapma veya suça teşvik etme fillerinin muhatabı olamayacağı için dilekçe hakkı dilekçe içeriğinin sınırlandı-

rılmadan, özgürce belirlenmesini de içermektedir. Dilekçede işlenmiş somut bir suça ilişkin bilgiler veya yazıldığı resmi makama hakaret ve tehdit içeren ifadeler bulunmadığı sürece hiç kimse dilekçe içeriğinden dolayı suçlanamaz ve hakkında cezai işlem yapılamaz.

Kişiler diledikleri her konuda dilekçe hakkını kullanarak resmi makamlara başvuruda bulunabilirler, karşılıklılık koşulu aranmaksızın yabancı mahpusları dahil tüm mahpusların resmi kurumlara dilekçe ile başvuru hakkı bulunmaktadır.

İnfaz kanununun madde 68/4 bu hak düzenlenmiştir; “(4) Hükümlü tarafından resmi makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir. “hükmü son derece açıktır, hapishane idaresi resmi makamlara yazılan dilekçelerin içeriğini denetleyemez ve gönderilmesine müdahale edemez, resmi makamlara gönderilen dilekçeleri gecikmeksizin bu kurumlara iletme sorumluluğu bulunmaktadır ayrıca bu gönderiler posta ücretinden muafır.

İletişim yasağı içeren “haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma” ve “hücreye koyma “disiplin cezalarının infazı sırasında da mahpusun resmi makamlara dilekçe gönderme ve alma hakkı bulunmaktadır, cezaevi idaresi hiçbir gerekçeyle mahpusu bu hakkını kısıtlamaz.

3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca, dilekçelerde dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir. bu yüzden dilekçenin işleme konulabilmesi için mutlaka dilekçe sahibinin adı-soyadı imzası ve adresinin (tutulduğunuz cezaevi) bulunması gerekir.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

Temel hak ve özgürlüklerinden (sağlık hakkı, çalışma hakkı, maddi ve manevi bütünlüğün korunması hakkı, özel hayatın korunması hakkı vb.) birisinin ihlal edildiğine inanan her birey, komisyona başvuru yapabilir. Başvurularda dikkat edilmesi gereken husus Anayasa ve uluslararası insan hakları belgelerinde yer alan temel hak ve özgürlüklerden birisine yönelik bir ihlalin var olması iddiasıdır.

3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerde dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir. Aynı Kanun hükümlerine göre, yukarıdaki şekil şartlarını taşımayan dilekçelerle, belli bir konuyu ihtiva etmeyenler ve yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar incelenemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı Kanun ile 1990 yılında kurulmuştur. Komisyon TBMM bünyesinde yer alan ihtisas komisyonlarından birisidir.

Komisyonun görevleri şunlardır:

Uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek,

Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla T.C. Anayasası ve diğer milli mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek,

TBMM komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,

Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası anlaşmalara, Anayasa ve kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek,

İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek,

Gerektiğinde dış ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak,

Her yıl yapılan çalışmaları, elde edilen sonuçları, yurt içi ve dışında insan haklarına saygı ve uygulamaları kapsayan bir rapor hazırlamak.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na 6701 sayılı Kanun ile işkence ve kötü muamele yasağı ile mücadele etmek üzere ulusal önleme mekanizması görevi verilmiştir. Kurumun bu kapsamdaki görevleri şunlardır:

Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek ve bu yerlerdeki muamele ve koşulların iyileştirilmesi amacıyla ilgili makamlara tavsiyede bulunmak, Ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek ve Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak,

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek,

Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,

İşkence ve kötü muameleyle mücadele amacıyla bilgilendirme ve farkındalık yaratma çalışmaları yürütmek,

Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, işkence ve kötü muameleyle mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak,

Düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde özel raporlar yayımlamak,

İşkence ve kötü muamele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak,

İşkence ve kötü muamele alanında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak,

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uy-

gulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak,

Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.

Kurum bu kapsamda aşağıdaki yetkilere sahiptir:

Kamu kurum ve kuruluşlarından ilgili bilgi ve belgeleri istemek, incelemek ve bunların örneklerini almak,

İlgililerden yazılı ve sözlü bilgi almak,

Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmek, buralarda inceleme yapmak,

Gerektiğinde kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmek.

Yukarıda da bahsi geçtiği üzere; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, ulusal önleme mekanizması kapsamında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin başvurularını karara bağlamaktadır. Bu bağlamda; işkence ve kötü muamele iddiaları Kurumun görev alanına girmektedir.

Kurum; ceza infaz kurumları, nezarethaneler gibi altıkonulma yerlerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularının yanı sıra; ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan kişilerin başvurularını da inceleyebilmektedir.

Ayrımcılık yasağına ilişkin olarak yapılan başvuruların incelenebilmesi için cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş

temellerinden en az birine dayanılarak başvuru yapılması gerekmektedir. Ayrıca ilgililerin, Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep etmeleri gerekmektedir. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir.

Başvuru Konusu Olamayacak İşlemler

Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere ilişkin başvurular ile aşağıdaki başvurular işleme konulamaz:

Kurumun görev alanı içerisine girmeyen başvurular,

Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular,

Dava konusu olmuş başvurular.

Ön İnceleme Koşulları

Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulmakta ve sonucunda;

Kurumun görev alanına girip girmediği,

Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,

Belli bir konuyu içerip içermediği,

Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenmektedir.

Başvuru Yapılış Usulü

Kuruma başvurular, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Yönetmeliğinin ekinde yer alan ve Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu doldurulmak suretiyle yapılmaktadır. Ayrıca, Yönetmelikte belirlenen zorunlu bilgi ve belgelerin bulunması koşuluyla form kullanılmadan da başvuru yapılabilmektedir. Bu kapsamda, başvurular okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılmalı veya doldurulmalı, varsa başvuru konusuna ilişkin bilgi ve belgeler de başvuruya eklenerek Kuruma ulaştırılmalıdır.

Kuruma yapılan başvurularda başvuru gerçek kişi ise;

Adı, soyadı ve imzası,

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası,

Tebliğata esas yerleşim yeri veya iş adresi,

Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,

İlgili tarafa başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,

Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası hususlarına dikkat edilmelidir.

Ayrıca, başvuru kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla da yapılabilmektedir. Kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.

Mahpuslar, başvuru dilekçelerini Kuruma posta yoluyla ulaştırabilirler. Ayrıca mahpusa ait başvuru dilekçesi, mahpusların kanuni temsilcisi veya vekili tarafından elden ve posta yoluyla verilebilmekte olup kanuni temsilci veya vekil mahpus adına e-başvuru da yapılabilmektedir.

Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde Kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sa-

yılmaz. (Kayıtlı elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda bu şart aranmamaktadır.)

Kuruma ayrıca, illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, başvuruyu tarih ve sayı vermek suretiyle kayıt altına aldıktan sonra varsa ekleriyle birlikte en geç üç iş günü içinde doğrudan Kuruma gönderir.

Hazırladığınız başvuruyu faksla gönderecekseniz 0312 422 78 99 numaralı faks numarasına faks çekebilirsiniz. Ardından Yüksel Cad. No:23, 06650 Kızılay /Ankara adresine, başvuru evraklarını 15 gün içinde göndermen gerekir.

Başvuruya İlişkin Diğer Hususlar

Kuruma başvuran gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir ücret alınmamaktadır. Dava açma süresi içinde Kuruma yapılan başvurular işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurmaktadır.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yaptığınız başvurunuza resmi olarak cevap verildiğinde kesilmiş olan süreler yeniden işlemeye başlar o yüzden bu kuruma başvuru yaparken infaz hakimliğine başvuru sürelerini gözeterek başvurunuz yaparsanız, kurumun size vereceği cevaptan sonra dilerseniz aynı olayla ilgili infaz hakimliğine şikayet hakkınızı da kullanabilirsiniz.

**TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
GERÇEK KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU**

Başvurucunun	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Kanunî temsilcisi veya vekilinin	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Hakkında başvuru yapılan idare/taf	
2. İlgili idareye/tafa başvuru tarihi, idarenin/tafaın cevap tarihi ve varsa idarenin/tafaın bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Başvuru konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

Kamu Denetçiliği Kurumu

Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

Başvuru Konusu Olamayacak İşlemler

Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri Kurumun görev alanı dışındadır.

Başvuru Yapılış Usulü:

Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler. Başvuru sahibinin talebi üzerine başvuru gizli tutulur. Mahpus, posta yolu ile de Kuruma başvuru dilekçesini ulaştırabilir. Başvurular şikâyetçinin bulunduğu ilin valiliği ya da ilçenin kaymakamlığı aracılığıyla da yapılabilir. Ayrıca başvurular mahpusun kanuni temsilcisi veya vekili tarafından, elektronik ortamda e-başvuru veya e-devlet üzerinden veya mahpusun başvuru dilekçesi Kuruma elden sunulularak yapılabilir. Kuruma yapılan başvurular ücretsizdir.

Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurabilmek için öncelikle hapisane idaresine bir hakka kavuşmak için başvurmuş olman ve hapisane idaresinin bu başvuruyu reddetmesi gerekir.

Sonrasında İnfaz Hakimliğine başvurmadan önce Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurarak hakkına kavuşmak için hapisane idaresinin işlemini şikâyet etmelisin. Eğer İnfaz Hakimliğine başvurduktan sonra KDK'ye başvurursan kurum, artık bu işlemi bir mahkeme incelediği için kendisinin inceleyemeyeceğine karar vererek başvurunu incelemeyi reddeder.

KDK, yapacağı araştırmayı en fazla 6 ay içinde sonuçlandırmalıdır.

KDK eğer şikâyetini kabul ederse hapisane idaresine ya da Adalet Ba-

kanlığına hukuka aykırı işlemin düzeltilmesi için öneride bulunacaktır. Bakanlık ya da hapisane idaresi tarafından işlem kısa sürede hukuka uygun hale getirilmezse artık infaz hakimliğine ya da (bakanlık için) idare mahkemesine başvurabilirsin.

KDK eğer şikayetini reddederse yine infaz hakimliğine başvurabilirsin. KDK'ye başvurduğun zaman İnfaz Hakimliğine başvurmak için sahip olduğun 15 günlük süreyi keser ve KDK kararı sana tebliğ edildikten sonra süre yeniden işlemeye devam eder. O yüzden sana önerimiz, KDK'ye başvurmak istiyorsan işlemi öğrendiğin andan itibaren 15 gün içinde başvurup, İnfaz hakimliğine başvurma süresini kaçırmamandır. KDK kararı sana tebliğ edildikten sonra başlangıçta sahip olduğun 15 günden geriye kalan kısmında İnfaz Hakimliğine başvurman gerekecektir.

Hazırladığın başvuruyu faksla göndereceksen 0312 465 22 65 numaralı faks numarasına faks çekebilirsin. Ardından Kavaklıdere Mah. Zeytin-dalı Cad. No:4 Çankaya/Ankara adresine, başvuru evraklarını göndermen gerekir. Adres ve faksın değişme ihtimaline karşılık hapisane idaresinden güncel iletişim bilgilerini talep edebilirsin.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
GERÇEK KİŞİLER İÇİN ŞİKÂyet BAŞVURU FORMU

EK-1

Şikâyetçinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Kamunî temsilcisi veya vekilinin	
T.C. Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Şikâyet edilen idare	
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Şikâyet konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Şikâyet konusu	
5. Talep	
Tarih-İmza	

*Şikâyet konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

SONSÖZ

Hapis cezası, bir insanı özgürlüğünden mahrum bırakma cezasıdır. Devletler, mahkemeleri aracılığıyla hapis cezası verdikleri insanları, ceza infaz sistemleri yani hapisaneleri aracılığıyla dört duvar arasında tutarlar. Hapis cezası bundan ibarettir. Hapsedilen insanın özgürlüğü dışındaki temel haklarının neredeyse tamamı hala vardır. Bir insan hapsedilse dahi hala hakları vardır ve onu dört duvar arasında tutan devletin, mahpusun bu haklarını korumak, ona insan onuruna uygun bir yaşam sunmak sorumluluğu bulunmaktadır.

Bu el kitabı, hapisaneler ve akıl hastaneleri gibi kapalı kurumlarda insan hakları ihlallerinin daha yoğun yaşanabileceğinin bilgisi ve kaygısıyla mahpuslara hapiste tutulmalarına rağmen var olan haklarını anlatmak, onları hak ihlallerine karşı nereye, nasıl başvuracakları konusunda bilgilendirmek amacıyla kaleme alınmıştır. Umarız, çok sayıda mahpusa ulaşır ve haklarını koruyabilmenin araçlarından biri haline gelir.

Bu el kitabı, hapishaneler ve akıl hastaneleri gibi kapalı kurumlarda insan hakları ihlallerinin daha yoğun yaşanabileceğinin bilgisi ve kaygısıyla; mahpuslara hapiste tutulmalarına rağmen var olan haklarını anlatmak, onları, hak ihlallerine karşı nereye, nasıl başvuracakları konusunda bilgilendirmek amacıyla kaleme alınmıştır. Umarız, çok sayıda mahpusa ulaşır ve haklarını koruyabilmenin araçlarından biri haline gelir.

MAHPUS HAKLARI EL KİTABI

MAHPUS HAKLARI EL KİTABI VE BAŞVURU KILAVUZU

